

ÉVES JELENTÉS

2003

ÉVES JELENTÉS

**A MAGYAR NEMZETI BANK 2003. ÉVRŐL SZÓLÓ
ÜZLETI JELENTÉSE ÉS ÉVES BESZÁMOLÓJA**

Összeállította: a Magyar Nemzeti Bank Kontrolling főosztálya

Kiadja: a Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Antalffy Krisztina

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

ISSN 1216-6200

TARTALOMJEGYZÉK

A) RÉSZ

A MAGYAR NEMZETI BANK 2003. ÉVI ÜZLETI JELENTÉSE

I. ELNÖKI ÖSSZEFOGLALÓ	7
II. A MAGYAR NEMZETI BANKRÓL RÖVIDEN	8
II. 1. AZ MNB CÉLJA, ALAPFELADATAI	8
II. 2. AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI	9
II. 3. A JEGYBANK SZERVEZETE	11
II. 4. AZ MNB KAPCSOLATA A KÖZPONTI BANKOK EURÓPAI RENDSZERÉVEL	13
III. AZ MNB 2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉNEK ÁTTEKINTÉSE	14
III. 1. MONETÁRIS POLITIKA 2003-BAN	14
III. 2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA	14
III. 3. FIZETÉSI RENDSZER	14
III. 4. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS	15
III. 5. EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG	15
III. 6. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT	15
III. 7. AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA	16
IV. BESZÁMOLÓ AZ MNB 2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL	17
IV. 1. A MONETÁRIS POLITIKA KERETEI	17
IV. 2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA	21
IV. 3. FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK	23
IV. 4. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS	25
IV. 5. EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG 2003-BAN	26
IV. 6. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT	29
IV. 7. AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA	32

B) RÉSZ

A MAGYAR NEMZETI BANK 2003. ÉVI AUDITÁLT ÉVES BESZÁMOLÓJA

I. AUDITORI JELENTÉS	43
II. A MAGYAR NEMZETI BANK MÉRLEGE	44

III. A MAGYAR NEMZETI BANK EREDMÉNYKIMUTATÁSA	45
IV. CASH FLOW-KIMUTATÁS	46
V. KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET	47
V. 1. AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA	47
V. 2. A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2003. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE	50
V. 3. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK	50
V. 4. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSNEK DEVIZÁBAN NYÚJTOTT HITELEK ÉS AZOK FEDEZETI ÜGYLETEI	51
V. 5. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZABETÉTEI	52
V. 6. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA	53
V. 7. A HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK	53
V. 8. A HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA	54
V. 9. A JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK	54
V. 10. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK	54
V. 11. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN	55
V. 12. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	56
V. 13. CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS	58
V. 14. A KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA	58
V. 15. AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	59
V. 16. SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA	59
V. 17. AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI	59
V. 18. AZ MNB JÖVEDELEMTULAJDONOSONKÉNTI NETTÓ KAMATEREDMÉNYÉNEK ALAKULÁSA	60
V. 19. A DEVIZAÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI	61
V. 20. PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY	62
V. 21. EGYÉB EREDMÉNY	62
V. 22. AZ ELŐZŐ TÉTELEKBE NEM SOROLT, SZOKÁSOS MÉRTÉKŰ ÉS RENDKÍVÜLI EREDMÉNY RÉSZLETEZÉSE	63
V. 23. A BANKÜZEMI BEVÉTELEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA	64
V. 24. A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA ÉS A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JAVADALMAZÁSA	64

A) RÉSZ

A MAGYAR NEMZETI BANK 2003. ÉVI ÜZLETI JELENTÉSE

I. ELNÖKI ÖSSZEFOGLALÓ

A 2001-ben beindult dezinflációs folyamat 2003 közepéig tovább folytatódott, majd az év második felében az infláció lassan emelkedni kezdett. A forint gyengülése, a vártnál gyorsabb béremelkedés, a magasabb költségvetési hiány és a váratlan élelmiszerár-emelkedés miatt az év végére az áremelkedés üteme a kitűzött 4,5%-os inflációs cél fölé, 5,7%-ra emelkedett. Így az év egészében a 4,6%-os átlagos infláció ugyan megfelel a várakozásoknak, az év második felében tapasztalt gyorsulás azonban kedvezőtlen tendenciákat vetít előre 2004-re.

Lassult a gazdasági növekedés üteme is 2003-ban, és különösen kedvezőtlenül alakult annak szerkezete. Elsősorban a gyorsan növekvő belföldi fogyasztás és az államháztartás magas hiánya, nem pedig a vállalati aktivitás erősödése volt a növekedés motorja.

A nem kedvező makrogazdasági tendenciák nehéz feladat elé állították a monetáris politikát is. Az év során többször változott a piac megítélése és várakozásai, amelyek jelentős árfolyam- és kamatingadozásokat okoztak.

Az euró bevezetéséhez szükséges, ún. maastrichti kritériumok teljesítéséhez a magyar gazdaság nem került közelebb 2003-ban sem. Az államháztartás deficitje ugyan a GDP 5,9%-ára csökkent a 2002. évi kiemelkedő szintről, jelentősen nőtt azonban az államadósság, amely megközelíti a GDP 60%-át, az év második felében gyorsult az infláció és emelkedett a hosszú hozamok szintje.

A 2004. május 1-jétől kezdődő európai uniós tagságra való felkészülés határozta meg a pénzügyi jogszabályok változását. Az év végére a magyar jogrend szinte teljes mértékben megfelelt az Európai Unió követelményeinek. A pénzügyi közvetítő rendszer és a bankrendszer stabil volt. A fizetési rendszer és a készpénzforgalom zökkenőmentesen működött, csakúgy, mint az emissziós tevékenység.

Az MNB pénzügyi eredményének alakulását 2003-ban is a monetáris politika céljai és az elérésükhöz szükséges eszközök határozták meg. A 2003-ban elért nyereség döntő része a forint árfolyamának változásából származik, bár a nyereséges működéshez nagymértékben hozzájárult a működési költségek csökkentése is.

A bank szervezeti átalakítása és a szervezett létszámleépítés 2003-ban befejeződött, az MNB teljesítette belső működésének racionalizálásával kapcsolatban kitűzött céljait.

A magyar gazdaság szereplői sok mindent megtettek 2003-ban annak érdekében, hogy Magyarország a lehető legfelkészültebben lépjen be az Európai Unióba, és tisztességgel megállja helyét az uniós versenyben is. Ugyanakkor a pénzpiacok bizalmának helyreállításához és az euró bevezetéséhez a gazdaság stabilizációjának felgyorsítására lenne szükség a következő években. A Magyar Nemzeti Bank inflációs célját a megváltozott körülmények miatt sajnos nem tudta elérni, ennek ellenére azonban eredményesen működött.

Jári Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

II. A MAGYAR NEMZETI BANKRÓL RÖVIDEN

A

A társaság cégneve: Magyar Nemzeti Bank

Székhelye: 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.

Működési formája: részvénytársaság

Alapítási ideje: 1924

Tulajdonosa (részvényese): a magyar állam – képviseli: a pénzügyminiszter

Tevékenységi köre: a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényben meghatározott

Alaptőkéje: 10 milliárd forint

II. 1. AZ MNB CÉLJA, ALAPFELADATAI

A Magyar Nemzeti Bank speciális részvénytársaságként működő jogi személy, amely tevékenységét a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvényben (továbbiakban: MNBtv.) meghatározott körben végzi.

A 2001. július 13-án hatályba lépett – a bank elsődleges céljairól, alapvető feladatairól, intézményi, szervezeti, személyi, pénzügyi függetlenségéről, működéséről rendelkező – törvény jelentős változásokat hozott a bank életében és tevékenységének fő hangsúlyaiiban. A törvény az Európai Közösséget Létrehozó Szerződés 105. cikkével összhangban deklarálta, hogy az MNB első és legfontosabb célja az árstabilitás elérése és fenntartása, továbbá a függetlenség megteremtéséhez rögzíti azt, hogy a jegybank csupán e cél veszélyeztetése nélkül – a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel – támogatja a kormány gazdaságpolitikájának megvalósulását.

Az árstabilitás megvalósítása (elérése és fenntartása) mellett, illetve annak érdekében a bank a törvényben meghatározott alapvető feladatait látja el, így:

- a nemzeti fizetőeszköz értékállóságának védelme érdekében meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát;

- kizárólagos jogosultként törvényes fizetőeszköznek minősülő bankjegyet és érmét bocsát ki;

- hivatalos deviza- és aranytartálékot képez, és kezeli azt;

- a devizatartalék kezelésével és az árfolyam-politika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez;

- kialakítja és szabályozza a belföldi fizetési és elszámolási rendszereket, támogatja azok biztonságos és hatékony működését;

- a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információkat gyűjt és tesz közzé;

- támogatja a pénzügyi rendszer stabilitását, valamint a pénzügyi rendszer prudenciális felügyeletére vonatkozó politika kialakítását és hatékony végrehajtását.

A fentiekén túl az MNB más tevékenységet csak elsődleges célja és a felsorolt feladatok teljesítésének veszélyeztetése nélkül, jogszabályban meghatározott felhatalmazás alapján folytathat.

A jegybanki függetlenség jegyében az árstabilitás elérését és fenntartását szolgáló monetáris politikát, az annak érvényesítését szolgáló eszközöket a bank az MNBtv.-ben foglalt keretek között önállóan alakítja ki. Ilyen eszköz egyebek mellett, hogy az MNB a számlavezetési körében betétet fogad el, és megfelelő biztosíték ellenében – a törvény szerinti korlátozással – hitelt nyújt, értékpapírokat vásárol, elad és közvetít, saját értékpapírokat bocsát ki, árfolyamokat, kamatokat befolyásol és meghatároz, értékpapírokat számítol le, szabályozza a kötelező tartalékot.

Az MNB számlavezetési tevékenysége a törvény által meghatározott alanyi körre korlátozódik. A bank vezeti például a kincstári egységes számlát, az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság, az Államadósság-kezelő Központ Részvénytársaság, a hitelintézetek, az elszámolóházak, továbbá az Országos Betétbiztosítási Alap és a Befektetővédelmi Alap pénzforgalmi számláját.

A Magyar Nemzeti Bank igazgatóságának tagjai (balról jobbra): Auth Henrik általános hatáskörű alelnök; Dr. Szapáry György alelnök; Járai Zsigmond elnök – a Magyar Nemzeti Bank, a Monetáris Tanács és az igazgatóság elnöke; Adamecz Péter alelnök; Riecke Werner alelnök

II. 2. AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI

A Magyar Nemzeti Bank testületeiről a jegybanktörvény és az abban foglalt eltérésekkel a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény rendelkezik.

A fenti két jogszabály alapján az MNB-nek – bár egy személyes gazdasági társaságként működik – van közgyűlése, ahol a magyar államot mint részvénytulajdonost a pénzügyminiszter képviseli. A közgyűlés összehívására, határozatképességére és hatáskörére vonatkozó szabályokat a jegybanktörvény, a gazdasági társaságokról szóló törvény és a bank alapszabálya tartalmazza. Kizárólagos hatáskörébe tartozik az alapszabály megállapítása és módosítása, az alaptőke meghatározása, a mérleg és az eredménykimutatás jóváhagyása, a törvényes működés biztosítékát jelentő könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása.

Az Európai Unió elvárásaival összhangban az MNB vezető tisztségviselőinek (elnök, alelnökök, a Monetáris Tanács egyéb tagjai), továbbá a felügyelőbizottság tag-

jainak díjazását – a függetlenség további garanciájaként – az MNBTv. hatálybalépése óta nem a közgyűlés, hanem a törvény határozza meg.

Az MNB alapfeladataival, az árfolyamrendszer megválasztásával, valamint a hitelintézeteknek szükséghelyzetben történő rendkívüli hitelnyújtással kapcsolatos kérdésekben a Magyar Nemzeti Bank legfőbb döntéshozó szerve a legalább hét, de legfeljebb kilenc tagból álló Monetáris Tanács. A monetáris tanácsi és az igazgatósági üléseken, a jegybanki függetlenséget tiszteletben tartva, szavazati jog nélkül a pénzügyminiszter vagy az általa felhatalmazott személy részt vesz a kormány képviselőjében. A kormánnyal való kapcsolattartás ezen módja összhangban áll az Európai Unió irányelveivel, és amellett, hogy ezáltal a kormányzat tájékoztatást kap a bank tevékenységéről és a monetáris folyamatok alakulásáról, a szavazati jog nélküli jelenlét hozzászólási jogot is biztosít az ülés napirendjéhez a kormány képviselőjének. A kapcsolattartás módjának jogszabályi szintű rendezése mellett a jegybanktörvény kimondja: „Az MNB-t e törvényben meghatározott feladatkörében a kormány nem utasíthatja”.

A Monetáris Tanács tagjai a 2003. évben:

- Járai Zsigmond elnök – a Monetáris Tanács és az igazgatóság elnöke,
- Auth Henrik általános hatáskörű alelnök, az igazgatóság tagja,
- Adamecz Péter alelnök, az igazgatóság tagja,
- Riecke Werner alelnök, az igazgatóság tagja,
- Dr. Szapáry György alelnök, az igazgatóság tagja,
- Dr. Kádár Béla, a Monetáris Tanács külső tagja,
- Dr. Káró Tamás, a Monetáris Tanács külső tagja,
- Dr. Kopits György, a Monetáris Tanács külső tagja,
- Dr. Oblath Gábor, a Monetáris Tanács külső tagja.

A Monetáris Tanács döntéseinek végrehajtásáért, valamint az MNB működésének irányításáért az igazgatóság felel. Hatáskörébe tartozik egyebek mellett az alapvető feladatok végrehajtásának irányítása, az MNB mérlegéről, illetőleg vagyoni- és eredménykimutatásáról, valamint a fizetendő osztalék mértékéről a közgyűlés elé terjesztendő javaslat elkészítése, az üzletvezetésről, a bank vagyoni helyzetéről és üzletpolitikájáról a közgyűlésnek szóló jelentés tervezetének jóváhagyása. Továbbá a szervezettel és belső irányítással összefüggő kérdések jóváhagyása, a szakmai tervek és programok, valamint a fejlesztési és működési költségterv jóváhagyása, a felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében a belső ellenőrzési szervezet irányítása, valamint a belső ellenőrzés tapasztalatainak és tervének megtárgyalása, a kollektív szerződés lényeges módosítására irányuló javaslat elfogadása, a díjpolitika megállapítása.

Az MNB operatív vezető testületeként működő igazgatóság legalább négy, de legfeljebb hat tagból áll. Tagjai a bank elnöke és alelnökei.

A Monetáris Tanács és az igazgatóság jogállására, hatáskörére, feladataira, működésének rendjére vonatkozó rendelkezéseket az MNBtv., a gazdasági társaságokról szóló törvény, a bank alapszabálya, Szervezeti és Működési Szabályzata, illetve az e testületek által megalkotott ügyrendek tartalmazzák.

A testületek munkáját az igazgatóság döntése alapján szakmai bizottságok segítik. Az ALCO (Eszköz-forrás bizottság) feladata a Monetáris Tanács és az igazgatóság devizatartalék-kezeléssel kapcsolatos döntéseinek előkészítése, a tevékenységgel kapcsolatos tájékoztató anyagok elfogadása, illetve a Monetáris Tanács és

az igazgatóság által delegált hatáskörben az operatív döntések meghozatala. Az Auditbizottság az MNB ellenőrzési rendszere (belső ellenőrzés, könyvvizsgáló, felügyelőbizottság, Állami Számvevőszék) által tett megállapítások utókövetését, tapasztalatainak megtárgyalását, az éves ellenőrzési terv előzetes elfogadását, megvalósulásának nyomon követését végzi. A Bankszakmai bizottság feladata a pénzügyi közvetítő rendszerrel kapcsolatos jegybanki döntések meghozatala. A Beruházási és költséggazdálkodási bizottság az igazgatóság által jóváhagyott terv keretein belül a beruházási és költséggazdálkodási kérdésekben dönt. A Kiemelt beruházási bizottság a Logisztikai Központ beruházás kapcsán a Beruházási és költséggazdálkodási bizottság jog- és hatásköreit látja el és gyakorolja. Feladata a Logisztikai Központtal kapcsolatos munkafeladatok meghatározása és a beruházás irányítása. A monetáris bizottság a Monetáris Tanács monetáris politika vitelével kapcsolatos munkáját támogatja, rendszeresen áttekinti a monetáris helyzetet – a monetáris program és a tényleges monetáris folyamatok egybevetésével –, és ennek alapján előkészíti az operatív pénzügyi politikai döntéseket, a belföldi devizapiaci és forintpiaci tevékenység összehangolását. A Tulajdonosi bizottság az MNB befektetéseivel kapcsolatos stratégiai és üzletpolitikai kérdésekben dönt, illetve végez döntés-előkészítő munkát.

A Magyar Nemzeti Bank ellenőrzését az Állami Számvevőszék és a felügyelőbizottság végzi.

Az Állami Számvevőszék feladata annak ellenőrzése, hogy az MNB a törvényeknek, más jogszabályoknak, az alapszabálynak és a közgyűlés határozatainak megfelelően működik-e. Ellenőrzési hatásköre kiterjed a bank működésének és gazdálkodásának egészére, kivéve a bankjegy- és érmekibocsátás kivételével a bank alapvető feladatait és azok hatását az MNB eredményére. A bank könyvvizsgálójára az Állami Számvevőszék tesz javaslatot és visszahívását is kezdeményezheti a közgyűlésnél.

A felügyelőbizottság az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A jegybanktörvényben meghatározott ellenőrzési hatásköre a bank alapvető feladataira és azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatására nem terjed ki. A felügyelőbizottság, ellenőrzési hatásköre keretein belül, irányítja az MNB belső ellenőrzési szervezetét. A gazdasági társaságokról szóló törvényben előírt jelentését ezen korlátozásoknak megfelelően készíti el.

A felügyelőbizottság hat tagja közül négy tagot – köztük a felügyelőbizottság elnökét – az Országgyűlés választ, egy tag a pénzügyminiszter képviselője, egy tag pedig a pénzügyminiszter által megbízott szakértő. Megbízatásuk az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának meg-

szűnéséig tart. A felügyelőbizottság működése addig tart, amíg az új Országgyűlés az alakuló üléstől számított három hónapon belül az új felügyelő bizottsági tagokat megválasztja. Ha az új Országgyűlés az említett határidőig az új felügyelőbizottsági tagokat nem választja meg, a felügyelőbizottság működése mindaddig tart, amíg az új Országgyűlés a felügyelőbizottsági tagokat megválasztja.

Az MNB felügyelőbizottságának tagjai:

- Akar László, elnök,
- dr. Várhegyi Éva,
- Baranyay László,
- dr. Kajdi József,
- dr. Várfalvi István,
- dr. Urbán László.

II. 3. A JEGYBANK SZERVEZETE

A Magyar Nemzeti Bankban a működés hatékonyságának biztosítása jegyében, részben a változó jogszabályi környezet miatt, 2001–2002-ben végrehajtott szervezeti átalakítás során, az MNB vezetését az az elhatározás vezette, hogy a jegybank korszerű felépítésű, átlátható, racionálisan működő szervezetté váljon.

A működés és a szervezeti felépítés megújításának eredményeként a szervezet egyszerűsödött, a folyamatok átláthatóbbak lettek, a működési költségek csökkentek.

Az MNB jogszabályban meghatározott, valamint működéséhez kapcsolódó feladatainak ellátását, a döntések végrehajtását az igazgatóságon túl a bank operatív irányításáért felelős ügyvezető igazgatók irányítják és felügyelik.

Az ügyvezető igazgatók a hozzájuk rendelt főosztályok, osztályok tevékenységét összefogva a következő területeket vezetik: pénzpolitika és statisztika, közgazdasági kutatások, elemzések és nemzetközi kapcsolatok, pénzügyi rendszer prudenciális felügyelete, pénzforgalom és emisszió, pénzügy, számvitel és kontrolling, befektetések felügyelete, központi igazgatási területek (jog, emberi erőforrások, titkárság, kommunikáció,

bankbiztonság), központi lebonyolítás (műszaki ellátás, számítástechnika, back office).

Az ügyvezető igazgatókat – az elsődleges monetáris politikai döntéshozói funkciójuk mellett, a közöttük lévő feladatmegosztásnak megfelelően – az elnök, illetve az alelnökök felügyelik.

A Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatói 2003. december 31-én:

Barátossy Györgyné, a Főpénztári önálló osztályt, a Pénzforgalmi, emisszió- szabályozási és -szervezési főosztályt és a területi igazgatóságokat felügyelő ügyvezető igazgató,

Dr. Csentericsné Arnold Zsuzsanna, az Emberi erőforrások főosztályát és a Belső kommunikációs önálló osztályt felügyelő ügyvezető igazgató,

Garancsi György, a Kiemelt beruházások önálló osztályát felügyelő ügyvezető igazgató,

Gyöngyösi Éva, a Számviteli és pénzügyi főosztályt és a Kontrolling főosztályt felügyelő ügyvezető igazgató,

Hamecz István, a Közgazdasági főosztályt és a Nemzetközi kapcsolatok főosztályát felügyelő ügyvezető igazgató,

Dr. Kálmán Tamás, a Pénzügyi stabilitási főosztályt, a Jegybanki ellenőrzési főosztályt és a Szabályozáspolitikai önálló osztályt felügyelő ügyvezető igazgató,

Király Szilárd, a Bankbiztonsági főosztályt felügyelő ügyvezető igazgató,

Dr. Kovács Erika, a Jogi főosztályt és a Titkársági önálló osztályt felügyelő ügyvezető igazgató,

Mándokiné Buzogány Edit, a Bankműveleti főosztályt, a Számítástechnikai főosztályt és a Működési szolgáltatások főosztályát felügyelő ügyvezető igazgató,

Sándor György, a Pénzpolitikai főosztályt és a Statisztikai főosztályt felügyelő ügyvezető igazgató.

A jegybanki és a banki működésből adódó feladatokat ellátó munkaszervezet felépítését a 2003. december 31-i szervezeti ábra szemléletli (II. 3-1. ábra).

II. 4. AZ MNB KAPCSOLATA A KÖZPONTI BANKOK EURÓPAI RENDSZERÉVEL

A 2004. évi európai uniós csatlakozás egyben az MNB Központi Bankok Európai Rendszeréhez (KBER) történő csatlakozását is jelenti.

A KBER az Európai Központi Bankból és az EU tagállamainak nemzeti központi bankjaiból áll, és működésében fontos szerepet töltenek be az Európai Központi Bank (EKB) és tagállamok jegybankjainak szakértőiből álló bizottságok és azok albizottságai, munkacsoportjai.

A tizenkét bizottság alapvetően döntés-előkészítő és koordinációs szerepet tölt be a különböző jegybanki funkciók szerinti munkamegosztásban. A 2004-es uniós csatlakozásra tekintettel 2003 májusától megfigyelőként az MNB vezetői és szakértői is bekapcsolódtak a KBER szervezeteinek munkájába. A KBER, valamint az eurórendszer legfőbb döntéshozó szerve az EKB igazgatóságának tagjaiból és az eurót bevezetett tagállamok jegybankelnökeiből álló Kormányzótanács. A KBER egészét érintő kérdések az Általános Tanács elé is kerülnek, melynek ülésein az MNB elnöke 2003 májusától megfigyelőként, a csatlakozástól pedig tagként vesz részt.

III. AZ MNB 2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉNEK ÁTTEKINTÉSE (VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ)

III. 1. MONETÁRIS POLITIKA 2003-BAN

A jegybanktörvény az MNB elsődleges céljaként az ár-stabilitás elérését és annak fenntartását jelöli meg. E cél elérésével összhangban a monetáris politika működési kereteit a forint euróhoz rögzített $\pm 15\%$ -os árfolyamsávja és az inflációs célkövetés rendszere határozza meg.

A kormánnyal egyetértésben meghatározott 2003 végi inflációs cél 4,5, a 2004. évi pedig $3,5 \pm 1\%$ volt. A 2003 októberben kitűzött 2005. évi cél 4%.

2003 közepén megfordult a korábbi dezinflációs tendencia: az év végi infláció 5,7% lett, azaz a kitűzött inflációs célt nem sikerült elérni. A kedvezőtlen inflációs folyamatok hátterében elsősorban a háztartási szektor fogyasztási kiadásainak vártnál gyorsabb növekedése, a bérinfláció tervezettnél magasabb szintje állt. E tényezők közvetve összefüggésben álltak az állami költségvetés 2002. évi jelentős expanziójával.

A növekvő inflációs nyomást a jegybank 2003 során már nem tudta monetáris politikai eszközökkel ellensúlyozni. A monetáris kondíciók az év során jelentős mértékben változtak, nagyrészt a piaci szereplők kockázati megítélésének szélsőséges ingadozásait tükrözve. Január közepén a devizapiaci szereplők egy csoportja erőteljes forint melletti spekulációba kezdett, arra számítva, hogy a jegybank és a kormány tolerálni fog egy, a sáv szélénél is erősebb árfolyamot. Az MNB jelentős kamatcsökkentéssel és a monetáris eszköztár széles körű bevetésével visszaverte a spekulatív támadást és megvédte az árfolyamsávot. A sáv megvédése ugyanakkor alacsonyabb kamatokat és gyengébb árfolyamot, azaz lazább monetáris kondíciókat eredményezett, amelyek mellett jelentősen csökkent az év végi inflációs cél elérésének esélye. A helyzeten nem javított, amikor a kormány egy gazdaságpolitikai intézkedéscsomag részeként június elején kezdeményezte az árfolyamsáv csekély mértékű leértékelését, az exportörök megnyugtatására. A váratlan lépés jelentős zavart okozott, a piaci bizalom megingott, a forint nagymértékben gyengülni kezdett. A jegybank a sáveltolást követően csak számottevő mértékű kamatemelésekkel tudta stabilizálni a forint árfolyamát. Az év utolsó negyedében azonban

a piac figyelme már a kedvezőtlen egyensúlyi folyamatokra, a költségvetés és különösen a folyó fizetési mérleg vártnál magasabb hiányára irányult. Novemberben e tényezők miatt a piaci bizalom újra megingott, a kockázati felár hirtelen jelentősen megnőtt. Túlzott mértékű leértékelődési nyomás alakult ki, melynek következtében a jegybank november végén kénytelen volt újra kamatot emelni. Az azóta eltelt időszakban – részben kormányzati intézkedések nyomán is – a piac egyensúlyi helyzettel kapcsolatos megítélése valamelyest javult, a korábbi aggodalmak eltűzöttnek bizonyultak.

Bár a forint árfolyama 2003 során – a kockázati megítélés kilengéseit követve – a korábbi évekhez képest jóval erőteljesebben ingadozott, az árfolyam végig a $\pm 15\%$ -os sáv erősebbik felében tartózkodott.

III. 2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA

Az MNB a pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásával kapcsolatos legfontosabb megállapításait továbbra is a *Jelentés a pénzügyi stabilitásról* című kiadványában teszi közzé. A félévente megjelenő jelentések 2003-ban kiemelten foglalkoztak a pénzpiac rendkívüli eseményeivel, valamint a lakáshitelezés minden várakozást felülmúló növekedésével. A bankok kockázati tudatosságának, kockázatkezelési rendszereinek elemzését is folytatta a jegybank, 2003-ban a bankcsoportok kockázatkezelésének és a lakáshitelezéshez kapcsolódó kockázatoknak a felmérésére került sor.

III. 3. FIZETÉSI RENDSZER

Magyarországon – a fejlett országokra jellemző módon – a nagy értékű fizetési forgalom a tömeges elszámolás-forgalomtól markánsan elkülönül. Ha az MNB által működtetett valós idejű bruttó elszámolási rendszer (VIBER) és a Giro Elszámolásforgalmi Rt. kötegelt feldolgozású elszámolási rendszerének (BKR) forgalmát összeadjuk, a VIBER részaránya volumenben elenyésző (0,2%), értékben azonban 2003-ban már közel 90%-os. A forgalom értéke tavaly 53%-kal 397 billió forintra nőtt. Annak ellenére, hogy egyes csúcspanapokon kiemelkedő forgalmat tapasztaltak, a rendszer megbízhatóan működött.

A VIBER és egyéb pénzforgalmi szolgáltatások díjait és jutalékait – összhangban a díjpolitikájában e területre meghatározott ráfordításmegtérülési elvvel – a bank jelentős mértékben csökkentette. Az MNB egy órával meghosszabbította a VIBER-ben az ügyfélmegbízások lebonyolítására rendelkezésre álló üzemidőt. Az új „pool” alapú fedezetértékelési rendszer már teljes mértékben összhangban van a Központi Bankok Európai Rendszerében (KBER) alkalmazott megoldással, a csatlakozó országokban máshol még nem alakítottak ki hasonló gyakorlatot.

Az MNB fontos feladatának tartja a fizetési és elszámolásforgalomban érintett szervezetek közötti együttműködés előmozdítását. Az EU-csatlakozás és az egységes eurófizetési térség kialakulása számos kihívás elé állítja a pénz- és elszámolásforgalom hazai résztvevőit. A változtatások igényére válaszul az MNB és a fizetési és elszámolási forgalom fejlesztésében érdekelt szervezetek együttesen létrehozták a Fizetési Rendszer Fórumot, ami egy többszintű konzultatív szerveződés.

III. 4. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS

A tartalékállomány a 2002. év végi 9,9 milliárd euróról 10,1 milliárd euróra emelkedett. Év közben a tartalék nagysága mindazonáltal erőteljesen ingadozott, a január 15–16-i erős sávszéli intervenciónak köszönhetően január végére 14,2 milliárd eurós szintre duzzadt, majd az év során gyakorlatilag folyamatosan csökkenve érte el az év végi 10,1 milliárdos szintet.

A csökkenés mögött elsősorban az áll, hogy a január 16-i jegybanki intézkedéseket követően – amikor is a kamatcsökkentés mellett az egynapos kamatfolyosót is kiszélesítette az MNB – megkezdődött a spekulatív tőke kiáramlása. Ez kezdetben nyílt intervenció formájában történt, később devizaaukciókkal és egyéb devizapiaci eszközökkel biztosította a bank az euró kiáramlásának lehetőségét. A tartalékszint jelentősebb növekedését eredményezte az állam kétszer 1 milliárd eurós kibocsátása, egy 500 millió eurós szindikált hitel felvétele, több mint 200 millió euró nagyságrendű egyéb hitelfelvétel, valamint Oroszország hazánk felé történő 82 millió dolláros államadósságának törlesztése. A portfólión elért hozam mintegy 300 millió euró volt. A fedezeti ügyletek mark-to-market állománya mintegy 460 millió euróval, a dollár gyengülése pedig 210 millióval csökkentette az euróban kifejezett tartalékszintet. Az MNB-nél elhelyezett devizabetétek állományának változása 180 millió eurós csökkenést eredményezett. Magasak voltak az állam és az MNB adósságszolgálatból adódó tételei (kamatterhek, törlesztések és elő-

törlesztések), amelyek nagyságrendileg 3,5 milliárd euróval terhelték meg a devizatartalékot.

A tartalékkezelésben továbbra is fontos szempont a más központi bankok által követett legjobb gyakorlat átvétele. A fejlett és ezen belül is elsősorban az európai uniós országok által követett gyakorlatnak megfelelően az MNB csak nagyon jó minőségű és magas likviditású értékpapírokba fektet. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a portfólióba csak és kizárólag AAA, illetve AA minőségű kötvények kerülhetnek: államkötvények, nagy nemzetközi pénzügyi szervezetek és kormányügynökségek kibocsátásai. A befektetési irányelvekben 2003-ban nem történt jelentős változás.

III. 5. EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG

A Magyar Nemzeti Bank egyik alapvető feladata az országos készpénzforgalom megfelelő mennyiségű, minőségű és címlet-összetételű bankjegyekkel és érmékkel történő ellátása. Ennek a feladatának a jegybank 2003-ban mind Budapesten a főpénztárban, mind a négy területi igazgatóságán maradéktalanul eleget tett.

2003-ban a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 3 610 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le, amely 2,5%-kal haladta meg az előző évi pénztári forgalom értékét.

2003. december 31-én a forgalomban lévő készpénz értéke 1 458 milliárd forint volt, 15%-kal (188 milliárd forinttal) több, mint az előző év végén.

A Magyar Nemzeti Bank 2003-ban is folytatta a nagy hagyományokkal rendelkező emlékpénzérme-kibocsátási tevékenységét, amelynek során négy ezüst emlék-érmét és egy jubileumi forgalmi érmét bocsátott ki.

III. 6. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

A Magyar Nemzeti Bank statisztikai tevékenységét a jegybanktörvény és a statisztikai törvény szabályozza. Feladatai közé tartozik a monetáris statisztikához, a fizetésimérleg-statisztikához és a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése és feldolgozása, közzététele, valamint az ezen adatokhoz kapcsolódó jegybanki adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése. A statisztika területén – a megelőző évhez hasonlóan – 2003-ban is kiemelt feladatot jelentett az európai uniós csatlakozás előkészítése: a kötelezően előírt, illetve ajánlott módszertan átvétele, és az adat-, információszolgáltatási kötelezettségek teljesítése. Az 1999 óta folyó felkészülés eredményeként a jegybank statisztikai tevékenysége 2003-ban már alapvetően összhangban állt az EKB-követelményekkel, és az

MNB a csatlakozni kívánó országokra vonatkozó valamennyi adatszolgáltatási elvárásnak eleget tett.

A 2003. évre érvényes adatszolgáltatásokat a jegybank az 5/2002. (PK. 20) MNB rendeletben és a 2003. évi Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) keretében rendelte el. Az adatgyűjtésekben a legjelentősebb változás a monetáris statisztikáknál történt az EKB által meghatározott követelmények beépítése miatt, emellett a jegybank új adatgyűjtéseket is elrendelt a pénzügyi számlák összeállításához.

A monetáris statisztika terén a bank az adatgyűjtések harmonizálása mellett, szintén az uniós gyakorlat követése érdekében, megújította publikációit, és áttért az EKB által alkalmazott módszertan szerint számított monetáris aggregátumok közzétételére. A fizetésimérleg-statisztikák esetében jelentősebb módszertani változtatásra került sor: a Monetáris Tanács döntése alapján megtörtént a vámstatisztika beépítése és az idegenforgalmi adatok elszámolásának nemzeti számlákkal való harmonizálása. Ezzel egyidejűleg 2003. januártól új publikációs és adatfelülvizsgálati rend lépett életbe. Az MNB statisztikai tevékenységében mérföldkövet jelentett a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó rendszeres adatközlés 2003. április 1-jétől történő beindítása. Új statisztikával bővült továbbá a pénzügyi számlákhoz szorosan kapcsolódó értékpapír-statisztikai adatközlés, az MNB 2003 júniusától publikálja – az EKB ajánlásai és elvárásai szerint kialakított – értékpapír-kibocsátási statisztikát.

III. 7. AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA

A Magyar Nemzeti Bank eredményének alakulását döntően a monetáris politika céljai és az elérésükhöz szükséges eszközök határozzák meg. Az MNB jegybanktörvényben meghatározott alapvető feladatainak végrehajtását azok eredményre gyakorolt hatása nem befolyásolhatja, ezért az MNB gazdálkodási tevékenysége elsősorban a bank hatékony működtetésére koncentrálódik.

Az MNB 2003. évi eredménye 78,5 milliárd forint nyereség, ami az előző évi eredményénél 83,4 milliárd forinttal magasabb. Az eredmény növekedését elsősorban az intervenció keretében megvásárolt deviza értékesítésekor realizált árfolyamnyereség okozta.

Az MNB belső gazdálkodásának célja a jegybanktörvényben előírt feladatok színvonalas ellátásához szükséges erőforrások hatékony – a kockázatmentes működést a legalacsonyabb mértékű felhasználással megvalósító – biztosítása.

A működési költségek terén a 2001. évben megkezdett, és a 2002–2003. években folytatott szervezet- és folyamatracionalizálási lépések jelentős megtakarításokat eredményeztek. 2003-ban – 2000. évi áron számolva – a működési költségek 30%-kal voltak alacsonyabbak, mint 2000-ben. A 2002. évhez képest nominál értéken számolva több mint 800 millió forinttal (6%-kal), reálértéken 10%-kal csökkentek a 2003. évi működési költségek.

IV. BESZÁMOLÓ AZ MNB 2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

IV. 1. A MONETÁRIS POLITIKA KERETEI

A jegybanktörvény az MNB elsődleges céljaként az árstabilitás elérését és annak fenntartását jelöli meg. E cél elérésével összhangban a monetáris politika működési kereteit a forint euróhoz rögzített $\pm 15\%$ -os árfolyamsávja és az inflációs célkövetés rendszere határozza meg.

2002 nyarán a jegybank a kormánnyal egyetértésben a 2003. év végi inflációs célt 4,5% alatti értékre módosította, a 2004-es inflációs célt pedig $3,5\pm 1\%$ -os sávban határozta meg. 2003 októberében az MNB és a kormány együttesen 4%-ban állapította meg a 2005-ös inflációs cél számszerű értékét.

IV. 1. 1. Az infláció alakulása

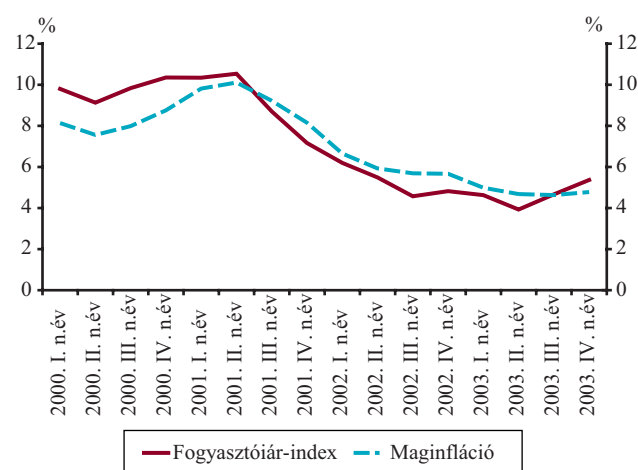
2003-ban az éves átlagos infláció 4,7% volt. A 2003. decemberi, egy évre visszatekintő 5,7%-os infláció magasabb volt a 4,5% alatti inflációs célnál. A maginfláció értéke az év végén 4,9% volt, ami azt jelzi, hogy a monetáris politika által befolyásolható tételek ár-emelkedési üteme – bár a fogyasztói inflációnál szerényebb mértékben – meghaladta a kitűzött célt.

Az infláció alakulása a 2003. év folyamán két szakaszra bontható. Az első negyedévben tovább folytatódott a mintegy két éve tartó dezinfláció, ami egyrészt a monetáris politika által befolyásolható tételek, másrészt a kedvező külső tényezők áralakulásának volt köszönhető. A második negyedévben azonban a

IV. 1-2. ábra

A fogyasztóiár-index és a maginfláció alakulása

(éves növekedési ütem)

IV. 1-1. táblázat

A fogyasztói infláció és komponensei 2003-ban

(százalékos változás az előző év azonos időszakához képest)

	Súly	2001	2002	2003	2003				
		Éves átlag	Éves átlag	Éves átlag	I.	II.	III.	IV.	Dec.
Magainfláció	68,1	9,3	6,0	4,8	5,0	4,7	4,7	4,8	4,9
Feldolgozatlan élelmiszerek	6,3	14,9	2,2	0,7	-0,8	-2,3	0,1	5,7	7,4
Járműüzemanyag és piaci energia	6,2	1,7	-0,9	5,2	12,5	3,7	2,9	2,3	3,6
Regulált árak	19,4	8,6	5,5	5,4	3,0	3,9	6,9	7,8	7,8
Fogyasztóiár-index	100	9,2	5,3	4,7	4,6	3,9	4,7	5,4	5,7

dezinflációs tendencia megtört, és az év második felében az infláció gyorsulása volt megfigyelhető.

A dezinflációs trend megfordulása leghamarabb a maginflációban jelentkezett; a rövid bázisú (havi) indexek már az év elején ezt mutatták. A belföldi kereslet továbbra is dinamikus növekedése és a növekvő inflációs várakozások lehetővé tették a 2003 folyamán végbement árfolyamgyengülés gyors beárazását. A piaci szolgáltatások tartósan magas árnövekedése összefüggésben állt az erőteljes belföldi kereslettel, a versenyszféra továbbra is gyors bérkiáramlásával és néhány külső sokkal. Az árfolyam leértékelődése és az erős fogyasztói kereslet a feldolgozott élelmiszerek körében is növelte az áremelkedés ütemét.

A maginfláción kívüli tételek közül kiemelendő a feldolgozatlan élelmiszerek csoportja, amely az utolsó negyedévben – főleg novemberben – erőteljes áremelkedést mutatott. A szabályozott árú tételek körében az alkohol, illetve dohánytermékek jövedékiadó-emelése, valamint a májusi hatósági gázáremelés hatása volt számottevő.

IV. 1. 2. Árfolyam és kamatok

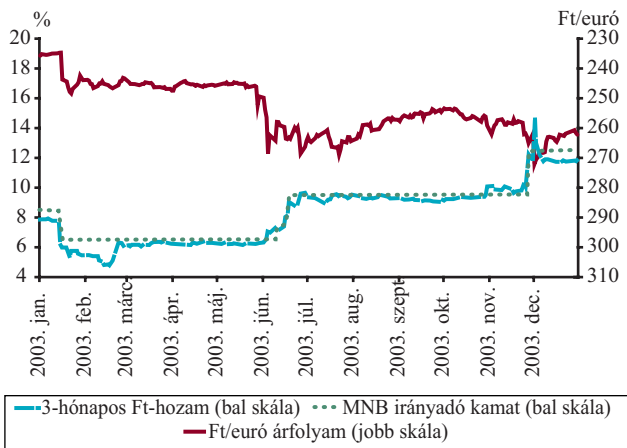
A forint árfolyama 2003 során – a kockázati megítélés kilengéseit követve – a korábbi évekhez képest jóval erőteljesebben ingadozott. Bár a forint ingadozása a szokásosnál nagyobb volt, az árfolyam 2003 során végig a ±15%-os sáv erősebbik felében maradt.

2003 januárjában jelentős mennyiségű spekulatív tőke érkezett az országba, melynek célja az árfolyamsáv erős irányba való eltolásának kikényszerítése volt. Az MNB az árfolyamsáv védelmében két lépcsőben 8,5-ről 6,5%-ra csökkentette az irányadó kamatot. Ezzel egyidejűleg az eszköztár más elemeiben is történtek változtatások. Aktív devizapiaci jelenlétével és az eszköztár átmeneti módosításával a jegybank megvédte a forint árfolyamsávját.

IV. 1-3. ábra

Árfolyam- és kamatalakulás 2003-ban

(éves növekedési ütem)

2003. májusig a beáramlott spekulatív tőke döntő része távozott, így nem veszélyeztette a pénzügyi stabilitást és nem okozott inflációs nyomást. Január közepén az árfolyam mintegy 4%-kal leértékelődött, majd a támadást követő konszolidációs időszakban stabilizálódott.

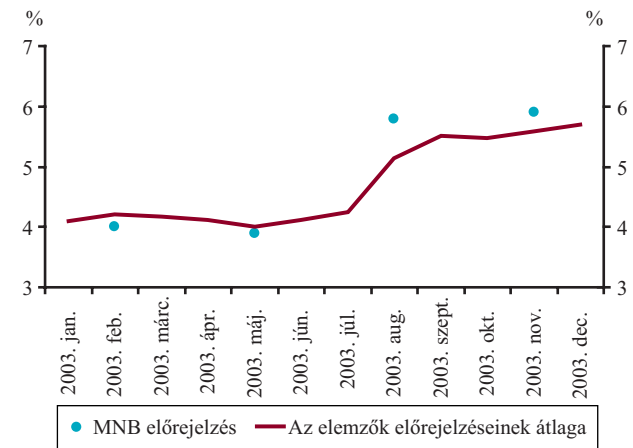
2003 júniusában az MNB a kormány kérésére hozzájárult az árfolyamsáv módosításához, a forint középarfolyamának kismértékű, 2,26%-os leértékeléséhez. A váratlan lépés a piaci bizalom megingását okozta; a forint piaci árfolyama jelentős mértékben leértékelődött. A befektetők által elvárt kockázati prémium jelentősen megemelkedett, mivel megnöttek az árfolyam jövőbeli alakulásával kapcsolatos bizonytalanságok. Ennek ellensúlyozására a jegybank júniusban két lépésben, összesen 3 százalékponttal 9,50%-ra emelte az irányadó kamatot.

2003 júliusában a kormány az euró magyarországi bevezetésének céldátumát 2008. január 1-jére tűzte ki. A kormány azt is jelezte, hogy Magyarország EU-csatlakozása után kezdeményezni kívánja a lehető leghamarabbi belépést az EU árfolyamrendszerébe (ERM II). Az MNB többször kinyilvánította, hogy támogatja az euró lehető legkorábbi bevezetését, mert az összességében jelentős előnyökkel fog járni a magyar gazdaság számára. A jegybank ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a fiskális hiány és az infláció leszorítása terén még sok a tennivaló, hogy az ország teljesíteni tudja a maastrichti kritériumokat.

Az euróstratégia bejelentésével egy időben a kormány azt a szándékát is tudatta, hogy 2004-ben a fiskális hiány csökkentése érdekében az adóbevételek növelését tervezi. Mivel ezt a kormányzat elsősorban az áfa és jövedéki adók emelésével kívánta végrehajtani, jelentősen romlottak a 2004-re vonatkozó inflációs kilátások. A 2004. év végére vonatkozó inflációs előrejelzés 2003 augusztusáig a toleranciasávon belüli inflációt mutatott. Az augusztusi *Jelentés az infláció alakulásáról*

IV. 1-4. ábra

A Reuters felmérésében szereplő elemzők és az MNB inflációs előrejelzése 2004 végére

című kiadványban publikált 2004. decemberi inflációs előrejelzés azonban meghaladta a jegybank inflációs célját. Az augusztusi jelentés számításai szerint 2004 egészében az indirekt adók emelése összességében mintegy 1,4 százalékponttal, míg az egyéb makrogazdasági folyamatok 0,5 százalékponttal emelik meg a fogyasztóiár-index értékét.

2003. augusztus és október között az árfolyam némileg erősödött. Az év vége közeledtével azonban a piac figyelme egyre inkább a kedvezőtlen egyensúlyi helyzetre terelődött. Egyrészt csökkent a valószínűsége, hogy a költségvetési hiány a 2003-ra kitűzött célérték alatt marad, másrészt még nagyobb aggodalmat keltett a folyófizetési mérleg vártnál, hónapról hónapra kedvezőtlenebbül alakuló hiánya. Október végén az árfolyam újra gyengülni kezdett, az állampapír-piacokon pedig egy rövid időre piaci zavarnak is tekinthető likviditáshiány volt tapasztalható, és jelentős hozamemelkedés ment végbe. Az MNB a likviditáshiányt enyhítendő nyíltpiaci műveletekkel támogatta az állampapír-piac mielőbbi konszolidációját.

Bár a jegybank által végzett kötvénnyvásárlások nyomán a pénzpiacok átmenetileg stabilizálódtak, november végén az árfolyam újra számottevő mértékben gyengült, a hozamok pedig emelkedtek. A forintbefektetések kockázati megítélése jelentős mértékben romlott, és a megnövekedett bizonytalanságok miatt az elvárt kockázati prémium megnőtt. A Monetáris Tanács november végén 3 százalékponttal 12,5%-ra emelte az irányadó kamatot, hogy ellensúlyozza a prémiumemelkedést, és elejét vegye a forint – inflációs célokat veszélyeztető – további gyengülésének. Az év hátralevő részében kismértékű korrekció volt megfigyelhető a pénzpiacokon: az árfolyam erősödött, a rövid hozamok pedig egy hirtelen növekedés után egy alacsonyabb szinten stabilizálódtak.

IV. 1. 3. Változások a monetáris politikai eszköztárban

2003 folyamán a jegybanki eszköztárban bekövetkezett változásokat alapvetően két tényező határozta meg. Az év elején a felértékelődési spekuláció kezelése érdekében a jegybank jelentős, de csak rövid ideig fennálló módosításokat hajtott végre. Az év további részében folytatódott az EKB szabályozásához történő harmonizáció, az eszköztár legtöbb eleme módosult. Ennek köszönhetően az MNB által alkalmazott eszközök jelentős mértékben közeledtek az EKB gyakorlatához.

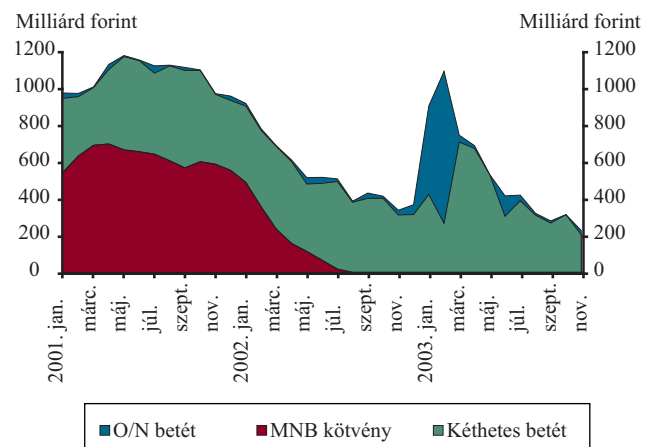
Átmeneti eszköztár-módosítások

A forint ingadozási sávja ellen indított spekulatív támadással szembeni védekezés fontos eleme volt, hogy a 2003. január közepén végrehajtott, kétszer 100 bázispontos kamatcsökkentéssel párhuzamosan a jegybank átmenetileg felfüggesztette irányadó eszközének szaka-

szos rendelkezésre állás keretében történő biztosítását. Ezt követően a bankok hetente összesen legfeljebb 100 milliárd forintot helyezhettek el a kéthetes betétben. A betéti korlátozás bevezetésével egy időben az MNB az O/N jegybanki kamatfolyosó szélességét ± 1 -ről ± 3 százalékpontra növelte. Ezen lépések és a sávzéli intervenció következtében az egynapos bankközi hozamok a kamatfolyosó aljához tapadtak, a bankrendszerbe került többletlikviditás sterilizációját az O/N betét biztosította a kéthetes betét helyett. Az egynapos jegybanki betét kamata vált effektív kamattá, ugyanakkor a jegybank ezekkel a lépésekkel külön tudta választani a kamatcsökkentések tartós és átmeneti részét. Az intézkedéssorozat célja az volt, hogy az árfolyamvesztéset szenvedett külföldi befektetőket forint melletti devizapozíciójuk lezárására ösztönözze. Az eszköztár-módosítások megteremtették a lehetőséget a forró tőke folyamatos és kontrollált kiáramlására, az árfolyam és a bankrendszer stabilitásának veszélyeztetése nélkül.

IV. 1-5. ábra

A sterilizációs eszközök havi átlagos állományának alakulása

A bankok a betéti korlátozás következtében nagymértékben túljegyezték a kéthetes betéti tendert. Ezért a jegybank változtatott az allokáció módján, az ajánlatok a korábbi átlagos tartalékkötelezettség arányában kerültek elosztásra. Ez a módszer a hazai forrásgyűjtő bankokat részesítette előnyben, megnövelve a számukra elérhető betéti hozamszintet, ugyanakkor a spekulatív tőke számára elérhető csökkent.

Február végére a beáramlott forró tőke jelentős része távozott a hazai bankrendszerből, ezért ekkor a jegybank visszaállította az eszköztár spekulációs támadás előtti formáját. A kéthetes betétet újra szakaszos rendelkezésre állás formájában, mennyiségi korlát nélkül biztosította az MNB, és a kamatfolyosó szélessége ismét ± 1 százalékpontra szűkült, megfelelően az EKB gyakorlatának. Az intézkedések átmeneti hatása a sterilizációs állományok alakulásában is tükröződött, az év közepétől azonban folytatódott a bankrendszer likviditástöbbletének csökkenő trendje (IV.1-5. ábra).

Fedezetértékelési rendszer

Az MNB 2003 májusában, hosszas előkészítő munkát követően, bevezette a fedezett jegybanki hitelműveletekhez kapcsolódó napi és összevont fedezetértékelést. A rendszer kialakításakor fontos szempont volt az EKB fedezetértékelési elveinek való megfelelés, és a jegybanki hitelezés kockázatainak hatékonyabb kezelése is.

Az összevont fedezetértékelés azt jelenti, hogy az egyes hitelügyletekhez nem egyenként kell meghatározott értékpapírokat rendelniük az ügyfeleknek, hanem a jegybank javára zároltértékpapír-portfólió egésze nyújt fedezetet a jegybanki hitelek összességére. Így a napközbeni hitel, az egynapos hitel, és az esetleges, egynaposnál hosszabb futamidejű hitelek mögötti fedezetet egy együtt kezelt értékpapír-halmaz képezi.

A napi fedezetértékelés folyamatában a zároltértékpapír-portfólió fedezeti értéke és a jegybanki hitelek állománya az értékpapírok piaci árfolyamváltozásának függvényében naponta átértékelésre, illetve összehasonlításra kerül. Amennyiben az újraértékelést követően a hitel alulfedezettségének mértéke egy elfogadható sávon kívül esik, az MNB pótlólagos fedezetet kér be. A napi fedezetértékelés előnye, hogy a hitelügylet futamidejéből származó kockázat minimálissá válik, így a hitel felvevője ugyanazért az értékpapírért nagyobb hitelösszeghez jut, mint a korábbi rendszerben, ahol a fedezetek üzletkötéskor meghatározott értéke a hitel lejáratá során nem változott.

Elfogadható fedezetek

Az MNB 2003-ban kibővítette a jegybanki hitelműveletek fedezeteként elfogadható értékpapírok körét. A bővítés célja az EKB eszköztárhoz való igazodás mellett a hazai tőkepiac fejlődésének elősegítése volt, ennek érdekében a jegybank fedezetként elfogadja a hazai tőkepiacra fellelhető biztonságos értékpapírok lehető legszélesebb körét. Korábban ebbe a körbe csak állampapírok és MNB-kötvények tartoztak, 2003 novemberétől viszont elfogadhatóvá váltak a nyilvánosan kibocsátott jelzáloglevelek, illetve a hazai tőzsdére bevezetett alacsony kockázatú – legalább „A” minősítésű – vállalatok, bankok és nemzetközi intézmények forintban denominált kötvényei is. A hitelezési kockázatok csökkentése érdekében azonban a jegybank nem fogad el partnereitől saját vagy kapcsolt vállalkozás által kibocsátott kötvényeket.

Jegybanki partnerek

Az elmúlt év novemberétől kibővült az MNB forintpiaci eszköztárának partnerköre is. A módosítások célja a harmonizáció mellett a versenysemlegesség elvének érvényesítése volt. A partnerkör bővítése mellett szólt az is, hogy az MNB a zavartalan pénzforgalom biztosí-

tása érdekében minél szélesebb körű pénzforgalmi szolgáltatásokat nyújtson ügyfeleinek.

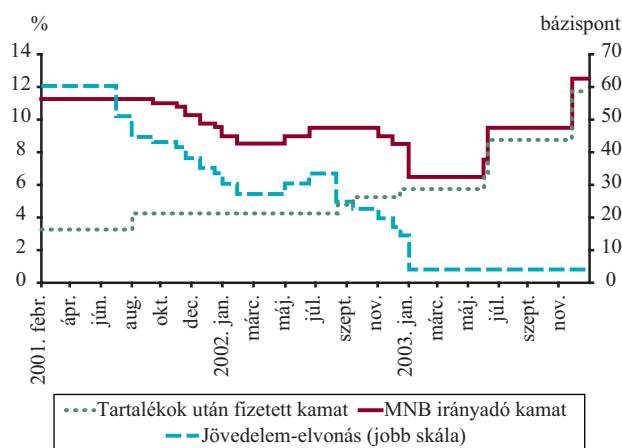
A jegybank lehetséges partnereit a tartalékkötelezettség alá eső hitelintézetek teljes köre alkotja, amennyiben azok közvetlen VIBER- vagy Bankközi Klíring Rendszer-tagsággal rendelkeznek. A fedezett jegybanki hitelekhez való hozzáférés további követelménye a KELER Rt.-nél vezetett értékpapírszámla megléte. A változtatások következtében a potenciális ügyfelek köre kibővült a megfelelő feltételeket teljesítő hitel- és takarékszövetkezetekkel. Az azonnali értékpapírügyletek potenciális partnerkörébe bekerültek a szakosított hitelintézetek, kikerültek viszont az elsődleges állampapír-forgalmazó befektetési vállalkozások.

Kötelező tartalék szabályozása

A kötelező tartalékok után fizetett kamat 2003. január 1-jétől fél százalékponttal, 5,75 százalékra emelkedett. E lépésnek és az alapkamat januári csökkentésének együttes hatására a bankrendszert terhelő jövedelemelvonás mértéke 4 bázispontra mérséklődött, a 2002. évi átlagosan 30 bázispontra jelentő költséggel szemben. Az év hátralévő részében a kötelező tartalékokra fizetett kompenzáció az irányadó kamatláb emelésével meg egyező mértékben növekedett. Ezáltal a bankrendszert terhelő jövedelemelvonás mértéke továbbra is alacsony szintű maradt, így az ma már nem befolyásolja hátrányosan a bankok versenyképességét.

IV. 1-6. ábra

A jövedelemelvonás mértéke és tényezői

Üzemidő-változások

A sávszéli devizapiaci intervenció rendelkezésre állásának ideje februártól egy órával meghosszabbodott, a jegybank 9-től 16 óráig fogad forint-euró adásvételi ajánlatokat az árfolyamsáv szélein. Novembertől meghosszabbodott az azonnali értékpapír-adásvétel ügyletek üzletideje is, korábban csak a délelőtt és a délután egy szakaszában lehetett ilyen típusú, eseti jelleggel meghir-

detett ügyletet kötni a jegybankkal. E módosítások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a jegybank hatékonyabban tudja befolyásolni a pénzügyi folyamatok alakulását.

IV. 2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA

Az MNB a pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásával kapcsolatos legfontosabb megállapításait továbbra is a *Jelentés a pénzügyi stabilitásról* című kiadványában teszi közzé. A félévente megjelenő jelentések 2003-ban kiemelten foglalkoztak a pénzügyi rendkívüli eseményeivel, valamint a lakáshitelezés minden várakozást felülmúló növekedésével. A bankok kockázati tudatosságának, kockázatkezelési rendszereinek elemzését is folytatta a jegybank, 2003-ban a bankcsoportok kockázatkezelésének és a lakáshitelezéshez kapcsolódó kockázatoknak a felmérésére került sor.

IV. 2. 1. A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásának elemzése

2003-ban a banki közvetítés számottevően mélyült. A gazdasági növekedés lassulása ellenére a bankrendszer jövedelmezősége az előző év kiemelkedően jó teljesítményéhez képest is jelentős javulást mutatott 2003-ban. A bankrendszeri jövedelmezőség számottevő javulásában meghatározó szerepe volt az állami támogatás lakáshitelek dinamikus bővülésének. A hitelezés felfutásának köszönhetően a portfólió minősége javult. A betétállomány növekedési dinamikája azonban jóval elmaradt a hitelezésétől, ami növelte a bankrendszer likviditási kockázatát.

Az MNB kiemelt kockázatként azonosította, hogy a háztartások jövedelmének csökkenő dinamikája a fogyasztással és a lakásvásárlással kapcsolatos hitelfelvétel bővülésével párhuzamosan a háztartások nettó finanszírozási képességének csökkenését eredményezte. A háztartások eladósodottsági szintjének 2003-ban tapasztalható nagymértékű növekedését az állami lakástámogatási rendszer, illetve a rendszer szigorításával kapcsolatos folyamatos várakozások miatti előrehozott kereslet generálta. Fontos megemlíteni, hogy a tömeges lakáshitel-felvétel mellett jelentősen nőtték a lízingcégek lakossági kihelyezései, valamint számottevő bővülés volt tapasztalható a fogyasztási hitelek piacán is.

A támogatási rendszer 2003. évi változásait, a júniusi és decemberi szigorítás hatásait a jegybank figyelemmel kísérte, elsősorban a bankrendszer lakáshitelezésben aktív szereplőinél az állománynövekedési ütem, a termékeken elérhető jövedelem módosulás, illetőleg a hitelkockázat változását elemezve.

Az MNB kiemelt figyelmet szentelt a 2003-as év rendkívüli eseményeire – köztük a januári spekulációs támadás

kezelésére –, valamint a forint árfolyamának, illetve a jegybanki kamatváltozások hatásainak elemzésére is.

Jelentős átrendeződés történt a pénzügyi közvetítőrendszer szereplői között. 2003-ban lezárultak a bankprivatizációk, melynek következtében a külföldi tulajdonarány meghaladja a 80%-ot, mely a kelet-közép-európai országok közül az egyik legmagasabb; míg az állami tulajdon aránya 1,1%-ra csökkent. A brókercégek beolvasztásának eredményeként univerzális tevékenységet végző bankok dominálják a piacot, mindössze 3 banki háttérrel rendelkező bróker cég maradt a piacon.

2003-ban az MNB folytatta a bankok specifikus kockázatvállalásának, az ezekhez a kockázatokhoz tartozó kockázati tudatosságnak és kockázatkezelési rendszereknek a felmérését. 2003 I. félévében került sor a bankcsoportok kockázatkezelésének elemzésére. A téma aktualitását az adta, hogy a bankcsoportok számos új taggal bővültek, valamint ezen új tevékenységek mellett egyes csoporttagok aktivitása rendkívül dinamikus módon nőtt a felmérést megelőző időszakban. A felmérés célja az volt, hogy megvizsgálja, az 1998–1999-ben tapasztaltakhoz képest hogyan fejlődött a csoportkockázat-kezelés színvonala, az egyes csoporttagok tevékenysége, illetve a tagok közötti tranzakciók milyen mértékben növelik a csoport egészében megjelenő kockázatokat. Megállapítható, hogy a csoportszintű és rendszeres jelentések előírása, a külföldi tulajdonosok hatékonyabb kontrollja és a hazai menedzsment kockázati tudatosságának erősödése következtében jelentősen javult a bankcsoportok kockázatkezelése.

Az MNB 2003. II. félévében a lakásfinanszírozás gyakorlatát, a kapcsolódó kockázatokat és ezek kezelését is elemezte. Ennek során megvizsgálta, hogy a lakáshitelezés robbanásszerű bővülése mennyiben befolyásolta, illetve milyen hatással van a piaci szereplők hitelezési, piaci, illetve működési kockázati kitettségére. Az üzletág kockázatait növeli, hogy jelenleg a bankok többsége nem rendelkezik olyan kifinomult kockázatkezelési gyakorlattal, amellyel a törlesztési nehézségekkel küszködő ügyfelek problémái áthidalhatóak lennének, a bankok kockázatkezelése ugyanis szinte kizárólagosan a fedezetek vizsgálatára korlátozódik.

IV. 2. 2. Jogszabály-előkészítés és a jegybanki szabályozói politika kialakítása

A pénzügyi tárgyú jogszabályok kialakításának, módosításának, illetve az EU-jogharmonizációnak a folyamatában 2003-ban is aktívan részt vett a Magyar Nemzeti Bank.

2003 nyarán született meg az új EU-konform biztosítási törvény és a konszolidált felügyeleti szabályozást megvalósító – a hitelintézeti és tőkepiaci törvényeket

módosító – törvénycsomag. A törvényekhez kapcsolódó, alacsonyabb szintű jogszabályok (kormány- és PM-rendeletek) kidolgozása a második félévben valósult meg. Ezek közül kiemelendő az összevont alapú szavatoló tőke és összevont alapon számított fizetőképességi mutató számításáról szóló 23/2003 (X. 3.) PM-rendelet megszületése, amely végrehajtási szabályok megfogalmazásával további tartalommal tölti fel a törvénymódosításokat. A konszolidált felügyeleti szabályozás teljes körű kiterjesztése érdekében a kereskedési könyvi kormányrendeletben is kidolgozásra kerültek a piaci kockázatok csoportszintű értékelésére és kezelésére vonatkozó előírások, és megvalósult a felügyeleti adatszolgáltatásról szóló rendelet módosítása is.

Az említett jogszabályok megalkotásának köszönhetően a hazai pénzügyi szabályozás ma már szinte teljes mértékben harmonizáltnak tekinthető az uniós előírásokkal. Az MNB természetesen valamennyi fent említett szabályozás szakmai előkészítésében és kidolgozásában aktív szerepet vállalt.

Mindezekon túlmenően az MNB részt vett az új bázei tőkeegyezménnyel (Bázel II) és az azonos tartalmú EU direktívával kapcsolatos konzultációs folyamatban, és megkezdte a felkészülést hazai adaptációra is. Az MNB szakértői több komplex szabályozói elemzést, háttér tanulmányt készítettek ebben a témában (pl. Bázel II. tanulmánykötet), melyek az egységes magyar álláspont kialakításának is alapját képezték.

IV. 2. 3. A jegybanki helyszíni ellenőrzések

Az elmúlt évekhez hasonlóan, a pénzügyi stabilitási terület részét képező jegybanki helyszíni ellenőrzés 2003-ban is fontos szerepet töltött be a jegybank hatáskörébe tartozó tevékenységek¹ és szervezetek² felügyeletében. Az elmúlt évben összesen 115 helyszíni ellenőrzés lefolytatására került sor.

Az éves tapasztalatokat összegezve megállapítható, hogy az adatszolgáltatások terén a hitelintézetek jelentései alapvetően megbízhatóak. A monetáris adatszolgáltatások vizsgálata esetében hiányosságokat elsősorban a kitöltési útmutatók változásainak adaptálása terén tárt fel a jegybanki revízió, a legkevésbé elfogadható minőségűek a kamattaszitrikák voltak. A fizetésimérleg-adatszolgáltatásoknál a bankok számára a nem rezidens ügyfelekkel bonyolított forint és származékos ügyletek előírások szerinti jelentése okozott nehézséget.

A pénzforgalmi vizsgálatok tapasztalata, hogy bár általában javult a jogszabálykövető magatartás, még mindig voltak hiányosságok minden hitelintézetnél a meg-

bízások befogadása, ezen belül az érkeztetési gyakorlat, a teljesítési határidők, az azonnali beszedési megbízások teljesítése és a pénzforgalmi adatszolgáltatások terén.

Folytatódott a nem pénzügyi vállalatok, valamint az egyéb pénzügyi intézmények adatszolgáltatásainak vizsgálata. A fizetési mérleg szempontjából meghatározó nagy vállalatoknál befejeződött az úgynevezett első körben tett helyszíni ellenőrzések sorozata. A revíziók az előző évben vizsgált vállalatoknál feltártakhoz hasonló hibatípusokat állapítottak meg, amelyek elsősorban az ország fizetési mérlegébe közvetlenül adatot szolgáltató jelentést érintették, és azok teljeskörűségének hiányában jelentkeztek. Bár az adatszolgáltatási kötelezettség fennállásának ismerete számottevően javult, még mindig vannak olyan vállalatok, amelyek nincsenek tudatában annak, hogy a külfölddel kapcsolatos tranzakcióikról külön felkérés nélkül adatokat kell szolgáltatniuk az MNB részére is.

Az intézkedések alapján előírt korrekciókat a fizetési mérleg-adatokban a jegybank folyamatosan átvezette.

A pénzfeldolgozás 2003. évi ellenőrzési tapasztalatai a hitelintézetek és a pénzfeldolgozó vállalkozások körében eltérő folyamatokat mutattak. Az ellenőrzött hitelintézetek, a korábbi évek tapasztalataihoz hasonlóan, alapvetően a pénzforgalmi jegybanki rendelkezés előírásait betartva látták el készpénz-forgalombahozatali feladatukat. A pénzfeldolgozók elmúlt évi vizsgálata során a vizsgált szervezetek felénél a jegybank súlyos hiányosságként állapította meg, hogy részben vagy egészben elmaradt a forgalomképességi, illetve valódiságvizsgálat, további 7 vizsgált egységnél tapasztalta, hogy a feldolgozott bankjegyek forgalomképtelen bankjegyeket is tartalmaztak.

2003-ban a jegybank kiemelt hangsúlyt fektetett a helyszíni ellenőrzések során feltárt hiányosságok megszüntetésére, a vizsgálatokhoz kapcsolódóan közel 200 intézkedés megtételét írta elő. Az előző vizsgálatok során előírt intézkedések végrehajtásának ellenőrzése céljából pedig összesen 15 utóvizsgálat lefolytatására került sor. Az utóellenőrzések tapasztalatai nem minden vizsgált szervezetnél voltak kedvezőek, miután az előírt intézkedéseket nem minden esetben hajtották végre maradéktalanul.

Hangsúlyozva, hogy a jegybanki helyszíni ellenőrzés minden téma vizsgálatát valamennyi jegybanki elvárás szem előtt tartásával végzi, a jegybank a helyszíni ellenőrzési politika mellékletként meghirdette a 2004. évre vonatkozó kiemelt ellenőrzési szempontjait, amelyek nyilvánossá tétele – a jegybank szándéka szerint – ösz-

¹ Adatszolgáltatás, pénzforgalom, pénzfeldolgozás, készpénz forgalomba hozatala, kötelező jegybanki tartalék.

² Hitelintézetek, egyéb pénzügyi szervezetek, nem pénzügyi vállalatok, pénzfeldolgozók.

tönzi a szervezeteket a jogszabálykövető magatartásra és a jegybank által elvárt minőségű adatok szolgáltatására.

IV. 3. FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK

Az elmúlt év során az EU-csatlakozásra való jogharmonizációs és infrastrukturális felkészülés mellett az MNB legfontosabb célja a fizetési rendszerben érintett szereplők közötti együttműködés elmélyítése volt. Az MNB és a fizetési forgalom kulcsszereplői megalapították a Fizetési Rendszer Fórumot, amely a fizetési és az értékpapír-elszámolási rendszerek, a pénzforgalmi szolgáltatások összehangolt és gyors ütemű fejlesztéséhez szükséges egyeztetéseket koordinálja.

IV. 3. 1. A VIBER működése

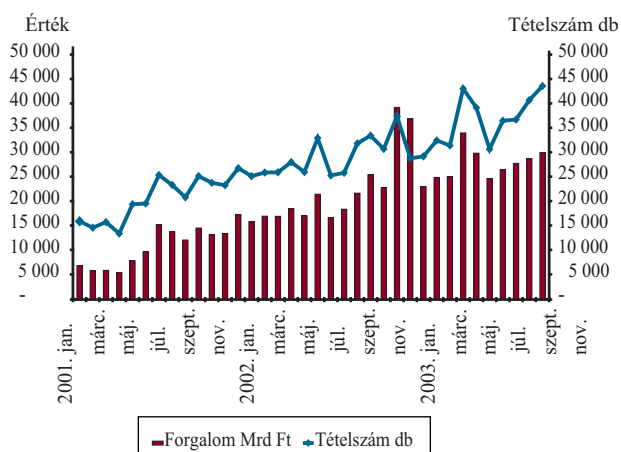
Az év végén a VIBER tagjainak száma 36 volt, ami kétszer kevesebb, mint az előző év azonos időpontjában.

A teljes bankközi forintfizetési forgalmon belül, amit a BKR-ben és a VIBER-ben együttesen elszámolt fizetési megbízások tesznek ki, tovább nőtt a VIBER részesedése, a 2002-es 85%-kal szemben 2003-ban már meghaladta a 89%-ot. A két rendszer együttes forgalma tavaly elérte a 445 billió (ezer milliárd) forintot, ami azt jelenti, hogy a fizetési rendszerben egy év alatt mintegy 24-szer fordul meg az ország GDP-je³. Az EU-tagállamok esetében ez az érték jellemzően 25-100 között változik.

A fizetési forgalom havonkénti alakulását mutatja a következő grafikon az elmúlt három évre visszatekintve:

IV. 3-1. ábra

A VIBER forgalma 2001–2003-ban

A 2003. évben az elszámolási forgalom pontosan tükrözte a pénzpiac korábbinál nagyobb változékonyságát.

Míg az előző évekre az egymást követő hónapok kiegyensúlyozott, egyenletes növekedése volt jellemző, az idén már januárban kiugró – főleg a forgalom értékében megmutatkozó – forgalomnövekedés volt megfigyelhető az árfolyam erősödésére irányuló spekuláció miatt. Az év közepén az árfolyamot befolyásoló döntések következtében újabb forgalmi csúcs alakult ki a fizetési rendszerben, amely ezúttal a forgalom valamelyest mérsékeltebb emelkedése mellett a tételszám hirtelen növekedésében mutatkozott meg. Az év utolsó hónapjaiban, ismét az árfolyam ingadozásának köszönhetően, a forgalom volumene az évközi csúcspontok is megdöntve hónapról hónapra nőtt, míg az értéke folyamatosan emelkedett.

2003-ban a VIBER-ben 429 ezer db fizetési megbízást számoltak el 397 billió forint értékben. A tételszám az előző évhez képest (337 ezer db) 27%-kal nőtt, miközben az elszámolt érték 53%-kal emelkedett (2002-ben 259 billió forint).

A fizetési műveletek átlagos értéke is évről évre növekszik. 2003-ban az átlagos tétel nagyság 924 millió forint volt, ami 20%-kal meghaladta az előző év átlagát (768 millió forint). A jellemzően kisebb összegű ügyfélmegbízások száma és értéke a bankközi forgalomnál kevésbé látványosan bővült.

2003-ban a napi átlagos tételszám 1 697 db-ot, a napi átlagos forgalom 1 568 milliárd forintot tett ki. Január 21-én a forgalom csúcspontot döntött, 5 221 db tétel teljesült 6 043 milliárd forint értékben.

A VIBER rendelkezésre állása 2003-ban 99,22% volt havi átlagban, ami némileg elmarad az előző év 99,77%-os mutatójától. A 2003. év során a rendszer 18 esetben állt le, legtöbbször a SWIFT-kapcsolat rövidebb-hosszabb ideig tartó megszakadása, illetve a kapcsolódó rendszerek fejlesztése miatt. A kényszerszünet hossza alkalmanként 4–69 perc között változott.

Az MNB által felszámított pénzforgalmi szolgáltatási díjak jelentős csökkentése

Az MNB igazgatósága által 2002-ben elfogadott díjpolitika alapján 2003. január 1-jétől jelentős mértékben csökkentek a pénzforgalmi szolgáltatásokért felszámított díjak. Az új díjpolitika alapelve, hogy a díjak biztosítsák a jegybank számlavezetési szolgáltatásokhoz kapcsolódó ráfordításainak megtérülését. A VIBER-ben pl. a korábbi 1 200 forint helyett 2003-ban már csak 750 forintot kellett a résztvevőknek fizetniük tételenként. Az alacsonyabb díjak megkönnyítik a VIBER tagjai számára, hogy az ügyfeleiknek felszámított VIBER-díjakat csökkentsék.

³ A 2003-as várható adat figyelembevételével.

A VIBER-üzemidő módosítása

2003. február 1-jétől az MNB egy órával meghosszabbította (14:30-ról 15:30-ra) a VIBER-tagok ügyfelei által kezdeményezett fizetési megbízások befogadásának idejét. Erre a lépésre a bankok, illetve ügyfelek, különösképpen a külföldi bankok igénye alapján került sor. A bankok ezáltal meghosszabbíthatták saját befogadási idejüket, így megnőtt a beérkező összegek feletti tárgynapi rendelkezés lehetősége, ami különösen az értékpapírpiacon likviditására volt kedvező hatással. E módosítással a bankok saját pozíciójuk rendezésére a korábbi két óra helyett egy óra marad a napvégi zárásig, amely megegyezik az Európai Unió tagállamainak (TARGET) gyakorlatával. Az új működési rendben a hibás tételek visszautalására nem áll rendelkezésre további egy óra, a visszaküldés 15:30-as határideje változatlan maradt.

IV. 3. 2. Jogszabályi változások

2003. április 28-án fogadta el a parlament „a fizetési, illetve értékpapír-elszámolási rendszerekben történő teljesítés véglegességéről” szóló törvényt, amely Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozásának időpontjában lép hatályba. A törvény összhangban áll az Európai Parlament és a Tanács ugyanilyen című, 98/26/EK irányelvvel. A törvény célja a fizetési és az értékpapír-elszámolási rendszerek biztonságos működéséhez szükséges jogi alapok megerősítése, és az EU-tagsággal járó követelmények teljesítése. A rendszerek résztvevői által nyújtott biztosítékok nem vonhatóak el abban az esetben sem, ha időközben fizetést korlátozó eljárás indul azon résztvevő ellen, amely a fizetési megbízást kezdeményezte és a biztosítékot nyújtotta. A törvény az MNB-t kijelölő és értesítő hatósági szerepkörrel ruházza fel. A jegybank feladata a törvény hatálya alá tartozó rendszerek kijelölése, ezek bejelentése az Európai Bizottságnak és – szükséghelyzetben – értesítések fogadása, illetve küldése más tagországok hasonló szerepet betöltő hatóságainak valamely résztvevő fizetéseketelensége esetén.

A decemberben elfogadott 2003. évi CXV. törvény az MNB feladatkörét kiegészítette az értékpapír-elszámolási rendszerek biztonságos és hatékony működésének támogatásával. A jogkör alapján az MNB – a pénzügyi stabilitás fenntartása érdekében – szabályozhatja és ellenőrizheti az értékpapír-elszámolási rendszerek működését is.

Az év végén módosult a nemzetközi fizetési forgalom jogcímeiről szóló 256/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet. A módosítás eredményeként a belföldiek és a külföldiek között forintban lebonyolított átutalási forgalom jog-

címzésének rendje szabályozottabbá vált. A kormányrendelet módosítása szükségessé tette a pénz- és elszámolásforgalom, valamint a pénzfeldolgozás szabályairól szóló 9/2001. (MK 147.) MNB rendelkezés módosítását is. Az átutalási megbízás PF1-es formanyomtatványa – új mezők kialakításával – alkalmassá vált a jogcím és országkódok egységes feltüntetésére.

IV. 3. 3. A magyar értékpapír-elszámolási és -teljesítési rendszer (KELER) átfogó értékelése a KBER felhasználói követelményei alapján

A fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek fejlesztése idő- és erőforrás-igényes. Ezért már az uniós csatlakozásra való felkészülés idején is gondolni kell arra, hogy az euró bevezetése során ezek a rendszerek ne nehezítsék meg a jegybanki monetáris politika eszközeinek biztonságos és hatékony alkalmazását. Az EKB Kormányzótanácsának 2002. szeptemberében meghozott döntése alapján az EKB támogatást nyújtott a csatlakozó országok jegybankjainak abban, hogy elvégezzék a csatlakozó országokban működő értékpapír-elszámolási és -teljesítési rendszerek értékelését a KBER hitelműveletekben közreműködő értéktárakra vonatkozó követelményrendszer alapján. A felmérés célja az volt, hogy időben kiderüljenek a rendszerek esetleges hiányosságai, és elegendő idő legyen azok megszüntetésére. A folyamat során az MNB a KELER által elkészített önértékelést minősítette, majd folyamatosan egyeztetett az értékelésben véleményezőként részt vevő luxemburgi jegybankkal, valamint a végleges jelentést összeállító EKB-val.

Az EKB Kormányzótanácsa által decemberben elfogadott jelentés megállapította, hogy a KELER alapján véve felkészült arra, hogy részt vegyen az eurórendszer jegybanki hitelműveleteinek lebonyolításában. Ugyanakkor megfogalmaztak néhány ajánlást, melyeket a KELER-nek célszerű figyelembe vennie további működése során.

IV. 3. 4. TARGET⁴-csatlakozás lehetőségének vizsgálata

Az EKB Kormányzótanácsának 2002. októberi döntése alapján az új tagállamok az EU-tagságuk elnyerésének időpontjától kezdődően, azaz már GMU-csatlakozásukat megelőzően csatlakozhatnak a TARGET1-hez (a ma működő TARGET-hez). Az MNB a hazai bankokkal történt konzultáció után úgy határozott, hogy nem hoz létre euróban működő valós idejű bruttó elszámolási rendszert, és nem csatlakozik a TARGET1-hez. Az euróban lebonyolított pénzforgalom levelező banki szolgáltatás igénybevételével zajlik a jövőben is. Az évtized második felében induló TARGET2 rendszerben (amely a mai TARGET1 rendszert váltja fel) az MNB – a rend-

⁴ A TARGET az EU tagországai által működtetett valós idejű fizetési rendszerek (RTGS) összekapcsolásával kialakított fizetési rendszer, amely az unión belüli, tagországok közötti és a határon belüli eurófizetések tárgynapon belüli lebonyolítására szolgál.

szer indulásától kezdve – elszámolási szolgáltatást tervez nyújtani a magyarországi bankok részére.

IV. 3. 5. Fizetési Rendszer Fórum megalakítása

Az MNB kezdeményezésére, a Magyar Bankszövetség támogatásával 2003 júniusában megalakult a Fizetési Rendszer Fórum (FRF). Az MNB-ben tartott alapító ülésen az MNB és a Bankszövetség közös meghívására a hazai pénzforgalomban jelentős szerepet betöltő 10 bank és a Magyar Államkincstár felső vezetői vettek részt. Az MNB a folyamat katalizátoraként egy olyan konzultatív szervezet létrehozását tűzte ki célul, amely önszervező módon, rugalmasan képes reagálni a fizetési rendszerekkel szemben megnyilvánuló, a hatékonyság, az átláthatóság, a biztonság növelése területén jelentkező, illetve az EU- és GMU-integrációval kapcsolatos kihívásokra. A fórum feladata a fizetési rendszerekkel kapcsolatos minden olyan kérdés elemzése, amelynek megoldása nem képzelhető el a résztvevők megegyezése, összehangolt tevékenysége nélkül. A felvetődő problémák megoldása az adott témához legjobban értő banki és MNB-szakértőkből álló munkacsoportok feladata lesz. A fórum kialakítása során mintaként szolgált az európai bankok által létrehozott és a jegybankok által támogatott Európai Fizetési Tanács (European Payments Council).

IV. 3. 6. Nemzetközi pénzforgalmi konferencia

Az MNB fontos feladatának tartja, hogy a magyar piaci szereplőket naprakész információkkal lássa el a fizetési rendszerekben zajló nemzetközi eseményekről, fejlődési modellekről, konszolidációs folyamatokról. A 2003 októberében már másodszor megrendezésre került nemzetközi pénzforgalmi konferencia alkalmával nemzetközi szakemberek tartottak előadásokat a legaktuálisabb kérdésekről. A hazai bankok képviselői a devizaügyletek hitelkockázat-mentes lebonyolítására létrehozott CLS Bankról, az EU-tagállamok közötti nagy összegű és sürgős fizetéseket elszámoló és teljesítő TARGET-rendszer továbbfejlesztéséről, valamint a tagállamok közötti, nagy tömegű, ugyanakkor kis összegű fizetéseket lebonyolító első páneurópai rendszerről, az EBA STEP2-ről hallgathattak meg előadásokat, amelyek bemutatták az egyes rendszerek létrejöttének célját és működési elveit.

IV. 4. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS

IV. 4. 1. A tartalék tartásának céljai

A Magyar Nemzeti Bank jegybanktörvényben rögzített egyik alapfeladata az ország devizatartalékainak kezelése. A devizatartalék-kezelés alapvető céljai az elmúlt évben sem változtak:

- a monetáris politika támogatása (a forint árfolyamsávon belül tartása érdekében végzett intervenció),

- tranzakciós célok (adósságkezelés támogatása, krízishelyzet kezelése),
- vagyonkezelési cél.

A tartalékkezelés első számú célja a monetáris politika támogatása. Az árfolyamrendszer hitelességének egyik biztosítéka a megfelelő szintű tartalék, amely szükség esetén intervenció formájában is támogatja az inflációs célkitűzés rendszerét, illetve a Gazdasági és Monetáris Unióba (GMU) vezető úton a devizaárfolyamra vonatkozó maastrichti kritérium teljesülését.

2003-ban az MNB a devizapiacra mind a vételi, mind az eladási oldalon beavatkozott, ezzel jelentősen befolyásolva a devizatartalék szintjét. Az elmúlt év januárjában, az erős sávoldali intervenciónak köszönhetően, erőteljesen gyarapodott a tartalék, míg az azt követő devizaeladások eredményeként az év második felére visszaállt az előző év végére jellemző 10-11 milliárd euró körüli szintre.

Az utóbbi években az ország gazdasági fejlődésével, hitelminősítésének és adósságszolgálati mutatóinak javulásával, illetve ezzel párhuzamosan a devizakötvényeink iránti növekvő érdeklődésnek és mindinkább szélesedő befektetői körnek köszönhetően a közvetlen tranzakciós célok – adósságtörlesztés támogatása – fokozatosan háttérbe szorultak. Jól mutatja ezt a tendenciát, hogy a devizában kibocsátott magyar államadósságra megkövetelt hitelfelár az elmúlt időszakban rendkívül stabil volt, a kockázati felár szinte folyamatosan szűkült. A tranzakciós cél fontossága ezzel együtt nem elhanyagolható, amit az elmúlt év pénzmozgásai is jól mutatnak. Az MNB és az állam együttes adósságtörlesztése 2003. évben ugyanis mintegy 3,5 milliárd eurót tett ki (ez a szám tartalmazza a kamatkifizetéseket, a tőketörlesztést, illetve az előtörlesztést is). 2004-ben is hozzávetőleg 2,2 milliárd eurónyi adósságszolgálatból származó kifizetés várható.

Bár a tartalék tartásának költségei az ország hitelminősítésének javulásával, illetve a várt uniós, monetáris uniós csatlakozással járó hozamkonvergenciának köszönhetően az utóbbi években jelentős mértékben csökkentek, az MNB tisztán vagyonfelhalmozási célból továbbra sem kíván tartalékot tartani.

IV. 4. 2. Befektetési politika

A klasszikus hozam–biztonság–likviditás hármas befektetési szempontrendszer kapcsolatát tekintve az MNB befektetési filozófiája: a portfólión elérhető hozam maximalizálása, a magas szintű biztonsági és a napi likviditási követelmények fenntartása mellett. A befektetési irányelvek összeállításánál az MNB által követett legfőbb szempont általában a fejlett országok központi bankjai által követett legjobb gyakorlat átvé-

tele. Mint minden központi bank, így az MNB által követett befektetési politika is alapvetően konzervatív.

Ez azt jelenti, hogy kerüli a nagy árfolyam-ingadozást mutató papírokat, így például nem fektet részvényekbe. A választható kötvénypiaci eszközök maximális hossza 10 év, az értékpapíroktól elvárt hitelminősítés AA-AAA. A hitelminősítésen túl a likviditási követelmények is a fejlett országok, nagy nemzetközi pénzügyi szervezetek, illetve kormányügynökségek kibocsátásainak vásárlásait teszik lehetővé.

A tartalék devizaszerkezetében – a forint árfolyamának az eurókosárhoz kötése óta – meghatározó szerepet játszik az euró. Az euró nagy súlyát ezen túl indokolja az ország gazdasági integrációjának iránya, az ország devizaadóságának devizaszerkezete, valamint az, hogy az MNB számára az euró az első számú intervenciós deviza.

A tartalékportfólió szerkezetét illetően az MNB – a központi bankok körében általános gyakorlatnak megfelelően – megkülönböztet ún. likviditási és befektetési portfóliót. A likviditási portfólió feladata a napi likviditás biztosítása, úgymint aktuális kamat- és tőketörlesztések és devizapiaci intervenciók, konkrét tranzakciók, átutalások. Ezen portfólió értelemszerűen alacsony kamatkockázattal és rövid távú befektetési horizonttal jellemezhető.

A tartalék nagyobb hányadát kitevő befektetési portfólió hosszabb távon tartani kívánt eszközökből áll, így ebben a körben a hozamvárások nagyobb hangsúlyt kapnak. Bár az értékpapírok gyors értékesíthetősége itt is alapkövetelmény, a befektetési állomány stabilitása a piaci kilátásoktól függően hosszabb átlagos lejáratú kihelyezéseket is lehetővé tesz.

Az elmúlt évek be-, illetve kiáramlásainak szerkezetét és a tartalék szintjéhez viszonyított átlagos nagyságát megvizsgálva, és a két portfóliórész arányát optimalizálva, az MNB tartalékainak továbbra is 20%-át tartja likviditási, 80%-át befektetési portfólióban.

IV. 4. 3. A tartalék nagysága

A tartalékok állománya a 2002. év végi 9,9 milliárd euróról 10,1 milliárd euróra emelkedett. Év közben a tartalék nagysága mindazonáltal erőteljesen ingadozott. A januári 15–16-i erős sávszéli intervenciónak köszönhetően január végére 14,2 milliárd eurós szintre duzzadt, aztán az év során gyakorlatilag folyamatosan csökkenve érte el az év végi 10,1 milliárdos szintet. A csökkenés mögött elsősorban az áll, hogy a január 16-i jegybanki intézkedéseket követően – amikor is a kamatcsökkentés mellett az egynapos kamatfolyosót is kiszélesítette az MNB – megkezdődött a spekulatív tőke kiáramlása. Ez kezdetben nyílt intervenció formájában történt, később devizaaukciókkal és egyéb devizapiaci eszközökkel biztosította a bank az euró kiáramlá-

sának lehetőségét. A tartalékok szintjének jelentősebb növekedését eredményezte az állam kétszer 1 milliárd eurós kibocsátása, egy 500 millió eurós szindikált hitel felvétele, több mint 200 millió euró nagyságrendű egyéb hitelfelvétel, valamint Oroszország hazánk felé történő 82 millió dolláros államadóságának törlesztése. A portfólión elért hozam mintegy 300 millió euró volt. A fedezeti ügyletek mark-to-market állománya mintegy 460 millió euróval, a dollár gyengülése pedig 210 millióval csökkentette az euróban kifejezett tartalékszintet. Az MNB-nél elhelyezett devizabetétek állományának változása 180 millió eurós csökkenést eredményezett. Magasak voltak az állam és az MNB adósságszolgálatból adódó tételei (kamatterhek, törlesztések és előtörlesztések): nagyságrendileg 3,5 milliárd euróval terhelték meg a devizatartalékokat.

IV. 5. EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG 2003-BAN

A Magyar Nemzeti Bank egyik alapvető feladata az országos készpénzforgalom megfelelő mennyiségű, minőségű és címlet-összetételű bankjegyekkel és érmékkel történő ellátása. Ennek a feladatának a jegybank 2003-ban mind Budapesten a főpénztárban, mind a négy területi igazgatóságán maradéktalanul eleget tett.

Az országos készpénzforgalom lebonyolításához szükséges bankjegyeket és érméket a jegybank tulajdonában lévő vállalatok, a Pénzjegynyomda Rt. és a Magyar Pénzverő Rt. állítják elő.

IV. 5. 1. Készpénzforgalom, feldolgozási tevékenység

2003-ban a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 3 610 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le, amely elmaradva a forgalomban lévő készpénz növekedési ütemétől, mindössze 2,5%-kal haladta meg az előző évi pénztári forgalom értékét. A forgalomban lévő készpénz növekedési ütemétől való elmaradást az okozta, hogy a készpénzforgalom résztvevői évről évre nagyobb mértékben egymás között elégítik ki készpénzszükségletüket.

A jegybanknál vezetett pénzforgalmi bankszámlán lebonyolított készpénzforgalom és a címletenként száz darabot meghaladó mennyiségű pénzváltás után a jegybank készpénzkezelési, illetve váltási díjat (0,8 forint/bankjegy, 0,1 forint/érme) számít fel az ügyfeleknek. A kis címletű (1, 2 és 5 forintos) érmék forgalmazásának megkönnyítése érdekében 2003 májusától a jegybank eltörölte a készpénzkezelési és -váltási díjat e címletek befizetésekor, illetve beváltásakor.

Az év folyamán az ügyfelek 331 millió darab bankjegyet fizettek be az MNB pénztáraiba, amelyeknek megtörtént a valódiság és forgalomképesség szerinti válogatása. 2003-ban a forgalomban lévő bankjegyek átlagosan 1,4-szer fordultak meg a jegybank bankjegy-

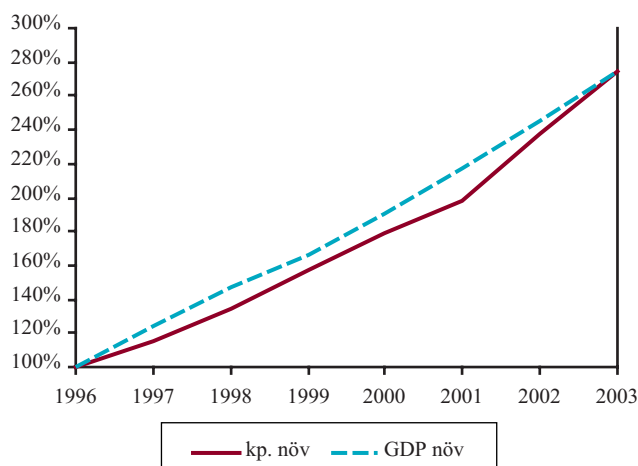
feldolgozó területén, ami kismértékű csökkenést jelent az előző évhez viszonyítva.

IV. 5. 2. Forgalomban lévő készpénz

2003. december 31-én a forgalomban lévő készpénz értéke 1 458 milliárd forint volt, 15%-kal (188 milliárd forinttal) több, mint az előző év végén (lásd IV. 5-1. táblázat). Az első félévhez viszonyítva a növekedés üteme az év második felében 3 százalékponttal csökkent. (Az első félévben a 2002-ben végrehajtott bércorrekciók 2003-ra áthúzódó hatása, valamint az év eleji béremelések okoztak nagyobb arányú növekedést.)

IV. 5-2. ábra

A folyó áras GDP és a forgalomban lévő készpénz éves átlagos értékének növekedése 1996-os bázison

Az év közben átlagosan forgalomban lévő készpénz folyó áras GDP-hez viszonyított aránya – a készpénz GDP-nél nagyobb növekedési üteme következtében – az elmúlt évi 7,1%-ról 7,3%-ra emelkedett. A forgalomban lévő készpénz növekedési üteme 2003-ban átlagosan 16% volt, ami 4 százalékponttal haladta meg a folyó áras GDP növekedési ütemét.

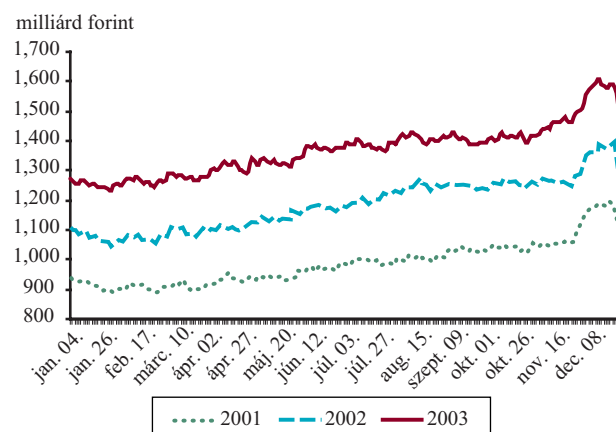
IV. 5-1. táblázat

Forgalomban lévő készpénz az év utolsó napján

	2002	2003	Változás	
	(milliárd forint)		(milliárd forint)	%
Bankjegyek	1 245,4	1 431,3	185,9	114,9
Érmék	23,0	24,5	1,5	106,5
Forgalmi készpénzállomány	1 268,4	1 455,8	187,4	114,8
Emlékpénzek	2,5	2,6	0,1	104,0
Forgalomban lévő készpénz	1 270,9	1 458,4	187,5	114,8

IV. 5-3. ábra

A forgalomban lévő készpénz értékének alakulása

A forgalomban lévő készpénz értékének évközi változása a korábbi évekéhez hasonló szezonalitást mutatott: a legalacsonyabb értéket január végén, február elején, a legmagasabbat karácsony előtt mérték. A hó eleji bércorrekciókkal összefüggésben forgalomba kerülő készpénz egy része a hónap közepére visszaáramlott a jegybankba. A forgalomban lévő készpénz növekedési üteme áprilisban volt a legmagasabb, elérte a 19%-ot, majd a második félévben lelassult. Decemberben, az ünnepekkel összefüggésben megnövekedett készpénzforgalom november végéhez viszonyítva 107 milliárd forintos emelkedést jelentett.

2003-ban egy lakosra átlagosan 135 ezer forint összegű készpénz, 23 darab bankjegy és 200 darab érme jutott. Az elmúlt évhez képest az egy főre jutó készpénz értéke 14%-kal emelkedett, a bankjegyek száma egy, az érmék száma 17 darabbal nőtt. (2003 végén az eurózónában az egy főre jutó, forgalomban lévő euróbankjegyek száma 29, az euróérméké 159 darab volt.)

A forgalmi készpénzállomány értékén belül a bankjegyek aránya az előző évekhez hasonlóan 98%, az érméké 2% volt.

IV. 5. 3. Forgalomban lévő bankjegyek

2003 végén a forgalomban lévő bankjegyállomány értéke 1 431 milliárd forint volt, 15%-kal több, mint az elmúlt év hasonló időszakában. A forgalomban lévő bankjegyek darabszáma ezzel szemben – a 20 000 forintos részarányának jelentős bővülése következtében – mindössze 8%-kal emelkedett.

Az év végén forgalomban lévő bankjegyek átlagos címletértéke (forgalomban lévő bankjegyek értéke/forgalomban lévő bankjegyek darabszáma) 5 854 forint volt, 6%-kal emelkedett az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva. 2003 végén a forgalomban lévő euróbankjegyek átlagos címletértéke 48 euró (12 587 forint) volt.

IV. 5. 4. Forgalomban lévő érmék

2003 végén 2 139 millió darab érme volt forgalomban, 11%-kal, 206 millió darabbal több, mint az elmúlt év hasonló időszakában. A növekmény több mint 70%-a

IV. 5-4. táblázat

Forgalomban lévő bankjegyek az év utolsó napján

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
20 000 forint	22,6	450 941	9,2	31,5
10 000 forint	75,8	757 843	31,0	52,9
5 000 forint	25,1	125 665	10,3	8,8
2 000 forint	17,1	34 242	7,0	2,4
1 000 forint	43,8	43 836	17,9	3,1
500 forint	22,4	11 197	9,2	0,8
200 forint	37,7	7 535	15,4	0,5
Összesen	244,5	1 431 259	100,0	100,0

IV. 5-5. táblázat

Forgalomban lévő érmék az év utolsó napján

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
100 forint	129,3	12 931	6,0	52,8
50 forint	73,2	3 658	3,4	14,9
20 forint	147,3	2 946	6,9	12,0
10 forint	179,1	1 791	8,4	7,3
5 forint	231,5	1 157	10,8	4,7
2 forint	628,7	1 258	29,4	5,2
1 forint	750,2	750	35,1	3,1
Összesen	2 139,3	24 491	100,0	100,0

a kis címletű (1 és 2 forintos) érmék átlagot meghaladó mértékű kiáramlásából származott. A forgalomban lévő érmék értéke 7%-kal (2 milliárd forinttal) emelkedett az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva.

2003-ban a forgalomban lévő érmék címletek szerinti megoszlásában sem a darabszámot, sem az értéket tekintve nem volt számottevő változás az elmúlt évhez viszonyítva.

IV. 5. 5. Bankjegy- és érmeszakértői tevékenység

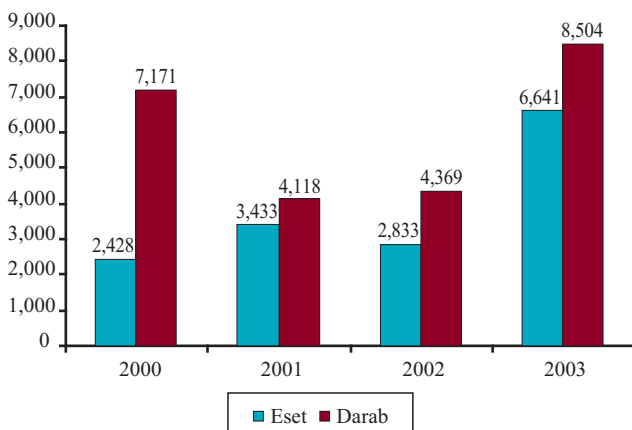
A Magyar Nemzeti Bank végzi az országban előforduló hamisgyanús forint-, illetve különböző külföldi bankjegyek és érmék szakértői vizsgálatát. E tevékenység középpontjában 2003-ban az Európai Unióhoz való csatlakozás feltételeinek előkészítése állt. Az euróhamisítás elleni küzdelem feladatairól egyezményt írt alá az EKB és az MNB elnöke, befejeződött a Nemzeti Kézpénzszakértői Központ létrehozásának előkészítése, és megkezdődött e tevékenység műszaki hátterének uniós előírások szerinti fejlesztése.

Az új forintbankjegy-sorozat hamisításának 2001 óta tartó stagnálását követően 2003-ban a forintbankjegyek hamisítása közel kétszeresére nőtt az elmúlt évhez viszonyítva. 2003-ban a Magyar Nemzeti Bank bankjegyszakértői 8 504 darab forintbankjegy-hamisítványt regisztráltak, a forintbankjegyek hamisításának esetszáma 6 641 volt. Az elmúlt évhez viszonyított növekedést az 1000 forintos címlet esetében nagyobb mennyiségben előforduló, színes nyomtatóval készült hamisítványok okozták.

A jelentős növekedés ellenére a hamisítás mértéke a készpénzforgalom biztonságát nem veszélyeztette. 2003-ban egymillió darab forgalomban lévő bankjegyre 36 darab hamisítvány jutott, ami európai összehasonlításban átlagosnak tekinthető.

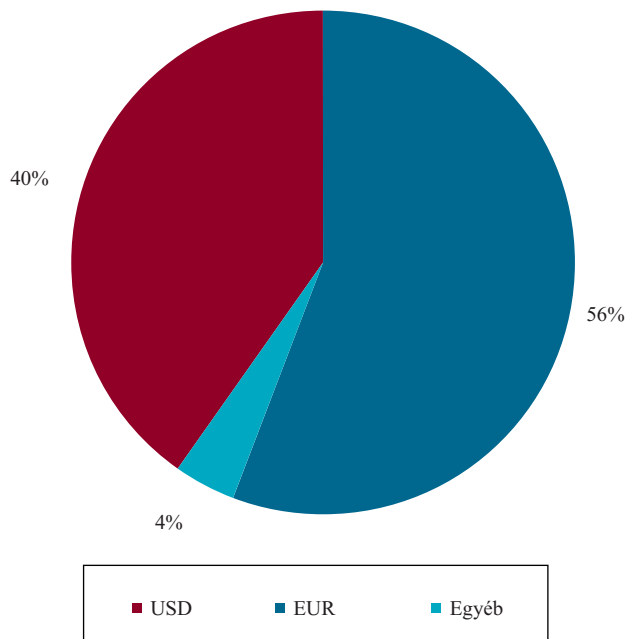
IV. 5-6. ábra

Forinthamisítások eset- és darabszáma

IV. 5-7. ábra

A Magyarországon lefoglalt valutahamisítványok valutánemenkénti megoszlása 2003-ban

A valutahamisítások száma az előző évihez viszonyítva kismértékben csökkent. Ezen belül az euró hamisításának mértéke – a kibocsátást követő második évben – természetesen emelkedett. A Magyarországon lefoglalt valutahamisítványok 56%-a euró volt.

IV. 5. 6. Emlékpénzérme-kibocsátás

A Magyar Nemzeti Bank 2003-ban négy ezüst emlékpénzérmet és egy jubileumi forgalmi érmét bocsátott ki.

IV. 6. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

IV. 6. 1. Az MNB statisztikai tevékenységének törvényi szabályozása

Az MNBtv. 4. §-a szerint a jegybank alapfunkciói közé tartozik a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információk gyűjtése és közzététele. A hatályos jegybanktörvény II. fejezetének 28. §-a határozza meg azon pénzügyi szolgáltatást nyújtó intézmények körét, melyre nézve a jegybank közvetlenül adatszolgáltatást rendelhet el.

A jegybanknak annak érdekében, hogy valamennyi statisztikai feladatát el tudja látni, a jegybanktörvényben meghatározottnál bővebb intézményi körtől is szükséges adatot gyűjtenie, mely adatgyűjtések elrendelésére az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) keretében van lehetősége.

Az MNB – mint a hivatalos statisztikai szolgálathoz tartozó szervezet – statisztikai tevékenységét a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénnyel összhangban a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény is szabályozza.

Az adatgyűjtéshez és az információs rendszer működtetéséhez kapcsolódó módszertant az MNB – a Pénzügyminisztérium és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) véleményét kikérve – a Központi Statisztikai Hivatallal egyeztetve alakítja ki.

IV. 6. 2. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás előkészítése

A csatlakozás előkészítésének egyik fontos feltétele a szervezet által kötelezően előírt, illetve ajánlott statisztikai módszerek átvétele, és az adat- és információs szolgáltatási kötelezettségek teljesítése. Az MNB az általa összeállított statisztikákban a nemzetközi intézmények által már harmonizált módszertani alapelvek követésére törekszik. Az MNB az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó országokra vonatkozó valamennyi adatszolgáltatási elvárásnak eleget tett 2003-ban, ennek megfelelően rendszeres adatszolgáltatást teljesített az Európai Unió statisztikai hivatala, az Eurostat és az Európai Központi Bank (EKB) felé.

Az EKB részéről a tagországok számára kötelezően előírt statisztikai adatszolgáltatásokat a központi bankok teljesítik. E feladatok tették szükségessé egyrészt új statisztikák készítését és az ehhez szükséges új adatgyűjtések bevezetését, másrészt a már meglévő adatgyűjtések, statisztikák átalakítását, publikálási rendjük megváltoztatását. A Statisztikai főosztály a felkészülést – az EKB szakértőivel együttműködve – már 1999-ben megkezdte, és a jegybankban folyó statisztikai tevékenység már 2003-ban alapvetően összhangban állt az EKB-követelményekkel.

IV. 6. 3. Statisztikai tevékenységek

Az MNB statisztikai tevékenysége magában foglalja a feladatai ellátásához szükséges adatok gyűjtését, átvételét, feldolgozását, információs rendszerek létrehozását, működtetését, az adatok elemzését, közzétételét és a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítését.

A monetáris statisztikához, a fizetésimérleg-statisztikához és a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése és feldolgozása, közzététele, valamint az ezen adatokhoz kapcsolódó jegybanki adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése az MNB-ben történik.

Az adatgyűjtésekben legjelentősebb változás a monetáris statisztikákon belül történt az EKB által meghatározott monetáris statisztikai követelmények beépítésé-

vel, emellett a jegybank új adatgyűjtéseket is elrendelt a pénzügyi számlák összeállításához.

2003-ban jelentős változások történtek a statisztikai tevékenységhez kapcsolódó adatközlésben:

Az MNB statisztikai tevékenységében mérföldkövet jelentett a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó rendszeres adatközlés 2003. április 1-jétől történő beindítása.

Az MNB 2003. június 30-án közölte először – a 2003-tól életbe lépett új publikálási rend szerint – a negyedéves adatokra épülő részletes fizetésimérleg-statisztikákat és az erről szóló sajtóközleményt.

Az MNB internetes adatközlése júniustól egy újabb statisztikával bővült. Az MNB június 16-tól havi gyakorisággal publikálja – az Európai Központi Bank ajánlásai és elvárásai szerint kialakított – értékpapír-kibocsátási statisztikát.

A statisztikák publikálásának fő csatornája az internetes adatközlés, a feldolgozott adatokat az MNB hosszú idősorok formájában teszi közzé honlapján. A statisztikai idősorok menüpont alatt az MNB jelenleg monetáris és fizetésimérleg-statisztikai, pénzügyi számla, valamint ár-, árfolyam-statisztikai, pénz- és tőkepiaci idősorokat publikál.

Az idősorok közzétele mellett az MNB meghatározott – a monetáris-, a fizetésimérleg-statisztikák és az értékpapírok tulajdonosi megoszlása – témakörökben havi, illetve negyedéves rendszerességgel sajtóközleményeket is ad ki, melyeket a publikációs naptárban fél évre előre rögzített időpontokban tesz közzé.

Az MNB 2003-ban kérdőív útján felhasználóielégedtség-vizsgálatot végzett a honlapján közzétett statisztikai tárgyú publikációival kapcsolatban. A vizsgálat célja a felhasználók véleményének és igényeinek jobb megismerése volt, amelyeket a jegybank statisztikai területe a jövőbeni fejlesztéseknél hasznosítana.

Az MNB-ben készülő statisztikák minőségének javítása érdekében 2003-ban valamennyi statisztikai terület beépült a minőségbiztosítási rendszerbe. A jegybank a statisztikai feldolgozás kockázati szintjének követésére auditlistákat dolgozott ki, meghatározva azok tartalmát, rendezési elvét és kockázati határait. Definiálta továbbá az ellenőrzési területeket és az ellenőrzés lefedettségét is.

Monetáris statisztika

Az MNB által készített monetáris statisztika a monetáris pénzügyi intézmények (a hitelintézetek, a pénzpiaci alapok és a jegybank) mérlegadatainak feldolgozásával a hitel- és pénzállományok alakulásáról és az egyes szek-

torok monetáris pénzügyi intézményekkel szembeni pozíciójának változásáról ad információt. A monetáris statisztika részét képezi a piaci – nem pénzügyi vállalati, háztartási, bankközi – kamatstatisztikák készítése is.

A jegybank monetáris statisztikai tevékenységében 2003-ban a következő fontosabb változások történtek:

- A monetáris statisztikák esetében az MNB áttért az EKB által alkalmazott módszertan szerint számított monetáris aggregátumok készítésére és közlésére. Emellett – szintén az EKB előírásaihoz alkalmazkodva – változott a piaci kamatokról szóló sajtóközleményben szereplő adatok tartalma is.
- Az európai uniós gyakorlathoz való igazodás és a nemzetközi összehasonlíthatóság biztosítása érdekében az MNB megújította publikációit is: egységesítette a közölt monetáris mérlegek szerkezetét, bővítette a publikált adatok körét, és megkezdte a monetáris aggregátumok szezonálisan igazított adatainak közzétételét.
- A 2003. évi adatgyűjtésben érdemleges változás a felügyeleti mérlegstatisztikák esetében volt. A változás oka, hogy az MNB – a 2000 májusában bejelentett program szerint – a 2003. évi útmutatóba már teljes egészében beépítette az EKB által meghatározott monetáris statisztikai követelményeket.

Fizetésimérleg-statisztika

A fizetésimérleg- és az ahhoz kapcsolódó állományi statisztikák a gazdaság szempontjából rezidensek és nem rezidensek közötti gazdasági műveletek, továbbá követelések és tartozások állományának, valamint azok változásának kimutatását szolgálják.

A fizetésimérleg-statisztika területén 2003-ban bekövetkezett jelentősebb események:

- A nemzetközi módszertani szabványokhoz történő igazodás és a makrogazdasági statisztikai adatokkal való összhang megteremtése érdekében jelentősebb módszertani változtatásra került sor, mely szerint az MNB a fizetési forgalmon alapuló adatokat a vámstatisztikai adatokkal váltotta fel, illetve az idegenforgalmi adatok elszámolását harmonizálta a nemzeti számlákkal. Az új módszertan szerint összeállított fizetésimérleg-statisztikákat az MNB 2003. február 25-én tette közzé.
- A módszertani váltással egyidejűleg 2003. januártól új publikációs és adatfelülvizsgálati rend lépett életbe. A publikáció súlypontja a havi adatokról a negyedéves adatokra helyeződött át. Az MNB – a nemzetközi tartalékokra vonatkozó statisztikák mellett – havonta csak a főbb aggregátumokból álló fizetési mérleget közli, a részletes fizetési mérleget, valamint a külfölddel szem-

beni követelés- és tartozásállomány adatait csak negyedévente és évente állítja össze és teszi közzé.

- Az MNB-KSH – vámstatisztikai, szolgáltatás statisztikai és működő tőke témakörökben folytatott – szoros együttműködésének eredményeként bevezetésre kerültek az új szolgáltatás-statisztikai kérdőívek.

Pénzügyi számlák

Az elmúlt időszakban az MNB kiemelt stratégiai feladatként kezelte a pénzügyi számlák összeállítását és az ehhez kapcsolódó rendszeres adatközlés beindítását. A magyar gazdaság pénzügyi eszközeit és kötelezettségeit, illetve a pénzügyi vagyon változásának összetevőit bemutató statisztika – mely a nemzeti számlák rendszerének szerves része – hasznos segítséget nyújt a pénzügyi közvetítő rendszer fejlődésének és fejlettségének vizsgálatához, a gazdasági szereplők finanszírozási kapcsolatainak elemzéséhez. A pénzügyi számlák összeállításánál, publikálásánál az MNB teljes mértékben figyelembe vette az EKB-előírásokat. A statisztika tartalmát, a közlés gyakoriságát, a közölt adatok bontását tekintve az MNB-ben készülő pénzügyi-számla-statisztika az európai élvonalba tartozik. A rendszeres, negyedéves gyakorisággal történő publikálást az MNB 2003. április 1-től indította.

A pénzügyi számlákhoz szorosan kapcsolódó értékpapír-statisztika az értékpapírok letétkezelőinek jelentéseire épül, az állampapírok, a befektetési jegyek és a tőzsdei részvények állományairól és azoknak a gazdaság szereplői közötti megoszlásáról ad képet. 2003-ban újabb statisztikával bővült az értékpapír-statisztikai adatközlés, az MNB június 16-tól publikálja – az Európai Központi Bank ajánlásai és elvárásai szerint kialakított – értékpapír-kibocsátási statisztikát, mely az értékpapírok kibocsátásának összesített adatait tartalmazza a kibocsátók szerinti bontásban.

IV. 6. 4. Nemzetközi adatszolgáltatás

Az MNB státuszából adódóan és a nemzetközi együttműködésből fakadó elvárásokkal, tagsági kötelezettségeivel összhangban az Eurostat és az EKB intézményein túl a következő nemzetközi szervezetek felé szolgáltat rendszeresen adatokat, információkat: Nemzetközi Valutaalap (IMF), Világbank, Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), Közép-európai Statisztikai Együttműködés (CANSTAT). Az MNB az SDDS (Special Data Dissemination Standard) magas szintű követelményeit teljesítve, a nemzetközi szervezetek által ajánlott módszertan alkalmazásával szolgáltat adatokat. Az MNB 2001-ben csatlakozott a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS) adatbázisához is. Az adatszolgáltatás előkészítése 2002 végére fejeződött be, és 2003-ban indult meg a rendszeres adatszolgáltatás a BIS felé.

IV. 6. 5. Együttműködés a hazai társintézményekkel

Az MNB-ben folyó statisztikai munka nélkülözhetlenné teszi, hogy a nemzetközi intézmények mellett szoros szakmai együttműködést tartson fenn a társintézményekkel, elsősorban a Központi Statisztikai Hivatallal, a Pénzügyminisztériummal és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével.

Az MNB és a KSH szakmai együttműködésének kereteit a két intézmény között a 2002. február 8-án megkötött elnöki szintű megállapodás rögzíti. Az együttműködés területeit, a konkrét feladatokat évente aktualizált, tételes munkatervben határozta meg a két intézmény. A 2003-ra érvényes munkaterv kiemelt része továbbra is a fizetési mérleghez és a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó módszertan továbbfejlesztése, az együttműködés bővítése volt.

A pénzügyi számlák részét képező államháztartási szektor számláinak összeállítása kapcsán az MNB a Pénzügyminisztériummal is folyamatos egyeztetést folytat.

A monetáris statisztika területén az MNB és a PSZÁF 1998 eleje óta közösen összeállított mérlegjelentést kér a hitelintézetektől. E két intézmény is az együttműködését évente aktualizált megállapodásban rögzíti, amely az információcserén kívül egyéb feladataik koordinálására is kiterjed.

IV. 7. AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA

Az MNB 2003. évi eredménye 78,5 milliárd forint nyereség, ami az előző évi eredményénél 83,4 milliárd forinttal magasabb. A Magyar Nemzeti Bank eredményének alakulását döntően a monetáris politika céljai és az elérésükhöz szükséges eszközök határozzák meg. Az MNB jegybanktörvényben meghatározott alapvető feladatainak végrehajtását azok eredményre gyakorolt hatása nem befolyásolhatja, ezért az MNB gazdálkodási tevékenysége a bank működési költségeivel történő ésszerű és takarékos gazdálkodásra korlátozódik.

A következőkben a főbb jegybanki funkciók, valamint a 2003. évi események, intézkedések eredményhatása, végül az MNB 2003. évi belső gazdálkodása kerül bemutatásra.

IV. 7. 1. Az MNB eredményének alakulása tevékenységi körök szerint

A központi bankok működésének finanszírozásában a fő szerepet a saját tőke által biztosított jövedelem mellett egy speciális, csak jegybankokra jellemző jövedelemforrás, az ún. seigniorage tölti be. A seigniorage a készpénzkibocsátás monopóliumából, valamint a hitelintézeti kötelező tartalék előírásának jogából ered: az ezekből származó kamatmentes vagy nem piaci ka-

matozású források a piaci kamattal történő forrásbevonáshoz képest jelentős jövedelmet termelnek.

Az MNB mérlegét a jegybanki tevékenységek ellátása során kialakult eszköz-, illetve forrásstruktúra jellemzi. Az eszközök és források az esetek többségében egyértelműen nem párosíthatóak össze, így például nem lehet pontosan megállapítani, hogy a forgalomban lévő bankjegy és érme mely eszközöket finanszírozza. Ugyanakkor a jegybank által piaci módon bevonható források kamatszintjéhez, a jegybanki alapkamathoz képest meghatározható a seigniorage mértéke, továbbá ugyanehhez a kamatlábhoz viszonyítva a különböző eszközök és források hozamát, képet alkothatunk a fő jegybanki bevételről, a seigniorage felhasználásáról is. Az alábbiakban ennek mentén kerül bemutatásra, hogy mely tevékenységek határozták meg az MNB 2003. évi eredményének alakulását.

A seigniorage nemcsak a jegybanki funkciók ellátásának pénzügyi háttérét teremti meg, hanem két alapvető jegybanki funkcióhoz, a készpénzkibocsátáshoz és a hitelintézetekkel kapcsolatos tevékenységekhez közvetlenül kapcsolódik, ebből kifolyólag elsősorban a pénzkibocsátás és a banküzem költségeire kell fedezetet nyújtania. A pénzkibocsátás költségével és a banküzemi költségekkel korrigált seigniorage 2003-ban 104,6 milliárd forint nyereség volt, 6,0 milliárd forinttal kevesebb az előző évinél. Ez több, egymással ellentétes hatású tényező következménye:

- a forgalomban lévő bankjegy és érme átlagállománya a tárgyévben 15,7%-kal növekedett, ami 15,7 milliárd forinttal javította,
- a jegybanki alapkamat éves szintjének mérséklődése 6,8 milliárd forinttal rontotta, valamint
- a hitelintézeti kötelező tartalék kamatemelése és a betétek átlagállományának csökkenése miatt a többlet kamatráfordítás az előző évhez képest 14,9 milliárd forinttal csökkentette a seigniorage értékét.

Az állami szerepvállalásból származó tevékenység a hitelintézetek gazdaságpolitikai célú refinanszírozását és a költségvetésnek korábban nyújtott hitelek foglaltja magában (IV. 7-1. táblázat 5. sor). A gazdaságpolitikai célú refinanszírozási hitelezés mérleg- és eredményhatása folyamatosan csökken, melyben szerepet játszik az ilyen tevékenységek felülvizsgálata és leépítése is: a refinanszírozási hitelek állománya az előző években végrehajtott tevékenység racionalizálás, valamint a lejáratok miatt a jegybanki eredményre gyakorolt hatás szempontjából már nem jelentős. A fenti táblázatban az állami szerepvállalás soron kimutatott 0,9 milliárd forintos költség a költségvetésnek nyújtott hitelek piacitól eltérő kamatozásából ered.

IV. 7-1. táblázat

Az MNB eredményének funkciók szerinti bontása

<i>milliárd forint</i>				
Sor-szám	Megnevezés	2002	2003	Változás
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(4)-(3)
1.	Seigniorage	125,3	119,4	-5,8
2.	Pénzkibocsátás és pénzforgalom költsége	-2,1	-4,1	-2,0
3.	Banküzemi (működési) költségek*	-2,6	-10,7	1,9
4.	Korrigált seigniorage (1+2+3)	110,6	104,6	-6,0
5.	Állami szerepvállalásból származó tevékenység költsége	-1,3	-0,9	0,4
6.	Devizatartalék-kezelés és likviditásszabályozás költsége	-103,0	-39,8	63,2
7.	Egyéb tételek (elsősorban kiegyenlítési tartalék, finanszírozási hatás)	-11,2	14,6	25,8
8.	Számveteli eredmény (4+5+6+7)	-4,9	78,5	83,5

* Az eredménykimutatás „banküzem bevételei” sorának és a „banküzem működési ráfordításai” sorának különbsége.

A jegybank monetáris politikájának végrehajtásához kapcsolódó devizatartalék-kezelési és likviditásszabályozási funkcióból együttesen 39,8 milliárd forint veszteség keletkezett (IV. 7-1. sz. táblázat 6. sor). A veszteség oka a devizapiaci kamatoknak a jegybanki alapkamatnál lényegesen alacsonyabb szintje.⁵ A kamatkülönbözet mellett fontos tényező a devizatartalék-kezelési funkcióval összefüggésben keletkezett devizaárfolyam-nyereség vagy -veszteség is: döntően ennek alakulása miatt csökkent a monetáris politika végrehajtásának költsége 63,2 milliárd forinttal.

Az egyéb tételek (IV. 7-1. sz. táblázat 7. sor) referenciahozamhoz viszonyított 14,6 milliárd forintos nyeresége döntően a saját tőke, ezen belül elsősorban a kiegyenlítési tartalék mint számottevően nem kamatozó forrás magas állománya miatt következett be, vagyis a monetáris politika végrehajtásához hasonlóan e tényező változását is a forint árfolyamváltozása okozta.

IV. 7. 2. A mérleg és az eredmény alakulását meghatározó főbb intézkedések, események

A bank mérlegszerkezetét döntően az elmúlt évek makrogazdasági folyamatai és a monetáris politika végrehajtása érdekében tett intézkedések alakítják. A mérleg és az eredmény változását meghatározó fontosabb tényezők 2003-ban a következők voltak:

- a 2003 januárjában szükségessé vált devizapiaci intervenció, majd az ennek keretében megvásárolt deviza hitelintézeteknek, illetve központi költségvetésnek történő értékesítése,

- az állammal szembeni forintkövetelések lejáratái, továbbá a részben az államnak átadott külföldi devizaadósság lejáratata,

- a forintárfolyam változása,

- a jegybanki alapkamat változása,

- a hitelintézetek kötelező tartalékára fizetett kamatok közelítése a jegybanki alapkamathoz,

- valamint a forgalomban lévő bankjegy- és érmeállomány növekedése.

2003. január közepén a forint elleni spekulációs támadás miatt a forint árfolyama elérte az intervenció sáv erős szélét, aminek következtében az MNB-nek devizapiaci intervenciót kellett végrehajtania. A beavatkozás során az MNB 5,3 milliárd euró értékben devizát vásárolt, amiből 4,4 milliárd eurót az év során a devizapiacra és a költségvetésnek értékesített. Az eladásokra a forint árfolyamának jelentős gyengülését követően került sor, így az árfolyamváltozás és a nagy mennyiségű deviza eladás együttes hatására 88,8 milliárd forint realizált árfolyamnyereség keletkezett.

A vásárlások és az eladások következtében a nettó devizapozíció 2002. december végéhez képest 0,9 milliárd euróval növekedett, és 2003. december végén 8,7 milliárd euró (2 279,3 milliárd forint) volt. A nettó devizapozíció növekedése egyrészt a külföldi devizaadósság csökkenésében, másrészt a devizatartalék 0,2 milliárd eurós növekedésében nyilvánult

⁵ Mivel a seigniorage képződését a jegybanki alapkamathoz viszonyítva határoztuk meg, ugyanehhez kell mérni annak felhasználását is.

meg, így év végén a devizatartalék állománya 10,1 milliárd euró (2 659,5 milliárd forint) volt. Az állománynövekedések ellenére a devizakamat-eredmény 2,6 milliárd forinttal csökkent, mert a devizakamatok az előző évhez képest átlagosan alacsonyabbak voltak.

2003-ban a forint hivatalos árfolyama 11,2%-kal gyengült. A forint árfolyamgyengülésének hatására a devizatartalék és valamennyi devizatétel forintban kifejezett értéke növekedett. A teljes 2003. évi átértékelési hatás 288 milliárd forint nyereség volt. Ebből az MNB 88,8 milliárd forint nyereséget realizált, így a bank saját tőkéjének részét képező kiegyenlítési tartalék 199,2 milliárd forinttal emelkedett.

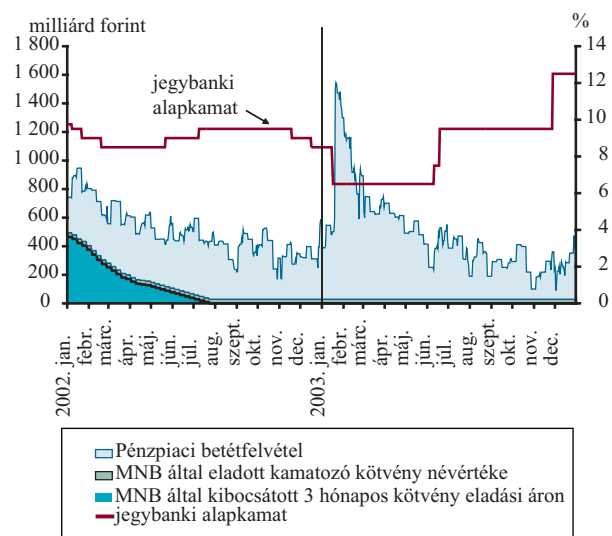
A devizavásárlásokkal és -eladásokkal párhuzamosan változtak a jegybank forintkötelezettségei is, amelyet legjobban a likviditást lekötő eszközök állományváltozása szemléltet.

A likviditást lekötő eszközök állományára a devizapozícióváltás mellett a forintkövetelések és -kötelezettségek szerkezetváltozása volt hatással. Ennek jelentősebb elemei a költségvetéssel szembeni forintkövetelések lejárat miatti, 125 milliárd forintos csökkenése, valamint a forgalomban lévő bankjegy és érme mintegy 187 milliárd forintos növekedése. A forintállományok változása összességében csökkentette a forintpiaci likviditást, így az MNB likviditást lekötő eszközeinek állománya éves szinten 110 milliárd forinttal csökkent.

A forint kamateredményére az állományok szerkezeti átrendeződése, elsősorban a kamatmentes forrásnak minősülő, forgalomban lévő készpénzállomány növekedése pozitív hatást gyakorolt, ennek ellenére a forint

IV. 7-2. ábra

A likviditást szabályozó források állománya 2002–2003-ban

kamategyenlege 5,9 milliárd forinttal romlott az alábbi tényezők eredményeként:

- A jegybanki alapkamat az előző évinél súlyozott átlagban 0,6 százalékponttal alacsonyabb volt⁶, ennek köszönhetően a likviditást lekötésének kamatráfordítása 11,1 milliárd forinttal csökkent.
- Szintén az alacsonyabb kamatszint miatt a központi költségvetés betéteire fizetett kamat is csökkent 1,4 milliárd forinttal az előző évhez képest.
- A kötelező tartalékra fizetett kamat mértéke jelentősen, éves átlagban 3,1 százalékponttal 7,7%-ra emelkedett. Ennek a kamatláb-növekedésnek a hatására a kamatráfordítások 11,8 milliárd forinttal nőttek.

IV. 7-3. táblázat

Az MNB összevont mérlege

Sor-szám	ESZKÖZÖK	2002	2003	Sor-szám	FORRÁSOK	2002	2003
1.	Költségvetéssel szembeni forintkövetelés ebből: forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék miatti követelés	394	269	7.	Forgalomban lévő készpénz	1 271	1 458
		83	0	8.	Kötelező tartalék	366	303
2.	Költségvetéssel szembeni devizakövetelés	852	623	9.	Likviditást lekötő eszközök	555	445
3.	Refinanszírozási hitelek	21	12	10.	Központi költségvetés forintbetétei	51	94
4.	Devizatartalék	2 340	2 659	11.	Költségvetéssel és hitelintézetekkel szembeni devizakötelezettségek	126	182
5.	Banküzem és egyéb eszközök	625	616	12.	Külföldi és egyéb devizakötelezettségek	1 677	1 305
				13.	Banküzemi és egyéb források	166	189
				14.	Kiegyenlítési tartalék	20	203
6.	Eszközök összesen (1+2+3+4+5)	4 232	4 179	15.	Források összesen (7+8+9+10+11+12+13+14)	4 232	4 179

⁶ Az év elején, amikor a pénzpiaci betétek állománya magas volt, csak 6,5 % volt a kamatláb.

IV. 7-4. táblázat

Az MNB összevont eredménykimutatása

milliárd forint

	Megnevezés (Eredménykimutatás sora)	2002	2003
1	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény (I+II)-(X+XI)	16,1	7,6
2	Devizaárfolyam-változásból származó eredmény (III-XII)	-3,4	88,8
3	Egyéb eredménytényezők* (IV+...+VIII)-(XIII+...+XVII)	-17,6	-17,9
4	Eredmény (1+2+3)	-4,9	78,5
5	Kiegyenlítési tartalékok egyenlege a mérlegben		
6	- nem realizált devizaárfolyam eredmény miatti kiegyenlítési tartalék	0,0	199,2
7	- deviza-értékpapírok piaci értékváltozása miatt	20,0	4,2

* Egyéb eredménytényezők: A pénzforgalom és a banküzem nettó ráfordításai, nettó céltartalékképzés és az egyéb bevételek, ráfordítások.

• A központi költségvetéssel szembeni forintkövetelések korábban említett csökkenése a kamatbevételeket 6,2 milliárd forinttal csökkentette. A refinanszírozási hitelek folyamatos állománycsökkenésének hatására 0,7 milliárd forinttal alacsonyabbak a kamatbevételek az előző évinél.

Mindezeket összefoglalva 2003-ban az állományi és kamathatások következtében az MNB kamateredménye 8,5 milliárd forinttal csökkent, míg a devizaárfolyam-változásból származó eredmény 92,2 milliárd forinttal nőtt. Az egyéb eredménytényezők miatti ráfordítások⁷ kismértékű növekedésével együtt az MNB eredménye 83,4 milliárd forinttal nőtt az előző évhez képest.

IV. 7. 3. A Magyar Nemzeti Bank 2003. évi belső gazdálkodása

Az MNB belső gazdálkodásának célja a jegybanktörvényben előírt feladatok színvonalas ellátásához szükséges erőforrások hatékony – a kockázatmentes működést a legalacsonyabb mértékű felhasználással megvalósító – biztosítása.

A működési költségek terén a 2001. évben megkezdett, s a 2002–2003. években folytatott szervezet- és folyamatracionalizálási lépések jelentős megtakarításokat eredményeztek.

2003-ban – 2000. évi áron számolva – a működési költségek 30%-kal voltak alacsonyabbak, mint 2000-ben. A 2002. évhez képest nominálértéken számolva több mint 800 millió forinttal (6%-kal), reálértéken 10%-kal csökkentek a 2003. évi működési költségek.

Míg 2002-ben a megtakarítások az előző évben racionalizált tevékenységek, illetve folyamatok korszerűsítéséből, hatékonyságuk javításából fakadtak, a 2003. évet a szervezeti és működési struktúrák stabilizálódása, az átszervezésekkel összefüggő többletköltségek jelentős mérséklődése jellemezte.

Az évközi igazgatósági módosításokkal korigált 2003. évi beruházási terv 3 919 millió forintot tett ki, amelyből 3 280 millió forint (84%) realizálódott pénzügyileg. Néhány beruházási projekt a 2003. év végéig nem zárult le, részben azért, mert megvalósulásuk eleve 1 évet meghaladó időtartamot tesz ki, részben a határidők átütemezése miatt. A beszerzések során – a szállítók versenyeztetésének köszönhetően – a tervezett összegekhez képest a bank megtakarítást tudott elérni.

Működési költségek

Az igazgatóság a banküzemi működési költségek 2003. évi tervének főösszegét 13 970 millió forintban

IV. 7-5. táblázat

A működési költségek alakulása 2000–2003 között

Megnevezés	2000	2001	2002	2003
Működési költség (millió Ft)	15 220	15 196	13 507	12 700
Nominálindex (előző év = 100%)	111%	100%	89%	94%
Infláció (éves átlagos)	110%	109%	105%	105%
Reálindex (előző év = 100%)	101%	92%	85%	90%
Reálindex (2000 = 100%)		92%	78%	70%
Reálindex (2001 = 100%)			85%	76%
Reálindex (2002 = 100%)				90%

⁷ Az egyéb eredménytényezők alakulását a Kiegészítő melléklet megfelelő fejezetei részletesen bemutatják.

hagyta jóvá (ebből központi tartalék keret: 665 millió forint). Év közben a központi tartalék terhére pótkeret-igénylés és -engedélyezés nem történt, javára pedig a költséggazdák részére biztosított pénzügyi kereteből 15 millió forint bevonásra került.

Miután az igazgatóság 2003. szeptember 2-i ülésén úgy döntött, hogy az opcionálisan tervezett 2003. évi (további) bérfejlesztésre nem kerül sor, ezért a központi tartalékkeret (és ezzel együtt a működési költségek összessége) 155 millió forinttal csökkent.

A 2003. évben a működési költségek tényleges összege 12 700 millió forint volt, amely 807 millió forinttal kevesebb, mint 2002-ben (a költségcsökkenés reálértékben 10%-ot tesz ki). A kiadások összességében 4%-kal maradnak el a 2003. évi tervtől.

A költségcsökkenés döntően két tényező következménye:

- a személyi költségeknél a munkaviszony-megszüntésekhez kapcsolódó költségek jelentős mérséklődésének köszönhető,
- a banküzemi általános költségeknél leginkább az értékcsökkenési leírás számottevő csökkenéséhez kötődik, a korábbi évek alacsonyabb beruházási volumenének hatásaként.

Személyi költségek

A 2003. évi személyi költségek (8 418 millió forint) a 2002. évihez képest összességében 7%-kal csökken-

tek. A költségcsoport alakulására alapvetően három tényező gyakorolt hatást:

- az átlagléttség 9,5%-os csökkenése,
- a 2003. évben végrehajtott, 6%-os átlagos bérfejlesztés és
- a munkaviszony-megszüntetések költségeinek mintegy 75%-os csökkenése.

A bank létszáma 2003. évben 984 főről 946 főre csökkent. Döntően a 2002. évben végrehajtott intézkedések áthúzó hatásként az átlagléttség 9,5%-kal mérséklődött. A kiegyensúlyozott munkaerő-gazdálkodás részeként 4,9%-os mértékű belső mozgás valósult meg.

2003-ban 125 fő munkavállaló munkaviszonya szűnt meg, amelyből 79% munkáltatói, míg 21% munkavállalói kezdeményezésre történt. Az MNB 69 fő új munkavállalóval kötött munkaszerződést, egyrészt a pótlás, másrészt az új feladatok kapcsán felmerült munkaerő-igény kielégítése érdekében, néhány esetben pedig minőségi cserére került sor.

A vezetői munkakörben foglalkoztatott munkavállalók száma 2003-ban 1 fővel volt kevesebb az előző évinél, ami a betöltetlen vezetői pozíciók következménye.

2003-ban tovább javult – év végén az előző évinél 2%-kal magasabb volt – a felsőfokú iskolai végzettségű munkavállalók részaránya (ez az új belépőknél 81%-ot tett ki).

IV. 7-6. táblázat

Az MNB működési költségeinek alakulása

1	2	3	4	5	6
Megnevezés	2002. évi tény	2003. évi terv	2003. évi tény	Index (2003. évi tény / 2003. évi terv)	Index (2003. évi tény / 2002. évi tény)
	millió forintban			4 ÷ 3	4 ÷ 2
1. Személyi költségek	9 057	8 265	8 418	102%	93%
2. Banküzemi általános költségek	4 450	5 025	4 282	85%	96%
Összesen	13 507	13 290	12 700	96%	94%
<i>Változás reálértékben</i>					90%

IV. 7-7. táblázat

A munkavállalói létszám alakulása

Megnevezés	2001	2002	2003	Eltérés (2003 / 2002)	
	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(%)
Záró létszám	1 163	984	946	-38	-4%
Átlagléttség	1 246	1 058	958	-100	-9%

A 2003. évi jóváhagyott tervnél a személyi költségek tényleges összege 2%-kal magasabb, döntően a 2002. évi intézkedések áthúzódó hatása, továbbá rendkívüli feladatokhoz, eseményekhez kapcsolódó kifizetések miatt.

Banküzemi általános költségek

A 2003. évi banküzemi általános költségek (4 282 millió forint) a 2002. évihez képest összességében 4%-kal csökkentek. Ez annak eredménye, hogy a költségcsoport összetevőin belül a mérséklődő költségek nagyságrendje lényegesen meghaladta az előző évihez képest növekvő kiadásokét, a következők szerint:

A 2003-ban felmerült IT- (információtechnológiai) költségek összege (755 millió forint) nagyságrendjében a 2002. évinek felel meg.

A költségcsoporton belül az előző évihez képest több mint 27%-kal emelkedtek a hardver- és telekommunikációs eszközök anyag- és javítási-karbantartási költségei. Ez egyrészt a korszerű adatmentési eljárásra való áttérés megnövekedő kellékanyagigényének következménye, másfelől a hardvereszközök zavartalan üzemeltetési feltételeinek biztosításához szükséges szolgáltatások igénybevétele 2003-ban teljesebb körű volt a 2002. évinél.

Ugyancsak az előző évivel közel azonos értéket tesz ki a 2003. évi üzemeltetési költségek összege (1 418 millió forint). A reálértékű költségcsökkenés összetevői a következők:

- a beszerzési eljárások alkalmazásával az árhatékonyág növelése, többek között az ingatlanok gépészeti és elektromos karbantartási szerződéseinek újrapályázta-tása, illetve összevonása által,
- a takarékos anyaggazdálkodás és -felhasználás, a költségkímélő megoldások mind szélesebb körű elterjedése révén.

Az értékcsökkenési leírás 2003. évi összege (1 368 millió forint) az előző évhez képest 17%-kal volt alacsonyabb, alapvetően két ok miatt:

- az elmúlt néhány év beruházásainak volumene kisebb volt a korábbiaknál, ugyanakkor a meglévő eszközpark amortizációja folyamatosan és egyenletesen kerül elszámolásra;

- a bank beruházási kiadásaiiban jelentős nagyságrendet kitevő, többéves időtartamú Logisztikai Központ-hoz kapcsolódóan a megvalósítás alatt amortizáció nem merül fel.

Az egyéb költségek 2003-ban 957 millió forintot tettek ki, ami több mint 30%-kal magasabb a 2002. évinél. Ez döntően annak a következménye, hogy a szolgáltatás-külkereskedelem új – a KSH és az MNB igényeit egyaránt kiszolgáló – adatgyűjtési rendszerének kialakításával kapcsolatos költségek 2003-ban először merültek fel. Emellett jelentősen emelkedtek a kommunikációs és a külföldi kiküldetési költségek, elsősorban az EU-GMU kapcsolatos megélénkülésével, valamint a kommunikációs nyitási stratégiájával kapcsolatos többletfeladatok miatt.

Beruházások

Az igazgatóság a beruházások 2003. évi tervének főösszegét – figyelembe véve az évközi módosításokat is – 4 195 millió forintban hagyta jóvá (ebből tételes beruházások: 3 919 millió forint, központi tartalékkeret: 276 millió forint).

A 2003. évi tételes beruházási tervből 3 280 millió forint realizálódott pénzügyileg, ami 84%-os teljesítési szintnek felel meg.

A 2003. évi beruházási terv 84%-os teljesülése alapvetően három okra vezethető vissza:

- a beruházások egy részénél – főként a pályázattási rendszer révén – a bank megtakarítást tudott elérni;

IV. 7-8. táblázat

Az MNB 2003. évre tervezett beruházásainak alakulása

1	2	3	4
Megnevezés	Igazgatósági módosításokkal korrigált 2003. évi tételes terv	2003. évi tény	Index
	millió forintban		3 ÷ 2
Információtechnológiai beruházások	2 005	1 515	76%
Logisztikai központ	654	669	102%
Egyéb beruházások, beszerzések	1 260	1 096	87%
Összesen	3 919	3 280	84%

- egyes beruházási projektek nem zárultak le 2003. év végéig, részben azért, mert megvalósulásuk eleve 1 évet meghaladó időtartamot tesz ki, részben a határidők átütemezése miatt;
- néhány eredetileg tervezett kisebb beszerzés megvalósítása – más projektekkel való összefüggésük miatt – szükségtelessé vált.

Információtechnológiai beruházások

A számítástechnikai eszközpark és az üzleti alkalmazások folyamatos technikai szinten tartása és fejlesztése érdekében 2003-ban 1 515 millió forint informatikai beruházás valósult meg. Ezen belül:

- az *informatikai infrastruktúra korszerűsítésének* részeként
 - sor került az elavult – és részben nem rendszerkompatibilis – felhasználói oldali hardvereszközök (munkaállomások, monitorok, nyomtatók stb.) beszerzésére,
 - megtörtént az informatikai rendszerfelügyelet kibővítése (belső tűzfal kialakítása, behatolásérzékelő rendszer kiterjesztése stb.),
 - megvalósult a központosított adattárolási, mentési, archiválási rendszer két évre tervezett fejlesztésének 2003. évi fázisa;
- az *integrált operatív rendszerek* fejlesztésén belül sor került a számviteli alrendszer (SAP), valamint az üzletkötési és fizetési alrendszeren belül a Kondor+ rendszer verzióváltására, továbbá az új nemzetközi fizetési alrendszer 2002-ben megkezdett kialakításának – és a bank informatikai rendszeréhez történő illesztésének – befejezésére;
- a *jegybanki statisztikai rendszerek* fejlesztéseinek meghatározó hányada az MNB elemzési és publikációs tevékenységét támogató Adattárház projekthez kapcsolódott, amely 2004-ben is folytatódik;
- az *üzgyviteli folyamatok támogatása* keretében megvalósult többek között az MNB új iratkezelési rendszerének kialakítása, a távmunka bevezetése informatikai feltételeinek megteremtése, a műszaki-technikai infrastruktúra korszerűsítéséhez kapcsolódó PC-telepítések és logisztikai feladatok elvégzése, valamint a folyamatszervezési és -szabályozási tevékenység informatikai támogatása.

Logisztikai Központ

Az MNB az általa ellátott emissziós funkciót – a számítástechnikai háttérrendszerrel és a Pénzverdével együtt – egy új, korszerűen felszerelt logisztikai központba telepíti.

A több évig tartó beruházás 2003. évi fázisának megvalósítása 668 millió forint pénzügyi igénnyel járt. A beruházás megvalósítási tervét az igazgatóság 2003. júniusában hagyta jóvá, ezt követően a pályázatok, majd a tervező kiválasztása után a tervezés folyamata felgyorsult. Év végéig az építési engedélyezési tervek elkészültek, s a telekvásárlás a tervezettnél megfelelően lezárult.

Egyéb beruházások, beszerzések

A 2003. évi egyéb beruházások és beszerzések (1 096 millió forint) mintegy 60%-a az ingatlanok állagmegőrzéséhez és technológiai korszerűsítéséhez, közel 30%-a a pénzfeldolgozás eszközeinek felújításához, kb. 10%-a pedig egyéb kisebb eszközbeszerzésekhez kapcsolódott. A megvalósult munkálatok és beszerzések közül kiemelendők a következők:

- a 3 db BPS 3000 típusú bankjegyfeldolgozó nagygép teljes körű – a zavartalan és biztonságos üzemeltetést biztosító – felújítása;
- a Látogatóközpont kialakítása, amely a korábbi szakönyvtár, érmemúzeum és kiállítóterem funkcióit váltotta ki a volt pénztárterem helyén;
- a Soroksári úti saját létesítmény egy részének átalakítása, amely által a bank egy irattározási célú bérlemény igénybevétele váltotta ki.

IV. 7. 4. Emberierőforrás-gazdálkodás

Az MNB 2003. évben még hatékonyabban szerzett érvényt annak az emberierőforrás-politikának, mely szerint a bank támogatja a munkatársak szervezeten belüli munkahelyváltását, és elsősorban belülről tölti be a megüresedett, illetve új pozíciókat. Így az előző évhez mérten magasabb arányú bankon belüli áthelyezésre, előléptetésre került sor, mely a belső munkaerőpiac mobilitásának emelkedését eredményezte.

A kiválasztási folyamatban hozott döntések jobb megalapozása, objektivitásának fokozása érdekében az alkalmazott kiválasztási módszerek körét a bank szélesítette. Az interjú mellett a szakmai készségek felmérése tesz-, illetve esszéírással lett kiegészítve, míg a személyes készségek szintje kompetenciateszt kitöltésével került feltérképezésre. A vezetői visszajelzések egyértelműen igazolják a döntéshozatal hatékonyságának növekedését.

2003-ban az újonnan felvett munkatársak beillesztésével kapcsolatos változtatás, hogy az általános orientációt szolgáló programokon túlmenően a munkakör-specifikus beillesztési folyamat minden szervezeti egységben implementálásra került.

A Pillérek-program 2003. évre kitűzött akciótervei megvalósultak, ezek közül kiemelkedik az Etikai kódex munkatársi véleményeken alapuló felülvizsgálata, a tudásmegosztás új rendszerének kialakítása, a képzési rendszer továbbfejlesztése. A 2002-ben meghatározott szervezeti értékek érvényesülését jelzi az a vezetői szemléletváltás, mely szerint kulcsfontosságú a munkatársak folyamatos fejlesztéséről való gondoskodás. Ezt támasztja alá, hogy 2003-ban az előző évhez képest több mint kétszeresére nőtt a képzési programokon való részvételek száma.

Az egységes tudásmegosztási rendszer kialakításának célja, hogy a munkatársak munkavégzéséhez, együttműködéséhez szükséges információk, ismeretek igény szerint, megfelelő struktúrában, folyamatos karbantartás eredményeként rendelkezésre álljanak. 2003-ban a rendszer kialakításának koncepciója készült el, az implementáció áthúzódik a következő évre.

A bank 2003-ban is részt vett a legjobb munkahely felmérésben. Ennek keretében a dolgozóknak a bankkal mint munkahellyel való elégedettségét mérték fel, mely az előző év eredményeihez képest szignifikáns javulást, emelkedést mutat mind az elégedettség, mind az elkötelezettség tekintetében. Az eredményekre alapozva kerül visszamérésre az eddig megvalósított akciók sikeressége, másrészt pedig újabb, a dolgozói elégedettség növelését célzó programok kerülnek kialakításra.

A karriermenedzsment-rendszer keretében azonosításra kerültek azon munkatársak, akik azonnal vagy rövid tá-

von alkalmasak felső, illetve középvezetői pozíciókra. A felső vezetői potenciállal rendelkező munkatársak részére speciális vezetőképző programot szervezett a bank, melynek célja a magasabb szintű vezetői munkakörök betöltésére való hatékony, célirányos felkészítés volt. A vezetőképzést követően számos osztály-, illetve főosztályvezetői pozíciót töltöttek be a karrierpotenciálok köréből.

A munkaköri rendszer szervesen beépült a bank működésébe, egyrészt eredményesen támogatja a banki kompenzációs stratégia következetes megvalósítását, másrészt az emberierőforrás-rendszerek többségének (toborzás, képzések, karrierfejlesztés, teljesítménymenedzsment stb.) alapjául szolgál. A munkaköri rendszer folyamatos karbantartásával 2003-ban a bank elérte, hogy a munkaköri leírások egyértelműen összhangba kerültek az SZMSZ-szel, és a követelmények szempontjából jobban specifikáltak.

A teljesítménymenedzsment-rendszer keretében a bank 2003-ban is koordinálta a célkitűzések lebontásának és az év közbeni nyomon követésnek a folyamatát. A rendszer működésével kapcsolatosan a vezetők körében felmérést végzett a bank, melyre alapozva megvalósított néhány, az alkalmazást tökéletesítő módosítást.

A kompenzációs rendszerben 2003-ban a választható béren kívüli juttatások kínálata a munkavállalói igényekhez, az adótörvény által biztosított lehetőségek kiaknázásával tovább bővült (pl. internet, üdülési csekk).

B) RÉSZ

A MAGYAR NEMZETI BANK 2003. ÉVI AUDITÁLT ÉVES BESZÁMOLÓJA

I. AUDITORI JELENTÉS

■ Ernst & Young Kft.
H-1132 Budapest, Váci út 20.
1399 Budapest 62 Pf. 632
Hungary

■ Tel: +36 1 451-8100
Fax: +36 1 451-8199
E-mail: mailboxey@hu.ey.com
www.ey.com
Cg. 01-09-267553

B

Független Könyvvizsgálói Jelentés

A Magyar Nemzeti Bank részvényese számára

Elvégeztük a Magyar Nemzeti Bank (a „Jegybank”) 2003. december 31-i fordulónapra elkészített mérlegének – melyben az eszközök és források egyező végösszege 4.178.530 millió forint, a mérleg szerinti eredmény 78.464 millió forint nyereség –, valamint a 2003. évre vonatkozó eredménykimutatásának és kiegészítő mellékletének vizsgálatát, melyeket a Jegybank 2003. évi éves beszámolója tartalmaz. Az éves beszámoló elkészítése az ügyvezetés felelőssége. A könyvvizsgáló felelőssége az éves beszámoló véleményezése az elvégzett könyvvizsgálat alapján, valamint az üzleti jelentés és az éves beszámoló összhangjának megítélése.

A Jegybank 2002. évi éves beszámolójáról 2003. április 17-én korlátozás nélküli véleményt bocsátottunk ki.

A könyvvizsgálatot a magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok és a könyvvizsgálatra vonatkozó – Magyarországon érvényes – törvények és egyéb jogszabályok alapján hajtottuk végre. A fentiek értelmében a könyvvizsgálat tervezése és elvégzése révén elegendő és megfelelő bizonyítékot kell szerezni arról, hogy az éves beszámoló nem tartalmaz lényeges hibás állításokat. Az elvégzett könyvvizsgálat magában foglalta az éves beszámoló ténytámasztó alátámasztó bizonylatok mintavételre alapuló vizsgálatát, emellett tartalmazta az alkalmazott számviteli alapelvek és az ügyvezetés lényegesebb becsléseinek, valamint az éves beszámoló bemutatásának értékelését. Az üzleti jelentéssel kapcsolatos munkánk a fent említett területre korlátozódott és nem tartalmazta egyéb, a Jegybank nem auditált számviteli nyilvántartásaiból levezetett információk áttekintését.

A könyvvizsgálat során a Jegybank éves beszámolóját, annak részeit és tételét, azok könyvelési és bizonylati alátámasztását az érvényes nemzeti könyvvizsgálói standardokban foglaltak szerint felülvizsgáltuk, és ennek alapján elegendő és megfelelő bizonyosságot szereztünk arról, hogy az éves beszámolót a jegybanki tevékenységet szabályozó 2001. évi LVIII. törvényben, továbbá a jegybanki éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségeinek sajátosságait meghatározó 221/2000. (XII. 19.) Kormányrendeletben, valamint a számviteli törvényben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el. Véleményünk szerint az éves beszámoló a Jegybank 2003. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről a jogszabályi előírásoknak megfelelő megbízható és valós képet ad. Az üzleti jelentés az éves beszámoló adataival összhangban van.

Budapest, 2004. április 5.

Ernst & Young Kft.
Nyilvántartásba-vételi szám: 001165

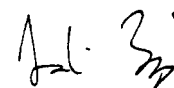
Hergovits Mariann
Bejegyzett könyvvizsgáló
Kamarai tagsági szám: 004648

II. A MAGYAR NEMZETI BANK MÉRLEGE

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	ESZKÖZÖK (Aktívák)	2002. 12. 31	2003. 12. 31	Változás
	1	2	3	3-2
	I. Követelések forintban	413 420	281 163	-132 257
V. 3.	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések	393 970	269 293	-124 677
V. 14.	–ebből: forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka megtérítésére irányuló követelés*	82 890	0	-82 890
V. 7.	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések	18 697	10 424	-8 273
	3. Pénz kibocsátásból, pénzforgalomból származó követelések	0	0	0
	a) Magyar Postával szembeni követelések	0	0	0
	b) Úton lévő tételek	0	0	0
	4. Egyéb követelések	753	1 446	693
	II. Követelések devizában	3 644 566	3 763 029	118 463
V. 9.	1. Arany- és devizatartalék	2 340 223	2 659 072	318 849
V. 4.	2. Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	851 814	622 609	-229 205
	3. Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	2 148	2 027	-121
V. 10.	4. Egyéb devizakövetelések	450 381	479 321	28 940
	III. Banküzemi eszközök	23 652	23 719	67
V. 12.	1. Befektetett eszközök	22 828	23 270	442
	2. Befektetett eszközök értékhelyesbítése	0	0	0
	3. Pénzeszközök	1	0	-1
	4. Egyéb eszközök	823	449	-374
V. 15.	IV. Aktív időbeli elhatárolások	150 288	110 619	-39 669
	V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	4 231 926	4 178 530	-53 396
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	FORRÁSOK (Passzívák)	2002. 12. 31	2003. 12. 31	Változás
	1	2	3	3-2
	VI. Kötelezettségek forintban	2 284 171	2 306 129	21 958
V. 5.	1. Központi költségvetés betétei	50 862	94 139	43 277
	2. Hitelintézetek betétei	921 280	712 298	-208 982
	3. Pénz kibocsátásból, pénzforgalomból származó kötelezettségek	1 271 081	1 458 719	187 638
	a) forgalomban lévő bankjegyek és érme	1 270 851	1 458 371	187 520
	b) úton lévő tételek	230	348	118
	4. Egyéb betétek és kötelezettségek	40 948	40 973	25
	VII. Kötelezettségek devizában	1 803 360	1 486 950	-316 410
V. 5.	1. Központi költségvetés betétei	33 538	160 204	126 666
	2. Hitelintézetek betétei	93 002	21 653	-71 349
V. 11.	3. Egyéb kötelezettségek devizában	1 676 820	1 305 093	-371 727
	VIII. Céltartalék	0	0	0
	a) kötelezettségek után	0	0	0
	b) egyéb	0	0	0
	IX. Banküzem egyéb forrásai	9 479	10 137	658
V. 15.	X. Passzív időbeli elhatárolások	102 280	80 753	-21 527
V. 16.	XI. Saját tőke	32 636	294 561	261 925
	1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
	2. Eredménytartalék	7 546	2 659	-4 887
	3. Értékelési tartalék	0	0	0
V. 14.	4. Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	0	199 240	199 240
V. 14.	5. Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	19 976	4 198	-15 778
	6. Mérleg szerinti eredmény	-4 886	78 464	83 350
	XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	4 231 926	4 178 530	-53 396

Megjegyzés: *Az MNBt. 17. § (4) bekezdése alapján negatív egyenleg esetén, annak mértékéig a központi költségvetés a tárgyévét követő év március 31-ig megtéríti, amit a tárgyévi mérlegben kell elszámolni.

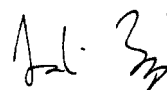
2004. április 5.

Járai Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

III. A MAGYAR NEMZETI BANK EREDMÉNYKIMUTATÁSA

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	BEVÉTELEK	2002. I–XII.hó	2003. I–XII.hó	Eltérés
	1	2	3	3–2
V. 18.	I. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	32 020	24 999	-7 021
	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	29 008	22 776	-6 232
	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	2 785	2 085	-700
	3. Egyéb követelések kamatbevételei	225	41	-84
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű bevételek	2	97	95
V. 18.	II. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	377 731	328 496	-49 235
	1. Devizatartalékok utáni kamatbevételek	108 796	101 079	-7 717
	2. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	65 365	44 978	-20 387
	3. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	128	94	-34
	4. Egyéb követelések kamatbevételei	10 861	8 082	-2 779
	5. Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	192 581	174 263	-18 318
V. 19.	III. Deviza árfolyamváltozásból származó bevételek	6 245	97 643	91 398
V. 20.	IV. Pénzforgalommal kapcsolatos bevételek	1 497	956	-541
V. 21.	V. Egyéb bevételek	1 943	1 456	-487
	1. Forintban kapott jutalékok és díjak	166	84	-82
	2. Devizában kapott jutalékok és díjak	1 015	1 321	306
V. 22.	3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek	762	51	-711
	VI. Céltartalék felhasználás	0	0	0
V. 13.	VII. Értékvesztés visszaírása	886	1 201	315
V. 23.	VIII. Banküzem bevételei	1 020	2 588	1 568
	IX. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)	421 342	457 339	35 997
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	RÁFORDÍTÁSOK	2002. I–XII.hó	2003. I–XII.hó	Eltérés
	1	2	3	3–2
V. 18.	X. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	93 228	92 107	-1 121
	1. Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai	27 051	25 643	-1 408
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	51 863	62 245	10 382
	3. Egyéb betétek kamatráfordításai	14 314	4 219	-10 095
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	0	0	0
V. 18.	XI. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	300 436	253 825	-46 611
	1. Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai	4 012	1 998	-2 014
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	1 973	775	-1 198
	3. Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	97 766	70 269	-27 497
	4. Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	196 685	180 783	-15 902
V. 19.	XII. Deviza árfolyamváltozásból származó ráfordítások	9 600	8 856	-744
V. 20.	XIII. Pénzforgalommal kapcsolatos ráfordítások	3 549	5 048	1 499
V. 21.	XIV. Egyéb ráfordítások	5 270	5 829	559
	1. Forintban elszámolt jutalékok és költségek	28	17	-11
	2. Devizában elszámolt jutalékok és költségek	3 802	2 561	-1 241
V. 22.	3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	1 440	3 251	1 811
	XV. Céltartalékképzés	0	0	0
V. 13.	XVI. Értékvesztés	489	-32	-521
V. 23.	XVII. Banküzem működési költségei és ráfordításai	13 656	13 242	-414
	XVIII. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (X+XI+XII+XIII+XIV+XV+XVI+XVII)	426 228	378 875	-47 353
	XIX. Tárgyévi eredmény	-4 886	78 464	83 350
	XX. Eredménytartalék igénybevétele osztaléokra	23 316	0	-23 316
	XXI. Fizetett jóváhagyott osztalék	23 316	0	-23 316
	XXII. Mérleg szerinti eredmény	-4 886	78 464	83 350

2004. április 5.

Járai Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

IV. CASH FLOW-KIMUTATÁS

millió forint

	Megnevezés	2002	2003
I.	Működési cash flow		
1.	Osztalékfizetés előtti eredmény (+ nyereség/ – veszteség)	–4 886	78 464
2.	Elszámolt amortizáció	1865	1574
3.	Céltartalék/értékvesztés képzés és felhasználás különbözete (+ képzés/ - felszabadítás)	–398	–1 234
4.	Deviza- és forintügyletek miatti időbeli elhatárolás változása (+ követelés növekedés/ – csökkenés)	26 225	18 234
5.	Egyéb eszközök és források változása MNB-kötvény és kiegyenlítési tartalék nélkül (+ nettó eszköznövekedés)	–24 393	–1 019
6.	Fizetendő osztalék (- osztalékfizetési kötelezettség)	–23 316	0
7.	Eredménytartalék igénybevétele osztalékfizetésre	23 316	0
	Működési cash flow összesen	–1 586	96 019
II.	Pénzügyi tevékenységből származó cash flow		
1.	Forintkövetelések változása (- növekedés/ + csökkenés)	100 299	132 442
2.	Forintkötelezettségek változása (egyéb források nélkül, MNB-kötvénnyel) (+ növekedés/ – csökkenés)	–508 096	21 933
3.	Egyéb devizakövetelések változása (- növekedés/ + csökkenés)	480 532	201 403
4.	Devizakötelezettségek változása (+ növekedés/ – csökkenés)	–919 459	–316 410
5.	Kiegyenlítési tartalék változása (+ növekedés/ – csökkenés)	184 435	183 462
	Pénzügyi tevékenységből származó cash flow összesen	–662 289	222 830
I.+II.	Devizatartalék változása (+ növekedés / – csökkenés)	–663 875	318 849

V. KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET

V. 1. AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA

A Magyar Nemzeti Bank tulajdonosa a magyar állam, a tulajdonosi jogokat a pénzügyminiszter gyakorolja.

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) számviteli politikáját a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban számviteli tv.), a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: MNBtv.) és a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 221/2000. (XII. 19.) kormányrendelet (a továbbiakban MNBr.) keretei közt alakítja ki.

Az alábbiakban röviden bemutatjuk az MNB számviteli rendszerét, az általánostól eltérő értékelési és eredményelszámolási szabályait.

V. 1. 1. A jogszabályi környezet változása

2003. során a számviteli szabályokban és a számvitel-politikában egyetlen jelentős változás történt. A jegybanktörvény 2003. decemberi változásának megfelelően 2004-től az MNB nem számítás alapján, hanem a közgyűlés döntése alapján fizet a tárgyévi eredményéből vagy az eredménytartalékból osztalékot. Ez a változás már a 2003. évi eredmény felosztásánál is alkalmazandó. A Magyar Nemzeti Bank számviteli politikáját meghatározó jogszabályok 2004. január 1-jétől változtak.

V. 1. 2. Az MNB számviteli rendszerének jellemzői

Az MNB könyvvezetése során alkalmazott egyik alapelv, hogy a gazdasági eseményeket a tényleges felmerülés időpontjának megfelelő dátummal kell a könyvekben rögzíteni, amennyiben az a még számvitelileg le nem zárt évre vonatkozik. Ennek a devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek pontos meghatározása szempontjából van különös jelentősége (lásd értékelési szabályok), elsősorban a deviza eladások/vásárlások esetében. A devizaátváltással járó azonnali devizaügyletek az üzletkötés napjával kerülnek a mérlegbe. Az ilyen ügyletekből eredő követelések és kötelezettségek az MNB devizapozícióját az üzletkötés napjától módosítják. Ugyanezt az eljárást követi az MNB a fedezeti célú határidős ügyletek mérlegben megjelenő átértékelési különbözetének könyvelésekor is.

Az MNB naponta elszámolja:

- a deviza eszközei, forrásai, illetve mérlegen kívül kimutatott, fedezeti határidős ügyletből származó követelései és kötelezettségei átértékeléséből eredő devizaárfolyam-különbözeteket, valamint
- a mérlegben szereplő és a mérlegen kívül kimutatott, fedezeti ügyletekből származó követelések és kötelezettségek időarányos kamatához kapcsolódó időbeli elhatárolásokat.

Az MNB a belső célra készített mérleg és eredménykimutatás alátámasztása érdekében havonta végrehajtja:

- a deviza-értékpapírok piaci értékelését,
- a napi átértékelés során képződő árfolyamnyereség, -veszteség realizált, illetve nem realizált részre történő szétbontását és elszámolását,
- az értékcsökkenési leírás elszámolását.

A MNBr. rendelkezése értelmében az MNB a számviteli politikájában rögzített módon, a tulajdonos részére történő adatszolgáltatás céljából, minden negyedévben köteles eszköz- és forrásszámláit, valamint eredményzámláit lezárni, és főkönyvi kivonatot készíteni. A negyedéves zárlat során az MNB minősíti követeléseit, majd a szükséges értékvesztés, valamint a kötelezettségekhez, várható veszteségekhez kapcsolódó céltartalék mértékét megállapítja és elszámolja.

A mérlegkészítés időpontja 2004. január 31.

A jogszabályok szerint az MNB beszámolási kötelezettsége kiterjed az Országgyűlésre is. Az MNB az Országgyűlésnek és a tulajdonosi jogokat a jegybanktörvényben szabályozott módon gyakorló Pénzügyminisztériumnak egyetlen beszámolót készít. Ez az Éves jelentés, amely a számviteli törvény szerinti éves beszámolót, valamint az MNB szervezetét, gazdálkodását és tárgyévi tevékenységét bemutató üzleti jelentést tartalmazza. Az MNB az Éves jelentést kiadvány formájában, illetve interneten teljes terjedelmében nyilvánosságra hozza.

Az MNBr. rendelkezései szerint az MNB nem köteles konszolidált beszámolót készíteni. Tekintettel arra, hogy a befektetések mérleg- és eredményhatása nem számottevő, az MNB konszolidált beszámolót nem készít.

Az éves beszámoló aláírására jogosult vezető Járai Zsigmond, 1024 Budapest, Rózsahegy u. 1/B.

V. 1. 3. Alkalmazott főbb értékelési elvek

A központi költségvetéssel szembeni követelések

A központi költségvetéssel szembeni követelések között kimutatott értékpapírok kamatokkal csökkentett beszerzési értéken szerepelnek a mérlegben. A kamatokat nem tartalmazó vételár és a névérték közötti különbözetet mint árfolyamnyereséget vagy -veszteséget az MNB időarányosan számolja el eredményében.

Központi költségvetéssel szembeni követelések között jelenik meg a kiegyenlítési tartalékok (év végi negatív egyenlege miatti) megtérítésével kapcsolatos követelés is.

A költségvetéssel szembeni követelésekre értékvesztést elszámolni nem lehet.

Devizaeszközök és -források értékelése, a devizaárfolyam-nyereség elszámolása

Az MNB valamennyi devizaeszközét és devizaforrását a beszerzés napján érvényes hivatalos árfolyamon veszi a könyvekben nyilvántartásba. Amennyiben egy devizakövetelés vagy -kötelezettség devizakonverzió miatt jön létre, úgy a devizaátváltás során ténylegesen alkalmazott és a hivatalos árfolyam eltéréséből eredő árfolyamnyereséget és -veszteséget az adott napra konverziós eredményként elszámolja, és az eredménykimutatásban a devizaárfolyam-változásból származó eredménysorokon jeleníti meg.

Az MNB – a szállítói devizakötelezettségek, illetve a devizás időbeli elhatárolások kivételével – valamennyi devizaeszközét és -forrását, valamint fedezeti célú határidős ügyletekből eredő, mérlegen kívüli követeléseit és kötelezettségeit naponta a hivatalos árfolyam változásának megfelelően átértékeli. Az átértékelés következtében a mérleg devizában denominált tételei a december 31-én érvényes hivatalos árfolyamon (fixing) átértékelt összegben szerepelnek.

A devizában befolyt eredmény az adott napi hivatalos árfolyamon kerül az eredményben elszámolásra.

Az időbeli elhatárolások napi könyvelését az előző napi időbeli elhatárolások visszavezetése előzi meg, így a devizás időbeli elhatárolások átértékelés nélkül is hivatalos árfolyamon szerepelnek a mérlegben.

A napi átértékelés során képződő devizaárfolyam-nyereségből, illetve -veszteségből csak az ún. realizált árfolyam-eredményt lehet az eredményben elszámolni, míg a nem realizált eredményt a saját tőkében, a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka soron kell kimutatni.

Realizált eredmény deviza eladásakor, illetve – amennyiben az adott devizanemben az átértékelés alá eső követelések összegét meghaladja az ugyanilyen kötelezettségek összege – devizavásárláskor keletkezik. A realizált eredmény az eladott, illetve megvásárolt devizaösszeg hivatalos árfolyamon számított értékének és átlagos beszerzési árfolyamon számított értékének különbsége.

Deviza-értékpapírok

A deviza-értékpapírokat piaci értéken kell kimutatni. A deviza-értékpapírok esetében az értékelés napján érvényes piaci érték és a nyilvántartási érték közötti különbség a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában szerepel. Az értékpapírok eladásakor realizálódó árfolyamnyereséget, vagy -veszteséget a kamatjellegű eredményben kell kimutatni.

Az egyéb devizakövetelések soron, azaz bruttó módon, piaci értéken kell kimutatni az MNB által korábban külföldön kibocsátott, majd később visszavásárolt értékpapírokat. Az ezek után járó kamat bevételként és ráfordításként is elszámolásra kerül.

A repó (értékpapír-visszavásárlási) ügyleteket hitel-betét ügyletként kell elszámolni, és az ügylethez tartozó jövőbeli értékpapír-követelést vagy -kötelezettséget a mérleg alatti tételek között kell nyilvántartani.

IMF-kvótával kapcsolatos elszámolások

Az IMF-kvóta devizában befizetett része mint SDR-ben denominált, lehívható követelés a devizatartalék része.

A kvóta másik része (amelyet nem kellett az IMF-nek átutalni) a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel. Ezzel szemben forrás oldalon az IMF forintbetétje áll. Az MNB-nek legalább évente gondoskodnia kell arról, hogy az IMF forintbetétjének nagysága egyezzen meg a be nem fizetett kvóta SDR-ben meghatározott értékének forint megfelelőjével. Mivel ez a betétszámla a leírtaknak megfelelően csak formailag forint, a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel.

Határidős ügyletek elszámolása

Az MNB a határidős ügyleteket az üzletkötés célja alapján két csoportba sorolja: a fedezeti ügyletek, illetve az egyéb céllal kötött határidős ügyletek csoportjába.

Fedezetinek minősülnek azok az ügyletek, melyek egy meghatározott eszköz- vagy forráscsoport, illetve pozíció devizaárfolyam- vagy piaciérték-változásából eredő kockázatát csökkentik, azokhoz egyértelműen hozzárendelték, és az ügylet indításakor kifejezetten fedezeti ügyletként jelölték meg. Fedezeti ügyletnek minősülnek továbbá a költségvetéssel, illetve annak megbízásából külföldi partnerrel kötött határidős ügyletek.

A határidős ügyleteket mérlegen kívüli követelésként, illetve kötelezettséggként kell kimutatni. A fedezeti ügyletekből eredő devizakövetelések és -kötelezettségek összevont átértékelési különbségét (előjelüknek megfelelően az egyéb devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron, illetve a központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron), valamint időarányos kamatukat (időbeli elhatárolásként) a mérlegben kell kimutatni.

Az egyéb célú határidős ügyletek lezárulásakor az ilyen ügyletek eredményét a devizaügyletek esetén a devizaárfolyam-változásból származó bevételek, illetve ráfordítások, a kamatváltozáshoz kapcsolható ügyletek esetén pedig a kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások soron kell az eredményben kimutatni. Az ilyen ügyletek nem értékelődnek át, de az óvatosság elve alapján, az ügyletek esetleges negatív piaci értékével megegyező céltartalékot kell képezni.

Banküzemi eszközök és források

A banküzem eszközei és forrásai mérlegsorokon kerülnek kimutatásra. Ezek az alábbiak:

- azok a követelések és kötelezettségek, amelyek a jegybanki feladatokkal, banki működéssel közvetlenül nem hozhatók kapcsolatba (pl. adókkal, járulékokkal, munkavállalókkal kapcsolatos elszámolások, szállítók, nem jegybanki célú, még nem értékesített nemesfémkészlet), továbbá
- a hivatalos fizetőeszköznek már nem minősülő, még be nem váltott bankjegyekből eredő kötelezettségek, valamint a
- befektetések,
- a szervezeti működéshez szükséges eszközök (immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek).

A Magyar Nemzeti Bank által alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsok:

Megnevezés	2003. 12. 31.
Szellemi termékek	33,0%
Alapítás-átszervezés (maximum)	20,0%
Épületek	3-5%
Járművek	20,0%
Hírközlő eszközök*	14,5%
Számítástechnikai berendezések	33,0%
Emissziós gépek	20,0%
Műszerek, mérőeszközök	33,0%
Bankbiztonsági eszközök**	33,0%
* Kivéve: rádiótelefonok	33%
** Kivétel: lőfegyver, lövedékálló mellény, tűzoltó palack	14,5%

A táblázat nem tartalmazza a vagyoni értékű jogok és az ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok leírási kulcsát, mert ezekben az esetekben a tényleges használati idő alapján, a kapcsolódó ingatlannal azonosan vagy a szerződés szerint határozza meg a bank az alkalmazott leírási kulcsot. Az egyéb fel nem sorolt eszközökre 14,5%-os kulcs vonatkozik. A vagyontárgyak értékcsökkenésének előbbiekben megadott százalékos kulcsa irányadó, ettől a tényleges használati idő függvényében el lehet térni. A bank minden esetben lineáris értékcsökkenési leírást alkalmaz.

2002. évhez képest az alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsokban nem történt változás.

Az MNB mérlegében pénzeszközként csak a munkavállalóknak korábban nyújtott, az OTP által folyósított munkáltatói lakáshitelek miatti számlaegyenlege szerepel. A jegybank a készpénz kibocsátója, a pénztárban, illetve értéktárban lévő készpénzkészlet – mivel nincs forgalomban – a forrásoldalon a bankjegy- és érmeállományból kerül levonásra.

V. 2. A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2003. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE

A Magyar Nemzeti Bank mérlegének és eredményének alakulását elsősorban a monetáris politika céljai és választott eszközei, valamint a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatok határozzák meg.

A jegybanki alapkamat évközi változása nagy hatással volt a forint kamateredményre. A kamatláb az előző évinél súlyozott átlagban alacsonyabb volt (az év elején, amikor a pénzpiaci betétek állománya magas volt, a kamatláb akkor volt alacsony szintű, 6,5%), ennek köszönhetően a kamatráfordítás 11,1 milliárd forinttal csökkent. Szintén az alacsonyabb kamatszint miatt a KESZ-re fizetett kamat is csökkent 1,5 milliárd forinttal az előző évhez képest.

A forint 11,2%-os gyengülése miatt a devizaeszközök és -források forintban kifejezett értéke növekedett. Ennek hatására a devizapozíció forintban kifejezett állománya 288 milliárd forinttal nőtt. Ebből 88,8 milliárd forint realizált devizaárfolyam-nyereség az eredményben, a fennmaradó rész pedig a korábban leírtaknak megfelelően a forintárfolyam kiegyenlítési tartalékában szerepel.

A nemzetközi EUR- és USD-kamatszintek – az MNB devizatartalékában szereplő értékpapíroknak megfelelő lejáratokon – 2003-ban ingadoztak, így a devizatartalék kamatbevétele nem változott jelentősen, másfelől a deviza-értékpapírok realizált árfolyameredménye romlott, és a deviza-értékpapírok miatti kiegyenlítési tartalék is csökkent.

V. 3. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉssel SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

Az állampapírok állományát az MNB novemberi monetáris célú másodpiaci vásárlásai növelték 35,4 milliárd forinttal, az ütemezett törlesztések ezt 4,4 milliárd forinttal csökkentették.

A költségvetési hitelek állománya az ütemezett törlesztéseknek megfelelően csökkent.

A forintárfolyam kiegyenlítési tartalékának 2002. év végi negatív egyenlege miatti követelés 82,9 milliárd forint volt, amit a költségvetés 2003 márciusban megtérített. Mivel 2003. december 31-én mindkét kiegyenlítési tartalék egyenlege pozitív volt, így emiatt a költségvetésnek térítési kötelezettsége nem merült fel.

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	1 éven belüli lejáratú államkötvények	361	4 000	3 639
	1–5 éven belüli lejáratú államkötvények	20 000	33 002	13 002
	5 éven túli lejáratú államkötvények	146 689	161 067	14 378
	Értékpapírok	167 050	198 069	31 019
	1 éven belüli lejáratú hitelek	72 806	43 335	-29 471
	1–5 éven belüli lejáratú hitelek	71 224	27 889	-43 335
	5 éven túli lejáratú hitelek	0	0	0
	Hitelek	144 030	71 224	-72 806
	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka miatt	82 890	0	-82 890
I. 1.	Követelések összesen	393 970	269 293	-124 677

2003-ban pénzbevonási nyereség nem képződött, így ezen a jogcímen a központi költségvetéssel szembeni követelések nem csökkentek. (A jegybanktörvény szerint a pénzbevonásból származó nyereséget az MNB-nek az eredményében nem szabad kimutatni, hanem a költségvetés MNB-vel szemben fennálló adósságának törlesztésére kell fordítani.)

V. 4. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSNEK DEVIZÁBAN NYÚJTOTT HITELEK ÉS AZOK FEDEZETI ÜGYLETEI

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
II. 2.	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	851 814	622 609	-229 205
	Adósságcsere miatti költségvetéssel szembeni hitelek	851 191	537 381	-313 810
	Éven belüli fedezeti ügyletek	623	0	-623
	Éven túli swapok	0	85 228	85 228

A központi költségvetéssel kötött fedezeti ügyletek nettó egyenlegük előjelétől függően kerülnek a mérlegben az eszköz vagy forrásoldalra. Az éven túli currency swapok 2002-ben forrásoldalra, a központi költségvetés devizabetétei (VII. 1) soron, míg 2003-ban a Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések (II. 2.) soron szerepelnek.

A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
II. 2.	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	851 814	622 609	-229 205
	– 1 éven belüli	202 535	121 906	-80 629
	– 1–5 éves	480 968	374 361	-106 607
	– 5 éven túli	168 311	126 342	-41 969

A központi költségvetésnek devizában nyújtott hitelek az 1997-ben végrehajtott adósságcsereből származnak. Ezek állománya a lejáratok miatt csökkent.

A központi költségvetésnek devizában nyújtott hitelek és éven belüli fedezeti ügyletek devizaszerkezete

millió forint

	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
1.	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	851 814	537 381	-314 433
2.	– USD	33 182	41 584	8 402
3.	– EUR devizakör*	334 999	0	-334 999
4.	– JPY	483 633	495 797	12 164

* Az euró devizakör az EUR-t, az Európai Monetáris Unió tagországainak devizáit és az árfolyamkockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

A központi költségvetéssel kötött éven túli currency swapok devizaszerkezete

millió forint

	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
1.	Swap követelések (2+3+4)	1 121 948	1 062 107	-59 841
2.	– USD	275 624	220 870	-54 754
3.	– EUR devizakör*	846 324	841 237	-5 087
4.	– JPY	0	0	0
5.	Swap kötelezettségek (6+7+8)	1 127 984	976 879	-151 105
6.	– USD	590 297	462 645	-127 652
7.	– EUR devizakör*	54 054	18 437	-35 617
8.	– JPY	483 633	495 797	12 164
9.	Nettó swap követelés (1–5)	-6 036	85 228	91 264

* Az euró devizakör az EUR-t, az Európai Monetáris Unió tagországainak devizáit és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

V. 5. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZABETÉTEI

A központi költségvetés forintbetétei

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	Kincstári egységes számla (KESZ)	35 737	44 199	8 462
	ÁPV Rt. betéte	14 523	49 530	35 007
	Államadósság-kezelő Központ Rt. betéte	339	319	-20
	Magyar Államkincstár Rt.	263	26	-237
	Egyéb	0	65	65
VI. 1	Betétek összesen	50 862	94 139	43 277

A központi költségvetés devizabetéte

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	Éven belüli lejáratú betétek	26 927	159 674	132 747
	Éven túli zárolt betétek	574	530	-44
	Éven túli currency swap ügyletek	6 037	0	-6 037
VII. 1	Betétek összesen	33 538	160 204	126 666

A központi költségvetés devizabetétei hátralévő futamidő szerinti bontásban

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	1 éven belüli	14 017	160 204	146 187
	1–5 éves	3 137	0	-3 137
	5 éven túli	16 384	0	-16 384
VII. 1	Betétek összesen	33 538	160 204	126 666

A központi költségvetés éven belüli lejáratú devizabetétei 2002. december 31-hez képest 133 milliárd forinttal nőttek, amely abból származik, hogy egy 2004. januárban lejáratú kötvényt a szerződésnek megfelelően két munkanappal hamarabb kellett törleszteni, és ez az összeg két napra betétként jelenik meg. Mivel ez a kötvény egy külföldön kibocsátott és költségvetésnek továbbadott kötvény volt, ezért ugyanez az összeg eszközoldalon is megjelenik mint az MNB külföldön elhelyezett betéte (lásd V. 10.).

A költségvetés hiteleihez kapcsolódó currency swapoknak 2003-ban tartozik jellegű nettó egyenlege volt, ezért az eszközoldalon szerepeltek a mérlegben (lásd V. 4.).

V. 6. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
I. 1–VI. 1	Nettó forintpozíció	343 108	175 154	–167 954
II. 2–VII. 1	Nettó devizapozíció	818 276	462 405	–355 871
	Összesen	1 161 384	637 559	–523 825

V. 7. A HITELINTÉZETEKEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések eredeti futamidő szerint

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	Éven belüli lejáratú követelések	1 571	1 571	0
	– Hitelint. éven belüli likviditási refinanz. hitelei	1 571	1 571	0
	Éven túli lejáratú követelések	19 129	10 671	–8 458
	– Devizabetét ellenében nyújtott hitel	14 707	8 744	–5 963
	– Egzisztencia hitel	224	58	–166
	– EXIM Banktól felvett refinanzírozási hitel	546	237	–309
	– MRP* refinanzírozási hitel	32	26	–6
	– START-hitel	207	170	–37
	– Egyéb kiemelt célú hitelek	13	3	–10
	– Világbanki hitelek	757	227	–530
	– Egyéb hitelek	2 643	1 206	–1 437
	Hitelintézetekkel szembeni követelések értékvesztése	–2 003	–1 818	185
I. 2	Követelések összesen	18 697	10 424	–8 273

* Munkavállalói rész tulajdonosi program

A hitelintézetekkel szembeni követelések olyan, nagyrészt kedvezményes hitelek, melyek az MNB-nek az állami gazdaságpolitika végrehajtásában betöltött korábbi szerepéből erednek, így nem kapcsolódnak egyetlen jegybanki funkcióhoz sem, ezért a jegybank 2001-től ezek állományának csökkentésére törekszik. Ennek fő eszköze a Magyar Fejlesztési Banknak történő átadás, illetve a hitelek előtörlesztésének ösztönzése.

Az állomány csökkenését 2003-ban előtörlesztések és törlesztések okozták.

Az éven túli forinthitelek hátralévő futamidő szerinti részletezését az alábbi tábla mutatja be:

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	– 1 éven belüli	9 828	4 931	–4 897
	– 1–5 év	9 188	5 732	–3 456
	– 5 éven túli	113	8	–105
I. 2	Éven túli lejáratú követelések	19 129	10 671	–8 458

V. 8. A HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
I. 2–VI. 2	Nettó forintpozíció	-902 583	-701 874	200 709
II. 3–VII. 2	Nettó devizapozíció	-90 854	-19 626	71 228
	Összesen	-993 437	-721 500	271 937

A hitelintézetekkel szembeni nettó forintkötelezettségek 201 milliárd forinttal csökkentek 2003. december 31-re, mely mögött a hitelintézeti betétek 209 milliárd forintos állománycsökkenése áll. Ez utóbbi a kéthetes, illetve az overnight pénzügyi betétek 146 milliárd forintos és a kötelező tartalék 63 milliárd forintos csökkenéséből származott.

V. 9. A JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK

Állományok forintban

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	Aranykészlet	7 787	8 751	964
	IMF szabad kvóta	133 428	140 056	6 628
	Devizabetét	212 921	235 549	22 628
	Deviza-értékpapírok	1 956 269	2 149 394	193 125
	Deviza repoügyletek állománya	29 818	125 322	95 504
II. 1.	Arany- és devizatartalék összesen	2 340 223	2 659 072	318 849

A devizatartalék állománya 319 milliárd forinttal nőtt, legnagyobb részt (mintegy 267 milliárd forinttal) a forint árfolyamának 11,2%-os gyengülése miatt. További növekedés származott a monetáris célú devizavásárlások, valamint az évközi piaci és költségvetéssel szembeni devizaeladások eredményeként. Az MNB külföldi kötvényei egy részének lejáratát a devizatartalékot csökkentette.

Állományok euróban

millió EUR

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	Aranykészlet	33	33	0
	IMF szabad kvóta	566	534	-32
	Devizabetét	903	898	-5
	Deviza-értékpapírok	8 293	8 197	-96
	Deviza repoügyletek állománya	126	478	352
II. 1.	Arany- és devizatartalék összesen	9 921	10 140	219

V. 10. EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	IMF-kvóta forintban befizetett része	183 281	179 616	-3 665
	Külföldi hitelek és betétek összesen	492	0	-492
	Visszavásárolt saját kötvények	256 290	172 780	-83 510
	Külföldi fedezeti ügyletek*	4 853	6 830	1 977
	Egyéb	5 465	120 095	114 630
II. 4.	Egyéb devizakövetelések összesen	450 381	479 321	28 940

* A fedezeti célú határidős ügyletek ártértékelési különbözete az MNB-re.nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az MNB által külföldön kibocsátott és később visszavásárolt kötvények állománya a lejáratoknak megfelelően csökkent.

Az egyéb sor növekedését egy devizakötvény év végi törlesztése okozta, melyet a szerződés szerint lejárat előtt két nappal kell törleszteni, de két napig betétként kamatozik a külföldi banknál (lásd még V. 5.).

V. 11. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN

Egyéb devizakötelezettségek időszak végi állománya eredeti futamidő szerint

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	Éven belüli kötelezettségek	123 915	149 184	25 269
	Éven túli kötelezettségek	1 552 905	1 155 909	-396 996
	– Kötvények	1 350 865	884 317	-466 548
	– Hitelek	14 041	1 208	-12 833
	– IMF forint betéte	183 281	179 616	-3 665
	– Egyéb kötelezettségek	4 718	5 245	527
	– Fedezeti ügyletek	0	85 523	85 523
VII. 3.	Egyéb devizakötelezettségek	1 676 820	1 305 093	-371 727

Az éven belüli kötelezettségek soron a határidős ügyletek piaciérték-változásához kapcsolódó változó letétszámlák (az ún. „mark-to-market” betétek) és a passzív repoügyletekhez kapcsolódó kötelezettségek jelennek meg.

Az éven túli kötelezettségek között található devizakötvények állománya a törlesztések következtében csökkent. A fedezeti ügyletek soron a külfölddel kötött éven túli currency swapok nettó követel jellegű egyenlege szerepel.

Egyéb devizakötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Megnevezés	Állomány		Változás
	2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
– 1 éven belüli	630 726	503 499	-127 227
– 1–5 éves	646 177	446 285	-199 892
0 5 éven túli	399 917	355 309	-44 608
Egyéb devizakötelezettségek	1 676 820	1 305 093	-371 727

Egyéb devizakötelezettségek devizaszerkezete (swapok nélkül)

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	USD	357 497	58 646	-298 851
	EUR devizakör*	506 363	339 779	-166 584
	JPY	628 167	640 320	12 153
	Egyéb	184 793	180 825	-3 968
VII. 3-ból	Egyéb devizakötelezettségek	1 676 820	1 219 570	-457 250

*Az euró devizakör az EUR-t, az Európai Monetáris Unió tagországainak devizáit és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

Az egyéb devizák között az IMF 179,6 milliárd forintos betéte szerepel.

Külfölddel kötött currency swapok devizaszerkezete

millió forint

	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
1.	Swap követelések	1 153 460	995 045	-158 415
2.	USD	597 815	474 890	-122 925
3.	EUR devizakör*	72 012	24 358	-47 654
4.	JPY	483 633	495 797	12 164
5.	Swapkötelezettségek	1 150 441	1 080 568	-69 873
6.	USD	272 851	218 310	-54 541
7.	EUR devizakör*	872 848	857 397	-15 451
8.	JPY	4 742	4 861	119
9.	Nettó swapkötelezettség	-3 019	85 523	-88 542

*Az euró devizakör az EUR-t, az Európai Monetáris Unió tagországainak devizáit és az árfolyam-kockázati szempontból ide sorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

V. 12. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK

A befektetett eszközök az immateriális javakon, tárgyi eszközökön és beruházásokon (9,4 milliárd forint) túl a tulajdonosi részesedéseket (13,8 milliárd forint) is tartalmazzák.

Az immateriális javak, tárgyi eszközök, beruházások bruttó értékének, értékcsökkenésének és nettó értékének változása

millió forint

	Eszközcsoport							
	Immateriális javak		Ingatlanok	Berendezések	Bankjegy- és érme- gyűjtemény eszközök	MNB tárgyi eszközei összesen	Beruházások*	Immateriális javak, tárgyi eszközök és beruházások mindösszesen
	Vagyoni értékű jogok, szellemi termékek	Fejlesztés alatt lévő szoftverek						
Bruttó érték alakulása								
2002. 12. 31.	4 728	47	9 333	8 081	159	17 573	341	22 689
Üzembe helyezés	817	1 008	205	995	3	1 203	2 343	5 371
Egyéb	0	0	11		0	11		11
Selejt	0	0	0		0	0	0	0
Eladás	0	0	-8		0	-8	0	-8
Térítés nélküli eszközátadás	0	0	-2 629	-305	0	-2 934	0	-2 934
Egyéb csökkenés	-126	-798	0	-285	0	-285	-1 346	-2 555
2003. 12. 31.	5 419	257	6 912	8 486	162	15 560	1 338	22 574
Értékcsökkenés részletezése								
2002. 12. 31.	3 880	0	2 208	6 710	0	8 918	0	12 798
Terv szerinti écs. leírás	629	0	272	673	0	945	0	1 574
Terven felüli écs. leírás	0	0	0	0	0	0	0	0
Káresemény miatti écs. leírás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás miatti növekmény	0	0	0	0	0	0	0	0
Évközi csökkenés az állományból történő kivezetés miatt	-123	0	-556	-543	0	-1 099	0	-1 222
Átsorolás miatti csökkenés		0	0	0	0	0	0	0
2003. 12. 31.	4 386	0	1 924	6 840	0	8,764	0	13,150
Záró nettó érték								
2002. 12. 31.	848	47	7,125	1,371	159	8,655	341	9,891
2003. 12. 31.	1 033	257	4 988	1 646	162	6 796	1 338	9,424
Változás	185	210	-2 137	275	3	-1 859	997	-467

*Megjegyzés: A beruházások 2002-es nyitóállománya tartalmazza a beruházásokra adott előlegek állományát 91 millió forint értékben.

Befektetések és a befektetésekből származó osztalékok

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék*	
	2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	2002	2003
BIS (millió forint, millió arany CHF)	1,33	1,33	2 173	3 079	509	543
SWIFT (millió forint, ezer EUR)	0,02	0,02	0,4	0,5		
Pénzjegynyomda Rt.	100,0	100,0	8 927	8 927	99	256
Magyar Pénzverő Rt.	100,0	100,0	575	575		138
KELER Rt.	50,0	50,0	250	250	118	150
GIRO Elszámolásforgalmi Rt.	14,6	14,6	91	91	91	406
Nemzetközi Bankárképző Központ Rt.	14,6	0,0	31	0	3	6
Bankjóléti Kft.	100,0	100,0	602	602		
Budapesti Értéktőzsde	6,8	6,9	321	321		4
Befektetések összesen:			12 970	13 846	820	1 503

* Az adott évben pénzügyileg kapott osztalék.

Az MNB befektetéseire vonatkozó stratégiája és a MNBtv. hatályos rendelkezései szerint az MNB értékesíteni szándékozik minden olyan gazdasági társaságban lévő befektetését, amelynek tevékenysége nem függ össze az MNB saját tevékenységével.

Az MNB belföldi befektetési körébe 2003. december 31-én 6 vállalat tartozott. Mindegyik társaság az elmúlt évet eredményesen zárta, és a tárgyévben a 2002. évi nyereség után jelentősebb mértékű osztalékfizetést teljesített.

Belföldi befektetések főbb mutatószámai (előzetes adatok)

Gazdasági társaság neve	Saját tőke a tárgyévi eredmény nélkül	Jegyzett tőke	Tartalékok	Mérleg szerinti eredmény	millió forint
					Mérleg szerinti eredmény
	2003. 12. 31.	2003. 12. 31.	2003. 12. 31.	2002	előzetes 2003
Budapesti Értéktőzsde Rt. 1052 Budapest, Deák Ferenc u. 5.	4 572	541	4 031	58	129
GIRO Elszámolásforgalmi Rt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	5 266	2 496	2 770	0	0
KELER Rt. 1075 Budapest, Asbóth u. 9–11.	11 292	4 500	6 792	882	1 091
Magyar Pénzverő Rt. 1089 Budapest, Könyves Kálmán krt. 38.	1 082	575	507	0	238
Pénzjegynyomda Rt. 1055 Budapest, Markó utca 17.	9 289	8 927	362	160	259
MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. 1054 Budapest, Vadász utca 16.	560	602	-42	-49	248

Az MNB követelése és kötelezettségei a kapcsolt vállalkozásokkal szemben

Megnevezés	millió forint	
	követelés	kötelezettség
GIRO Elszámolásforgalmi Rt.	-	1,8
KELER Rt.	-	1,7
Magyar Pénzverő Rt.	4,6	1,0
Pénzjegynyomda Rt.	-	136,4
Budapesti Értéktőzsde Rt.	-	0,1
MNB Bankjóléti Kft.	-	400,0
ÖSSZESEN:	4,6	541,0

A **Pénzjegynyomda Rt.** a bankjegyek mellett okmányokat, zárjegyet, értékpapírokat állít elő, elsősorban intézményi megrendelők számára. Hosszabb távon az euró bevezetésével a forintbankjeggyártás meg fog szűnni, és az MNB döntése szerint a pénzjegynyomda euró bankjegyet nem fog gyártani, ebből adódóan az MNB potenciális veszteséget realizálhat, amelynek várható mértéke nem számszerűsíthető, ezért az MNB értékvesztést nem képzett.

A **Magyar Pénzverő Rt.** forgalmi pénzérmekeket és emlékérméket gyárt, a szabad kapacitások erejéig a nemzetközi piacon vállal bér munkát, és emellett saját érmeprogram keretében törvényes fizetőeszköznek nem minősülő nemesfém érméket is előállít. Emellett a jegybank által kibocsátott törvényes fizetőeszköznek minősülő nemesfém és nem nemesfém forgalmi érmék bel- és külföldi értékesítését végzi. Az MNB stratégiájában a Pénzverő Rt.-nek az euróérmegyártásra történő felkészítésével számol.

Az **MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft.-t (Bankjóléti Kft.)** a bank szociális és jóléti feladatok ellátására hozta létre. A kft. az MNB-től apportálással tulajdonba vett üdülőket és sportlétesítményeket kezeli. A társaság az elmúlt években jelentős veszteségeket termelt, ezért az MNB vezetése a társaság végelszámolással történő megszüntetéséről döntött 2002-ben, amely várhatóan 2004-re befejeződik. A felszámoló tájékoztatása szerint 2003. év végére a kft. nyereséges lesz, ezért a korábban megképzett értékvesztést az MNB felszabadította. Az ingatlanértékesítések-ből származó szabad pénzeszközök terhére a társaság 400 M Ft végelszámolási előleget utalt át az MNB számára.

A **Budapesti Értéktőzsde Rt.**-ben az MNB részesedése 6,9%, a cég jegyzett tőkéje 2003 szeptemberében a közgyűlési határozat alapján 550 millió forintról 541 millió forintra csökkent.

A **Nemzetközi Bankárképző Rt.**-ben meglévő 30,6 millió Ft névértékű 14,6%-ot képező részvénycsomagját az MNB 2003-ban értékesítette 85 millió Ft vételáron.

V. 13. CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2002. 12. 31.	2003. évközi változások			2003. 12. 31.
		Értékvesztés/ céltartalék összege	Képzés(+)	Felhasználás/ visszaírás(-)	Képzésből és felhasználás/ visszaírásból évközi árfolyamhatás	Értékvesztés/ céltartalék összege(3+4+5)
1	2	3	4	5	6	7
I. 2-ből	Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések	2 003,0	0,0	-184,6	0,0	1 818,4
II. 3-ből	Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
II. 4-ből	Egyéb devizakövetelések	1 016,7	0,0	-1 016,7	-20,9	0,0
III. 1-ből	Befektetett eszközök	32,5	4,6	-37,1	0,0	0,0
III. 4-ből	Egyéb eszközök	433,4	0,0	0,0	0,0	433,4
VIII.	Kötelezettségek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Összesen:	3 485,6	4,6	-1 238,4	-20,9	2 251,8

Az értékvesztés állománya 2003-ban 1 234 millió forinttal csökkent.

Ebből 184,6 millió forint értékvesztés-felhasználás két hitelintézettel szemben fennálló követeléseink részleges törlesztéseihez kapcsolódik.

A CWAG-vel szembeni követelésekre 2002. december 31-i állományra képzett 453,4 millió forintos értékvesztés a forintárfolyam-változás hatására 20,9 millió forinttal csökkent, majd július végén az elszámolások lezárulása miatt a fennálló 432,5 millió forintos értékvesztés felhasználásra került.

További 563,3 millió forint értékvesztés felszabadítását egy kétes devizakövetelés eladása indokolta.

V. 14. A KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA

millió forint

	Megnevezés	2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	Változás
1.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka*	0	199 240	199 240
2.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka**	19 976	4 198	-15 778
3.	Kiegyenlítési tartalékok (1+2)	19 976	203 438	183 462

* 2002. év végén a forintárfolyam kiegyenlítési tartalékának 82 890 millió forintos negatív egyenleg volt, amit a központi költségvetés 2003. március 31-ig megtérített, ezért 2002-ben ez az egyenleg nem a kiegyenlítési tartalékok soron, hanem a „Központi költségvetéssel szembeni követelések” soron szerepel.

** A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka a visszavásárolt devizakötvények piaci értékkülönbözetét is tartalmazza.

A 2003. év során a forint hivatalos árfolyama az euróhoz képest 11,2%-kal értékelődött le, a nettó devizapozíció év végén 2 279 milliárd forint (8,7 milliárd euró) volt. Az árfolyam és a nettó pozíció alakulásának következtében 199,2 milliárd forint nem realizált árfolyamnyereség keletkezett.

A forint éves árfolyamváltozásának mértéke 2002–2003-ban

millió forint

	MNB hivatalos deviza-középfolyam
Időszak végi árfolyam	
2002. dec. 31 (EUR)	235,90
2003. dec. 31 (EUR)	262,23
Éves átértékelődés	
2002-ben	4,2%
2003-ban	-11,2%

A jegybank 2003. június 4-én a kormánnyal közösen a forint $\pm 15\%$ -os szélességű árfolyamsávjának változatlanul hagyása mellett a középfolyam módosításáról döntött. Az új középfolyam 282,36 Ft/EUR lett.

V. 15. AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
	Bankügyletek miatt	150 189	110 519	-39 670
	Belső gazdálkodás miatt	99	100	1
IV.	Aktív időbeli elhatárolások	150 288	110 619	-39 669
	Bankügyletek miatt	102 098	80 662	-21 436
	Belső gazdálkodás miatt	182	91	-91
X.	Passzív időbeli elhatárolások	102 280	80 753	-21 527

Az aktív és passzív időbeli elhatárolások elsősorban kamat- és kamatjellegű bevételek és ráfordítások, amelyek közgazdaságilag a tárgyidőszakot érintik, de pénzügyileg csak a következő időszakban realizálódnak.

V. 16. SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	2002.12.31.	Évközi változás	2003.12.31.
XI. 1.	Jegyzett tőke	10 000	0	10 000
XI. 2.	Eredménytartalék	7 546	-4 887	2 659
XI. 3.	Értékelési tartalék	0	0	0
XI. 4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	0	199 240	199 240
XI. 5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	19 976	-15 778	4 198
XI. 6.	Mérleg szerinti eredmény	-4 886	83 350	78 464
XI.	Saját tőke	32 636	261 925	294 561

A Magyar Nemzeti Bankról szóló, módosított 2001. évi LVIII. törvény 2003. decemberi módosítása alapján az MNB 2003. évi osztalékát a közgyűlés határozza meg. A kiegyenlítési tartalékokról bővebben ld. a V. 14. pontot.

V. 17. AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI

A határidős ügyletekből eredő kötelezettségek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2002. 12. 31.	2003. 12. 31.	
		Kötelezettség könyv szerinti értéke	Kötelezettség könyv szerinti értéke	Nettó piaci érték
1.	Fedezeti ügyletek (2+3+4+5)	3 230 460	3 473 006	-2 859
2.	- deviza forwardügyletek	114 574	5 246	-16
3.	- rövid deviza swapügyletek	100 333	492 789	3 957
4.	- currency swapügyletek	2 278 424	2 057 447	-3 399
5.	- kamat swapügyletek	737 129	917 524	-3 401
6.	Egyéb célú határidős műveletek (7+8)	203	32 082	15
7.	- opciós ügyletek	0	32 082	15
8.	- kamat futures ügyletek	203	0	0
9.	ÖSSZESEN (1+6)	3 230 663	3 505 088	-2 844

A fedezeti ügyletek (1–5. sor) a nettó devizapozícióban a keresztárfolyam-ingadozások, illetve kamatlábváltozások miatt felmerülő kockázatokat csökkentik és segítenek az MNB igazgatósága által elfogadott irányadó (benchmark) devizaszerkezet kialakításában. Ezek túlnyomó részben a költségvetéssel vagy annak megbízásából kötött ügyletek.

A devizaárfolyam-kockázat fedezésének fő eszközei a rövid távú deviza swap- és forwardüzletek, illetve a közép és hosszú lejáratú deviza swapok (currency swapok). Az MNB által kívánatosnak tartott kamatstruktúra beállítását célozzák a konkrét kötvénykibocsátásokhoz rendelt fedezeti célú kamat swap ügyletek.

A kamatswap ügyletek között a jegybanknak az ÁKK-val kötött ügyletei is szerepelnek, melyek a devizaadósság kamatkockázatának csökkentésére szolgálnak, és ezeket az MNB a tőkepiacon ellenügylettel fedezi.

Opciós ügyletek bontása

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Nettó piaci érték	
		2002. 12. 31.	2003. 12. 31.
1.	vásárolt vételi opció	0	28
2.	vásárolt eladási opció	0	0
3.	eladott vételi opció	0	-13
4.	eladott eladási opció	0	0
5.	Opciós ügyletek összesen (1+2+3+4)	0	15

Egyéb mérleg alatti kötelezettségek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2002. 12. 31.	2003. 12. 31.
		kötelezettség könyv szerinti értéke	kötelezettség könyv szerinti értéke
1.	Deviza repoügyletekből származó kötelezettség	0	123 510
2.	Garanciák	149 588	12 278
3.	Feltételes kötelezettségvállalás	0	0
4.	Rendelkezésre tartott hitelkeretek	0	0
5.	Egyéb mérleg alatti kötelezettségek	2	2
6.	ÖSSZESEN (1+2+3+4+5)	149 590	135 790

A *Garanciák* sor olyan export-import garanciákat tartalmaz, melyekhez minden esetben reverzális szerződés vagy állami garancia kapcsolódik. Az MNB a garancia lehívásakor – szükség esetén – élhet a viszontgarancia jogával.

Az *Egyéb mérleg alatti kötelezettségek* nagyrészt az MNB által indított és fogadott inkasszóból eredő kötelezettséget tartalmazzák.

V. 18. AZ MNB JÖVEDELEMTULAJDONOSONKÉNTI NETTÓ KAMATEREDMÉNYÉNEK ALAKULÁSA

Nettó forint és deviza kamat- és kamatjelleű eredmény

millió forint

Er.kim.sora	Megnevezés	2002	2003	Változás
(I. 1+II. 2)-(X. 1+XI. 1)	Központi költségvetés	63 310	40 113	-23 197
(I. 2+II. 3)-(X. 2+XI. 2)	Hitelintézetek	-50 923	-60 840	-9 917
(I. 3+II. 4)-(X. 3+XI. 3)	Egyéb	7 802	34 714	26 912
	Nettó kamateredmény	20 189	13 987	-6 202
	Nettó forint kamatjelleű	2	97	95
	Deviza-értékpapírok	-2 429	-8 347	-5 918
	Külföldön kibocsátott kötvények	20	-1 513	-1 533
	Határidős ügyletek*	-1 695	3 322	5 017
	Egyéb	0	18	18
(I. 4+II. 5)-(X. 4+XI. 4)	Nettó kamatjelleű eredmény	-4 102	-6 423	-2 321
(I+II)-(X+XI)	Nettó kamat- és kamatjelleű eredmény összesen	16 087	7 564	-8 523

* A fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek részletezését lásd a következő táblában.

Az MNB által korábban külföldön kibocsátott, majd később visszavásárolt értékpapírok 8,1 milliárd forintos kamatbevétele nem ráfordítást csökkentő tételként, hanem egyéb devizabevételként szerepel az eredménykimutatásban.

A kamatjellegű eredmény tartalmazza:

- a határidős ügyletek devizaárfolyam-változáshoz nem kapcsolható bevételeinek és ráfordításainak egyenlegét,
- a deviza értékpapírok beszerzési árának és eladási árának különbözetét, illetve – lejáratig tartott papírok esetén – beszerzési árának és névértékének különbségét, valamint,
- az MNB által külföldön kibocsátott és később visszavásárolt kötvények névértékének és beszerzési értékének lejáratkor elszámolt különbözetét, illetve – lejárat előtti értékesítés esetén – a beszerzési és eladási árának különbözetét.

A kamatjellegű eredményben megjelenő fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek eredményének részletezése

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2002	2003	Változás
1.	Határidős ügyletekből származó bevételek (2+3+4+5+6)	177 392	160 061	-17 331
2.	– currency swapok kamata	173 300	151 303	-21 997
3.	– éven túli lejáratú kamatswapok kamata	3 310	2 359	-951
4.	– fedezeti FX-swapok kamatkülönbözet	600	6 295	5 695
5.	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége	0	0	0
6.	– egyéb célú ügyletek	182	104	-78
7.	Határidős ügyletekből származó ráfordítások (8+9+10+11+12)	179 087	156 739	-22 348
8.	– currency swapok kamata	175 173	152 947	-22 226
9.	– éven túli lejáratú kamatswapok kamata	1 670	2 530	860
10.	– fedezeti FX-swapok kamatkülönbözet	1 086	733	-353
11.	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamvesztése	972	0	-972
12.	– egyéb célú ügyletek	186	529	343
13.	Határidős ügyletek nettó eredménye (1–7)	-1 695	3 322	5 017
14.	– currency swapok kamata (2–8)	-1 873	-1 644	229
15.	– éven túli lejáratú kamatswapok kamata (3–9)	1 640	-171	-1 811
16.	– fedezeti FX-swapok kamatkülönbözet (4–10)	-486	5 562	6 048
17.	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége (5–11)	-972	0	972
18.	– egyéb célú ügyletek (6–12)	-4	-425	-421

Az MNB a külföldön kibocsátott kötvényeiből eredő árfolyam- és kamatkockázatot currency swapok (és egyéb határidős ügyletek) kötésével fedezte.

Az 1997-es adósságcsere során az MNB a költségvetés forinthiteleinek nagy részét devizahitelekre váltotta úgy, hogy a kibocsátott kötvényekkel megegyező feltételekkel ellentétes ügyletet kötött a költségvetéssel. Az MNB az ÁKK-val megkötötte a kötvényekhez kapcsolódó currency swap ügyletek többségét is, közel azonos feltételekkel. A currency swapokból származó bevételek és ráfordítások bruttó módon szerepelnek az eredménykimutatásban. Azon swapok esetében, amelyek mind a külföld felé, mind az ÁKK-val szemben fennállnak, a bevétel, illetve ráfordítás többszörösen szerepel a kamatjellegű eredményben. Ugyanakkor ezek nettó eredményhatása az MNB saját nevében külfölddel megkötött currency swapokkal együtt 1,6 milliárd forint.

V. 19. A DEVAZÁÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI

millió forint

	2002	2003
Árfolyamváltozásból származó eredmény (realizált)	-3 355	88 787
Kiegyenlítési tartalék változása a mérlegben* (nem realizált átértékelési eredmény)	-82 890	199 240
Árfolyamváltozásból származó teljes hatás	-86 245	288 027

* A forintárfolyam kiegyenlítési tartalék (XI. 4 mérleg sor).

2003. év során a forint hivatalos árfolyama az euróhoz képest 11,2%-kal gyengült, a nettó devizapozíció 436 milliárd forinttal (0,9 milliárd euróval) növekedett. Döntően az intervenció során megvásárolt devizamennyiség nagy részének a bekerülési árfolyamnál⁸ jóval kedvezőbb árfolyamon történő értékesítéséből az év folyamán együttesen 88,8 milliárd forint árfolyamnyereség keletkezett.

Emellett a nem realizált árfolyamnyereség 199,2 milliárd forint volt, így a forint árfolyamváltozásából származó, közgazdasági értelemben vett teljes nyereség 2003-ban 288 milliárd forint volt.

A kiegyenlítési tartalékról ld. még a V. 14. pontot.

V. 20. PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY

millió forint

	Megnevezés	2002	2003	Változás
1	Hitelintézetek betétszámla-forgalmi jutaléka, díjbevétele	707	318	-389
2	Kézpénzforgalommal kapcs. díjbevétele	533	483	-50
3	Egyéb jutalékok és díjak	257	155	-102
4	Pénzforgalommal kapcsolatos bevételek (1+2+3)	1 497	956	-541
5	Bankjegy- és érmegyártás költsége	3 084	4 601	1 517
6	Emlékérmeverés költsége	80	100	20
7	VIBER-fizetési forgalom miatti ráfordítás	331	336	5
8	Pénzforgalommal kapcsolatos egyéb ráfordítás	54	11	-43
9	Pénzforgalommal kapcsolatos ráfordítás összesen (5+6+7+8)	3 549	5 048	1 499
10	Pénzforgalomból származó eredmény (4-9)	-2 052	-4 092	-2 040

2003. év során a pénzforgalommal kapcsolatos bevételek 541 millió forinttal csökkentek, jellemzően a hitelintézetektől származó betétszámlaforgalmi-jutalékbevételeinek mérséklődése miatt, melynek fő oka a jutalékok és díjtételek csökkentése és az elszámolás alapjának megváltoztatása volt.

A tárgyévben a pénzforgalomból és pénzkibocsátásból származó ráfordítás összege 5 048 millió forint volt, az előző évinél 1 499 millió forinttal magasabb. Lényeges változás a bankjegy- és érmegyártás költségeinél tapasztalható. A növekedés hátterében a vásárlás volumenének emelkedése áll.

V. 21. EGYÉB EREDMÉNY

millió forint

	Megnevezés	2002	2003	Változás
1.	Befolyt jutalékok és díjak	292	166	-126
2.	Devizában befolyt kötvénykölcsönzési díj	533	403	-130
3.	Központi költségvetés devizahitelének költsége	356	836	480
4.	Előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek	762	51	-711
5.	Egyéb bevételek összesen (1+2+3+4)	1 943	1 456	-487
6.	Egyéb jutalék és költség	2 194	2 578	384
7.	Előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	1 440	3 251	1 811
8.	EFSAL-hitelhez kapcsolódó költség	1 636	0	-1 636
9.	Egyéb ráfordítások összesen (6+7+8)	5 270	5 829	559
10.	Egyéb eredmény (5-9)	-3 327	-4 373	-1 046

Az egyéb eredmény 2003-ban összesen 4 373 millió forint veszteség volt.

A devizában befolyt kötvénykölcsönzési díj 2003-ban csökkent. Ez a bevétel az MNB és legnagyobb értékpapír-számla-vezetője között kötött kötvénykölcsönzési keretmegállapodás alapján a kölcsönadott értékpapírok után az MNB-t illeti. A központi költségvetés devizahitelének költsége, azaz a devizahitelek előtörlesztéséhez, kamatához kapcsolódó jutaléka 2002. évhez képest növekedett, a hitelek lejárat miatti törlesztései és előtörlesztések miatt.

⁸ Mivel a 2002-ben keletkezett negatív kiegyenlítési tartalékot a költségvetés a jegybanktörvénynek megfelelően 2003. március 31-ig megtérítette, ezért az egyes devizák bekerülési értéke 2003. január 1-jén a 2002. december 31-i árfolyamra változott. Ez a december végi bekerülési árfolyam módosult az intervenció során a sáv szélén vásárolt euró árfolyamával.

A devizakötvények kibocsátásával kapcsolatban felmerült költségek 2002-ről 2003-ra 0,1 milliárd forinttal csökkentek. Ez a költségtípus a kötvény lejáratáig egyenletesen kerül elosztásra, ezért a kifutó kötvényállományok miatt a költségek is folyamatosan csökkennek (7. sor tartalmazza).

2003-ban az MNB mérlegtisztítási szempontok és gazdaságossági számítások alapján törlesztette az EIB által nyújtott hiteleket, amelyekhez kapcsolódó előtörlesztési díj 498 millió forint volt (7. sor tartalmazza).

A 2003. évi, az előző tételekbe nem sorolt, szokásos mértékű és rendkívüli eredményről lásd a V. 22. pontot.

V. 22. AZ ELŐZŐ TÉTELEKBE NEM SOROLT SZOKÁSOS MÉRTÉKŰ ÉS RENDKÍVÜLI EREDMÉNY RÉSZLETEZÉSE

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2002	2003	Változás
	Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek			
1.	Befektetett pénzügyi eszközök miatt	321	0	-321
2.	Egyéb eredményhelyesbítés	15	50	35
3.	MFB-nek engedményezett refinanszírozási hitel elszámolása	425	0	-425
4.	Egyéb bevétel	1	1	0
5.	Összesen (1+2+3+4)	762	51	-711
	Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások			0
6.	Szokásos mértékű meghaladó hitelezési és egyéb veszteség	737	975	238
7.	Befektetett pénzügyi eszközök miatt	30	0	-30
8.	Végleges pénzáttétel	39	141	102
9.	MFB-nek engedményezett refinanszírozási hitel elszámolása	425	0	-425
10.	Egyéb ráfordítás	209	2 135	1 926
11.	Összesen (6+7+8+9+10)	1 440	3 251	1 811

A 2003. évi, az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli eredmény elemei a következők:

- Az egyéb ráfordítások között döntően (2,1 milliárd forint) a részvényesi határozatnak megfelelően az ÁKK-nak térítés nélkül átadott épület nyilvántartási értékének kivezetése jelent meg.
- A CW-vel kapcsolatos MNB–MKK elszámolások lezárulásához 405,3 millió forintos hitelezési veszteség kapcsolódott, amelyre teljes egészében fedezetet nyújtott az ehhez kötődő, korábban képzett értékvesztés felhasználásának elszámolása (6. sor).
- A MNB egy fejlődő országbeli adóssal szembeni, évtizedek óta behajthatatlan követelését eladta, így a könyv szerinti érték februári kivezetésével 570 millió forint ráfordítás keletkezett. A korábban képzett értékvesztés erre az összegre is fedezetet nyújtott, a befolyó 50 millió forint vételár az egyéb előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételeket növelte (2. és 6. sor).
- A rendkívüli ráfordítások között a végleges pénzáttétel soron 2003-ban döntően nemzetközi és hazai szervezetek és alapítványok támogatása szerepel.

V. 23. A BANKÜZEMI BEVÉTELEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA

millió forint

Er.kimut. sora	Megnevezés	2002	2003	Változás
	Részesedések osztaléka	820	1 503	683
	Exportértékesítés árbevétele	4	809	805
	Befektetés értékesítésének árfolyamnyeresége	0	55	55
	Eszköz- és készletértékesítés bevétele	84	52	-32
	Közvetített szolgáltatás bevétele	45	48	3
	Kiszámlázott szolgáltatások bevétele	58	75	17
	Egyéb bevételek	6	45	39
	Rendkívüli bevételek	3	1	-2
VIII.	Banküzem bevételei összesen	1 020	2 588	1 568
	Anyagjellegű ráfordítás összesen	3 011	3 263	252
	Személyi jellegű ráfordítás összesen	9 057	8 418	-639
	Értékcsökkenési leírás	1 865	1 574	-291
	Eszközök aktivált értéke	-56	-147	-91
	Egyéb tevékenység önköltségének átvezetése	-370	-409	-39
	Banküzem működési költségei összesen	13 507	12 699	-808
	Befektetés értékesítésének árfolyamvesztesége	0	0	0
	Eszközök és készletek miatti ráfordítás	114	469	355
	Kiszámlázott szolgáltatások ráfordításai	34	73	39
	Eredményt terhelő adók	1	1	0
	Térítés nélkül átadott eszközök	0	0	0
	Egyéb ráfordítás	0	0	0
	Banküzem működési ráfordításai összesen	149	543	394
XVII.	Banküzem működési költségei és ráfordításai mindösszesen	13 656	13 242	-414

A banküzem 2003. évi működési költségeiben (12,7 milliárd forint) a 2002. évi költségszinthez képest 0,8 milliárd forintos csökkenés következett be. A működési költségek csökkenése több tényező együttes hatásának eredménye.

A személyi jellegű költségek 0,6 milliárd forinttal csökkentek, melyen belül elsősorban a végkielégítések és felmentési pénzek mérséklődtek. Emellett számottevően csökkent az értékcsökkenési leírás összege is, a korábbi évek alacsonyabb beruházási volumenének hatásaként.

A banküzemi bevételek és ráfordítások egyenlegének 1,2 milliárd forintos javulása a feleslegessé vált, nem monetáris célú aranykészlet eladásából származó 0,5 milliárd forintos nettó nyereségnek, és az osztalékbevételek 0,7 milliárd forintos növekedésének köszönhető.

V. 24. A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA ÉS A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JAVADALMAZÁSA

Létszám- és bér adatok

millió forint

Megnevezés	2002	2003	Változás (%)
Állományba tartozók bérköltsége	4 897	4 867	-0,6
Egyéb bérköltség*	486	242	-50,2
Kifizetett bérköltség	5 383	5 109	-5,1
Korrekciós tételek összesen	-26	0	-100,0
– 2002-ben kifizetett időbeni elhatárolás	-26	0	-100,0
Béreköltség	5 357	5 109	-4,6
Személyi jellegű egyéb kifizetés	1 509	1 291	-14,4
Járadékok	2 191	2 018	-7,9
Személyi jellegű ráfordítás összesen	9 057	8 418	-7,1

* Egyéb bérköltség tartalmazza: a felmentési illetményre és szabadságmegváltásra, valamint az állományba nem tartozók és nem MNB-s munkavállalók részére kifizetett összegeket.

Megnevezés	2002	2003	Változás (%)
Munkavállalók átlagos létszáma	1058	958	-9,5

A vezető tisztségviselők javadalmazása

forint

Testület	Tiszteletdíj
Monetáris Tanács*	70 526 414
Felügyelőbizottság	47 832 852

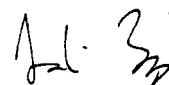
* Tartalmazza a Tanács, JBTv. 49. § (3) c) MNB-vel munkaviszonyban álló külső tagjainak keresetét.

A vezető tisztségviselők hitelei

Testület	Hitelek összege 2003. december 31-én	Fennálló egyenleg	Legutolsó lejárát	Kamat mértéke
Igazgatóság	67 090 572 Ft	39 513 864 Ft	2016. 12. 15.	Változó kamatozású*
Felügyelőbizottság	2 000 000 Ft	401 383 Ft	2004. 09. 15.	Változó kamatozású*

* Mértéke 2003. december 31-én a jegybanki alapkamat + 1% pont.

Az MNB korábbi vezető tisztségviselőivel: igazgatósági, felügyelőbizottsági tagjaival szembeni nyugdíjfizetési kötelezettség nincs.

2004. április 5.

Jári Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

Éves jelentés
A Magyar Nemzeti Bank 2003. évről szóló üzleti jelentése
és éves beszámolója

Nyomda: D-Plus
H-1033 Budapest, Szentendrei út 89–93.